

ANALIZA DIAGNOSTIC DIRECTIA DE PRODUCTIE APA-CANAL STEFAN VODA

Octombrie 2014

Proiectul USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova

Contractor:

Chemonics International, Inc.

<http://www.chemonics.com/>

Partener:

BDO Audit SRL

Victory Business Center

24 Invingatorilor Street

Bucharest 3

030922

ROMANIA

Office: +40 21 319 94 76

Fax: +40 21 319 94 77

www.bdo.ro

Acest document a fost elaborat cu suportul proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.

Viziunile exprimate nu corespund în mod obligatoriu celor ale Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) ori Guvernului SUA.

Cuprins

Prefata	8
1 Introducere	9
2 Cadrul legal specific gestionarii deșeurilor municipale	12
2.1 Context	12
2.2 Cadrul legal	16
2.3 Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel național și regional	18
2.3.1 Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel național	18
2.3.2 Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud	23
3 Aria proiectului	26
3.1 Descrierea localității	26
3.2 Condiții socio-economice	27
4 Gestionarea deșeurilor la nivelul localității	28
4.1 Sistemul de pre-colectare a deșeurilor menajere	29
4.2 Sistemul de colectare și transport a deșeurilor menajere	30
4.3 Evacuarea deșeurilor	32
5 Evaluarea performanțelor financiare ale operatorului de salubritate	34
5.1 Contul de profit și pierdere	34
5.1.1 Evoluția veniturilor pe activități	34
5.1.2 Evoluția tarifelor pe activități și a indicelui de suportabilitate	37
5.1.3 Evoluția costurilor companiei	39
5.1.4 Contul de profit și pierdere	45
5.2 Analiza Bilantului Contabil	46
5.3. Prezentarea proiectelor de investiții de care a beneficiat societatea în trecut	49
5.4. Sistemul de facturare și colectare	50
5.4.1. Sistemul de facturare	50
5.4.2. Sistemul de colectare	50
5.5. Analiza fluxului de numerar	51
5.6. Analiza indicatorilor financiari	52
6 Analiza cadrului instituțional	56
6.1 Cadrul instituțional general privind gestionarea a deșeurilor	56
6.1.1 Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor	56
6.1.2 Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor	61

6.1.3	<i>Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	62
6.1.4	<i>Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	63
6.1.5	<i>Organisme de control în domeniul gestionării deșeurilor</i>	66
6.1.6	<i>Responsabilități în stabilirea tarifelor</i>	66
6.1.7	<i>Prevederi privind proprietatea activelor</i>	67
6.2	<i>Cadrul instituțional privind gestionarea deșeurilor în aria proiectului</i>	68
6.3	<i>Limitări instituționale</i>	70
6.3.1	<i>Limitări legislative</i>	70
6.3.2	<i>Limitări privind stabilirea tarifelor</i>	71
6.3.3	<i>Limitări privind investițiile</i>	72
6.3.4	<i>Limitări privind capacitatea instituțională la nivelul operatorului</i>	72
7	Evaluarea performanțelor operaționale	95
7.1	<i>Evaluarea performanțelor operării sistemului de management al deșeurilor</i>	95
7.2	<i>Evaluarea structurii organizaționale</i>	100
7.2.1	<i>Structura organizațională</i>	100
7.2.2	<i>Politica privind resursele umane</i>	102
7.2.3	<i>Procesul de pregătire și implementare a proiectelor de investiții</i>	103
7.3	<i>Evaluarea sistemelor și procedurilor administrative</i>	104
8	Operarea gestionării deșeurilor la nivel regional	106
9	Concluzii	108

Tabele

Tabel 1: Situatia sistemului de precolectare (orasul Stefan Voda).....	29
Tabel 2: Situatia mijloacelor de transport la nivelul operatorului.....	31
Tabel 3: Informatii despre locatia in care se realizeaza depozitarea deseurilor.....	33
Tabel 4: Cuanturnul si structura veniturilor – DPAC Stefan Voda	34
Tabel 5: Cuanturnul si structura veniturilor din salubritate – DPAC Stefan Voda	35
Tabel 6: Evolutia tarifelor de salubritate	37
Tabel 7: Elementele cheie ale analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate	37
Tabel 8: Evolutia costurilor companiei.....	39
Tabel 9: Structura cheltuiilor din exploatare (MDL).....	41
Tabel 10: Structura cheltuiilor din exploatare (%)	41
Tabel 11: Structura cheltuielilor generale si administrative (MDL)	43
Tabel 12: Structura cheltuielilor generale si administrative (%).....	43
Tabel 13: Evolutia contului de profit si pierderi	45
Tabel 14: Analiza bilantului contabil.....	46
Tabel 15: Ponderea datoriei.....	47
Tabel 16: Viteza de incasare a creantelor	47
Tabel 17: Analiza gradului de neincasare	47
Tabel 18: Evolutia dinamica a elementelor de bilant.....	48
Tabel 19: Echipamente de care a beneficiat operatorul in cadrul unor proiecte	49
Tabel 20: Analiza fluxului de numerar.....	51
Tabel 21: Ponderea datoriei.....	52
Tabel 22: Indicatori de rentabilitate	52
Tabel 23: Indicatori de indatorare	53
Tabel 24: Indicatori de lichiditate.....	54
Tabel 25: Autoritati cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor	65
Tabel 26: Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional a abordării zonale a gestionării deseurilor municipale	106

Figuri

Figura 1: Aria proiectului	9
Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor	13
Figura 3: Cerinte UE privind eliminarea deseurilor	13
Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deșeurilor	15
Figura 5: Planificarea regională a managementului deseurilor municipale în conformitate	21
Figura 6: Harta raionului Stefan Voda și a orașului Stefan Voda	26
Figura 7: Sistemul de gestionare a deseurilor la nivelul localitatii	28
Figura 8: Serviciile prestate de catre DPAC	29
Figura 9: Platforme amenajate pentru colectarea deșeurilor menajere si din plastic	30
Figura 10: Colectarea deșeurilor menajere mixte de la casele particulare din orasul Stefan Voda	30
Figura 11: Mijloace de transport si utilaje din dotarea operatorului	32
Figura 12: Locatia depozitului de deseuri (gunoista)	32
Figura 13: Drumul de acces in gunoistea orasului Stefan Voda	33
Figura 14: Imagini din interiorul gunoistei orasului Stefan Voda	33
Figura 15: Structura veniturilor totale la nivelul anului 2013 – DPAC Stefan Voda	35
Figura 17: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – DPAC Stefan Voda	36
Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2012 – DPAC Stefan Voda	36
Figura 18: Evolutia indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate	38
Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2012	40
Figura 20: Structura costurilor la nivelul anului 2013	40
Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013	42
Figura 22 Structura costurilor directe la nivelul anului 2014	42
Figura 24: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2014	44
Figura 23: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2013	44
Figura 25: Etape in ajustarea si/sau modificarea tarifelor de salubritate	67
Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor	74
Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor	74
Figura 28: Punctul de vedere al reprezentantilor IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deseurilor in cadrul procesului de planificare	75
Figura 29: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la implicarea partilor interesate in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor	76
Figura 30: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile	77
Figura 31: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la aspectele dificile identificate in aderarea la o cooperare intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor	78
Figura 32: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor	79

Figura 33: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	80
Figura 34: Sugestii in domeniul legislativ cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	81
Figura 35: Sugestii in domeniul institutional cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	82
Figura 36: Sugestii in domeniul tehnic cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	83
Figura 37: Sugestii in domeniul finaciar cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	84
Figura 38: Metoda de instruire considerata a fi cea mai eficienta pentru atingerea scopurilor.....	85
Figura 39: Domeniile de instruire.....	86
Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor institutionale si legislative in domeniul gestionarii deseurilor.....	87
Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii sistemului de gestionare a deseurilor.....	87
Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deseurilor	88
Figura 43: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii unui sistem de gestionare a deseurilor	89
Figura 44: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proiectelor in domeniul gestionarii deseurilor.....	89
Figura 45: Principale subiecte de abordat din tematica informarii, educatiei si comunicarii in domeniul gestionarii deseurilor.....	90
Figura 46: Opinia reprezentantilor IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei	91
Figura 47: Opinia reprezentantilor IM cu privire la materialele de informare si constientizare cu impact mai semnificativ asupra populatiei	92
Figura 48: Opinia reprezentantilor IM cu privire la grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare	93
Figura 49: Opinia reprezentantilor IM cu privire la sursele de finantare care sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare	94
Figura 50: Principalele forme de impact si risc determinate de deseurile municipale.....	95
Figura 51: Pre-colectarea deseuri de la platformele de tip inchis (Stefan Voda).....	97
Figura 52: Utilaje din dotarea operatorului de salubritate.....	97
Figura 53: Depozitarea temporara si pregatirea deseurilor reciclabile in vederea valorificarii (Stefan Voda).....	98
Figura 54: Aspecte privind depozitarea deseurilor in gunoistea orasului (Stefan Voda)	99
Figura 55: Organigrama Întreprinderii Municipale DPAC Stefan Voda	101

Prefata

Acest Raport a fost elaborat de catre BDO Audit SRL cu suportul proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.

Documentul reprezinta cadrul masurilor necesare stabilirii unui plan de actiune pentru integrarea localitatii Stefan Voda intr-un sistem viabil de gestionare a deseurilor menajere.

Prezentul document este elaborat pentru actualul sistem de gestiune a deseurilor din localitatea Stefan Voda si incerca sa ofere autoritatii publice locale (APL) si operatorului de salubritate (Directia de Productie Apa – Canal Stefan Voda) solutii reale, adaptate in functie de infrastructura de care dispun si problemele de mediu din zona.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, atat APL, cat si Directia de Productie Apa – Canal Stefan Voda se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui plan de actiune pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Echipa de experti care a intocmit acest raport doreste sa multumeasca tuturor celor care intr-un fel sau altul au contribuit la elaborarea materialului de fata si ureaza mult success autoritatii locale si prestatorului de servicii de salubritate in efortul de a face mai curata si mai frumoasa localitatea lor.

1 Introducere

Deseurile de orice fel rezultate din multiplele activitati umane constituie o problema de o deosebita actualitate, datorita nu numai diversificarii tipurilor si compozitiei lor, ci mai ales insemnatelor cantitati de materii prime, materialelor re folosibile si energie care pot fi recuperate prin valorificare si reintroduse in circuitul economic.

Consumul de materiale din secolul XX s-a evidentiat sub doua aspecte. Materialele au devenit tot mai complexe, volumul acestora cuprinzand 92 elemente din sistemul periodic, fata de cca 20 la sfarsitul secolului al XIX-lea. Acest lucru a permis realizarea unor materiale noi, cu proprietati diferite de cele naturale dar si cu toxicitati fara precedent in cadrul habitatelor umane si naturale.

In prezent, devine din ce in ce mai evident faptul ca, gestionarea deseurilor nu mai trebuie privita ca o simpla problema de administrare, ci gandita ca o resursa de crestere a eficientei economice in utilizarea capitalului natural.

Planificarea gestionarii deseurilor, stiintific si adaptata nevoilor, dintr-o localitate/regiune pot fi realizate numai pe baza unor date sigure si a unei analize fundamentate a situatiei existente. Sunt necesare, pe langa cunostinte detaliate privind structurile/facilitatile de salubritate disponibile, date realiste despre cantitatea de deseuri, despre originea si compozitia acestora, precum si cerintele legislative si institutionale de la nivelul national si european.

Este dificil sa se dezvolte un plan de masuri pentru imbunatatirea managementului de deseuri la nivel de localitate fara o baza de date reala. Este chiar mai dificil realizarea unui dialog intre autoritati si populatie cu privire la alegerea unor masuri optime in domeniul serviciilor de salubritate, fara a avea o analiza diagnostic a sistemului actual de gestionare a deseurilor.

In cadrul acestui proiect a fost realizata o analiza diagnostic a prestatorilor de servicii de salubritate din 8 localitati din Republica Moldova (Stefan Voda, Cahul, Cantemir, Briceni, Soroca, Hincesti, Stefan Voda, Comrat) in baza careia a fost dezvoltat un plan detaliat de îmbunătățire serviciului bazat pe principiile unui management de gestionare a deseurilor viabil.

Figura 1: Aria proiectului

Raportul isi propune sa ofere un concept de cooperare in domeniul gestiunii deseurilor menajere, care sa respecta reglementarile legislatiei din Republica Moldova si Uniunea Europeana, pe baza principiilor existente in *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor* si in *Planurile Regionale de Gestionare a Deseurilor*. Implementarea planului regional de gestionarea deseurilor la nivelul fiecarei localitati presupune un plan de actiune detaliat cu masuri aferente, responsabilitati si termene realiste bazat pe urmatoarele elemente:

- Parteneriatul cu Cetatenii → *Constientizare in domeniul protectiei mediului si consultare;*
- Parteneriatul cu Mediul de Afaceri → *Dezvoltare economica si administrare;*
- Parteneriatul cu Institutiile Publice → *Planificare si dezvoltare.*

Raportul ofera informatii care pot fi utile autoritatilor locale si companiilor de salubritate in implementarea treptata a unor programe de management al deseurilor menajere viabile. Deasemenea, raportul este elaborata astfel incat sa sprijine factorii de decizie si operatorii de salubritate, astfel incat acestia sa inteleaga ca aspectele tehnice, legale, economice, politice si sociale sunt esentiale in dezvoltarea efectiva a programelor de gestiunea deseurilor.

Abordare

Analiza situat iei actuale a fost realizata în detaliu pentru a asigura o baza de date cu informatii cat mai corecte pentru deciziile strategice viitoare. Aceasta etapa a fost dificila din cauza lipsei anumitor informatii (deoarece nu se tin evidente detaliate) si acuratetii limitate a datelor existente, dar, pe baza experientei noastre anterioare, suntem încrezatori că am fost în măsură să avem o abordare care asigura informații suficient de detaliate pentru proiect.

Principalele provocări care au trebuit dep asite în proces au fost următoarele:

- Am elaborat unui program de lucru bazat pe consultari si consens cu toate partile implicate, pentru a ne asigura că sunt luate în considerare opiniile si dorin ele tuturor celor implicați;
- Integrarea principiilor dezvoltării durabile în toate etapele proiectului, pentru a garanta continuitatea;
-  n func ie de organizarea birocratică  i administrativă  i politica națională, poate fi necesară o schimbare în forma de organizare, cu scopul de a garanta caracterul orizontal al propunerilor de dezvoltare durabilă;
- Implicarea publicului de la început. Este important ca publicul să fie informat  i educat cu privire la necesitatea colaborării la tratarea deșeurilor menajere, comerciale  i industriale.
- Asigurarea coordonării administrațiilor implicate prin dialog;

De obicei, priorit atile echipei de management al companiei de utilita i (de exemplu, cre terea eficien ei, cre terea calitații serviciilor, un anumit nivel de profitabilitate pentru a asigura resurse financiare pentru investii, etc.) nu sunt în conformitate cu ordinea de zi a politicianilor locali (de exemplu, nivelul scăzut al tarifelor, men inerea unui număr mare de personal în companie, etc.). Pentru a accepta  i a pune în aplicare planuri de  mbun a ire a performanței, un element important il vor reprezenta discu iile ("negocierea") cu autorita ile.

Un element important pentru acest tip de proiect este reprezentat de analiza de suportabilitate a consumatorilor casnici (populație). Acesta este un instrument puternic în a convinge autoritățile locale să accepte strategii tarifare pe termen mediu care să asigure o dezvoltare durabilă, cu interferențe politice minime. În cadrul raportului, noi am realizat și o analiză de suportabilitate a populației pentru a evalua nivelul notei de plată platită de aceștia pentru serviciile de salubritate.

Pe baza tuturor informațiilor colectate, vom pregăti Planuri de Îmbunătățire a Serviciilor. Un Plan de Îmbunătățire a Serviciilor (PIS) este un plan de lucru strategic cuprinzător, elaborat pentru a aborda o varietate de probleme de management ale companiei, cu scopul de a îmbunătăți performanța companiei și care să-i permită companiei să-și realizeze obiectivele pe termen scurt, mediu și lung. Planul de îmbunătățire a serviciilor va oferi recomandări pentru soluționarea problemelor identificate în zonele financiare, instituționale, și operaționale ale furnizorului de servicii, pentru a îmbunătăți performanța.

Beneficiile potențiale de dezvoltare a unui PIS pot fi rezumate astfel:

- Poate identifica deficiențele structurale din companie;
- Creează o platformă pentru înțelegere și concentrare comună a eforturilor;
- Creează o legătură între politicile și planurile pentru implementare;
- Îmbunătățește responsabilitatea și transparența;
- Creează încredere în rândul părților interesate interne și externe;
- Oferă un punct de reper pentru organizație prin monitorizarea și evaluarea performanțelor;
- Este un instrument de implementare a îmbunătățirilor și modificărilor semnificative ale procesului.

Având în vedere abordarea prezentată mai sus pentru efectuarea analizei diagnostic, disponibilitatea noastră de a efectua de asemenea o analiză strategică mai amplă, având în vedere regionalizarea serviciilor, intenția noastră de a realiza de asemenea un exercițiu de benchmarking pentru companiile participante, pentru a le oferi un instrument de comparare a performanțelor lor cu alte companii similare și experiența noastră în gândirea și implementarea planurilor de îmbunătățire a performanței, suntem încrezători că abordarea noastră va asigura o îndeplinire eficientă a misiunii cerute de Proiect.

2 Cadrul legal specific gestionarii deșeurilor municipale

2.1 Context

Complexitatea problemelor și standardelor din domeniul gestionării deșeurilor conduc la creșterea cerințelor privind instalațiile de reciclare, tratare și/sau eliminare a acestora. Managementul deșeurilor în Republica Moldova este considerat un domeniu prioritar și are în vedere următoarele **obiective specifice**¹:

- Promovarea și implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localitățile, atât în sectorul casnic, cât și de producție, precum și a facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- Îmbunătățirea sistemului de transport al deșeurilor și dezvoltarea stațiilor de transfer (cca 4-7 stații per raion);
- Dezvoltarea capacităților de eliminare a deșeurilor municipale (construcția a 7 depozite de deșuri menajere solide la nivel regional și a 2 stații pentru tratarea mecanico-biologică);
- Îmbunătățirea guvernării instituționale în domeniul gestionării deșeurilor municipale, prin crearea asociațiilor autorităților publice locale la nivel regional (8).

Înțelegerea rolurilor instituționale, cunosterea principiilor UE și a cerințelor legale naționale în domeniul managementului deșeurilor sunt esențiale în implementarea cu succes a unor sisteme de gestionare a deșeurilor atât la nivel local, cât și regional.

În continuare sunt prezentate câteva din cerințele imediate care trebuie luate în considerare în deciziile pentru gestionarea corectă a deșeurilor:

Planurile de management al deșeurilor trebuie să fie instrumente cheie în dezvoltarea durabilă a gestionării deșeurilor

În conformitate cu articolul 7 din Directiva Cadru a UE (nr. 2008/98/EC) privind deșeurile este **obligatorie elaborarea planurilor de management al deșeurilor la nivel local, regional și național**. Necesitatea elaborării lor rezultă și din aceea că o dată ce standardele cresc, problemele devin din ce în ce mai complexe și solicită soluții diferențiate.

Autoritățile locale sunt responsabile pentru gestionarea corectă a deșeurilor menajere

Responsabilitatea pentru gestionarea deșeurilor menajere aparține administrațiilor publice locale, care trebuie să asigure **colectarea selectivă, transportul, valorificarea, neutralizarea și eliminarea finală a acestor deșuri**.

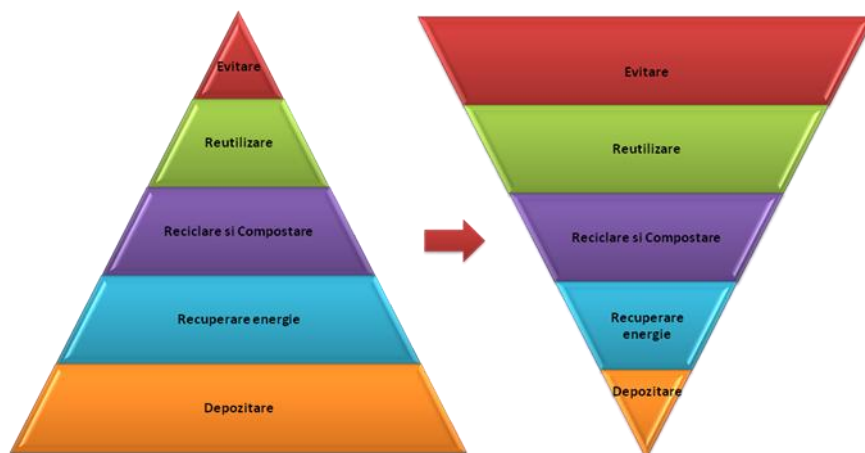
---

¹ Sursa Strategia națională de gestionare a deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Consiliile locale aproba strategiile locale cu privire la dezvoltarea si functionarea pe termen mediu si lung a serviciului de salubritate, tinand seama de prevederile legislatiei in vigoare, de documentatiile de urbanism, amenajarea teritoriului si protectia mediului, precum si de programele de dezvoltare economico-sociala a unitatilor administrativ-teritoriale.

In conformitate cu Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor si cu Planurile Regionale de Gestionare a Deseurilor, **autoritatile locale trebuie sa deruleze programe de investitii care sa includa etape de implementare a unui sistem de management integrat: Prevenire, Colectare si Colectare Selectiva, Valorificare si Reciclare, Tratare si Eliminare, in paralel cu inchiderea depozitelor de deseuri neconforme.**

Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor

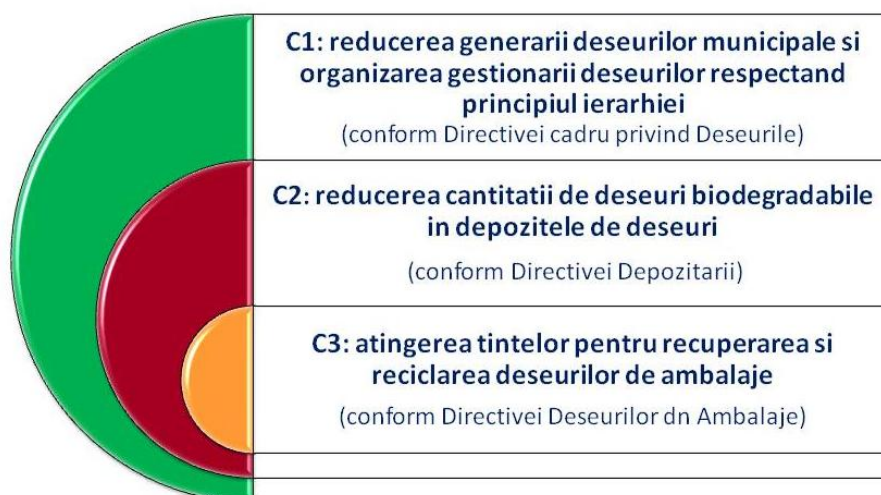

Conceptul de Management Integrat al Deseurilor include urmatoarea ierarhie:

Evitarea formarii deseurilor → Valorificarea → Eliminarea

Obiectivele actuale de management al deșeurilor au fost extinse prin introducerea conceptelor de evitare a formării deșeurilor și valorificarea acestora.

Figura 3: Cerinte UE privind eliminarea deseurilor

Cerinta 1: reducerea generarii deșeurilor municipale și organizarea gestionării deșeurilor în conformitate cu ierarhia deșeurilor

Ca o prima etapa in ierarhia unui management integrat al deșeurilor este **Reducerea sau Evitarea Formării Deșeurilor**, pentru ca este metoda care poate reduce costurile si consumul de resurse, poate preveni poluarea si creste eficienta sistemului. Programele de evitarea a formarii deșeurilor au ca obiective principale: indepartarea substantelor toxice (pentru a nu ajunge in mediu) si a poluari datorate lor, precum si reducerea cantitatii de deșeuri generate.

Singura modalitate pentru statele membre să se conformeze cu cerinta de mai sus este de a *armoniza legislatia nationala cu aquis-ul comunitar din domeniul gestionarii deșeurilor*.

Directiva-cadru privind Deșeurile “*impune statelor membre obligația de a dezvolta programe de prevenire a producerii deșeurilor până la data de 12 Decembrie 2013*”.

Mai mult, până în anul 2015, statele membre sunt obligate să introduca sisteme de colectare selectivă pentru minimum 4 fractii: hârtie, metal, plastic și sticlă.

Cerinta 2: reducea cantitatii de deșeuri biodegradabile in depozitele de deșeuri

A doua cerință majoră a UE este introdusă prin intermediul *Directivei privind Depozitarea deșeurilor*. Statele membre au obligatia de a reduce cantitatea de deșeuri biodegradabile evacuate in depozitele de deșeuri, astfel:

- la 75% pana la 16 Iulie 2006,
- la 50% pana la 16 Iulie 2009,
- la 35% pana la 16 Iulie 2016,

fata de cantitatea totala a deșeurilor produsa in 1995.

Statele membre pot obtine o perioada de tranzitie de 4 ani (pana in 2010, 2013 si respective 2020).

Cerinta 3: atingerea obiectivelor de recuperare și reciclare a deșeurilor de ambalaje

Directiva privind ambalajele introduce tinte pentru recuperare și reciclarea ambalajelor și deșeurilor de ambalaje. Incepand cu anul 2008 (sau mai târziu, în cazul în care s-a acordat o derogare), statele membre au urmatoarele obligatii:

- sa valorifice minimum 60% din deșeurile de ambalaje,
- sa recicleze între 55% si 80% din deșeurile de ambalaje.

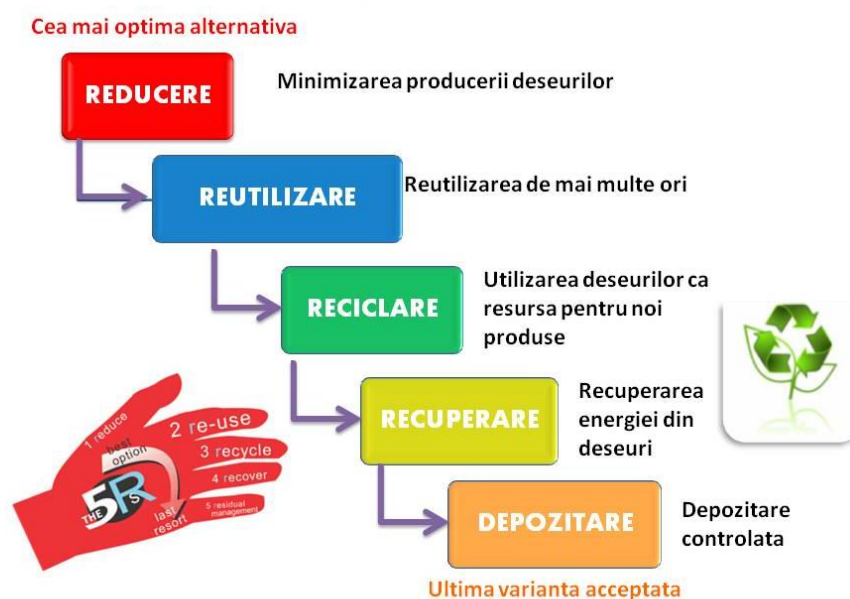
Pentru diferitele tipuri de deșeuri de ambalaje, tintele sunt urmatoarele: *sticla → 60 %; hartie → 60 %, metal → 50 %; plastic → 22.5% si lemn → 15%.*

Pentru **eliminarea deșeurilor nevalorificabile** se aplica **depozitarea**. Noile depozite de deșeuri sunt moderne, mult mai sigure din punct de vedere tehnic și administrativ, fiind prevăzute cu din ce în ce mai multe sisteme de control și monitorizare a poluării factorilor de mediu. Noile concepte de operare/exploatare a depozitelor de deșeuri ridică din ce în ce mai puține probleme pentru sănătatea populației și pentru mediu. Deasemenea, multe din depozitele de deșeuri utilizează tehnologii avansate de recuperare a biogazului în vederea obținerii de energie.

Aplicarea acestor principii presupune schimbarea strategiilor actuale pentru gestionarea deșeurilor, conform cărora eliminarea deșeurilor în depozitele de deșeuri este modalitatea preferată (baza piramidei) și minimizarea producerii de deșeuri este opțiunea cel mai puțin folosită.

Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deșeurilor

Cerintele tehnice pentru amplasamentele și exploatarea instalațiilor din domeniul gestionării deșeurilor devin din ce în ce mai stricte

Legislația europeană impune o nouă abordare a problemei deșeurilor, pornind de la necesitatea de a salva resursele naturale, pentru a reduce costurile de administrare și de a găsi soluții eficiente pentru reducerea impactului deșeurilor asupra mediului. Prin urmare, **noile cerințe tehnice pentru locațiile și funcționarea a instalațiilor specifice de gestionare a deșeurilor au devenit mai stricte**. Depozitelor de deșeuri trebuie să fie dotate cu sisteme de etanșare, a levigatului și sisteme de colectare a biogazului, sistem de monitorizare, etc noilor acte normative privind deșeurile instalații de co-procesare și incinerare necesită utilizarea de tehnologii avansate, în scopul de a reduce emisiile, precum și o management special pentru evacuare cenușă. Standardele de securitate și sănătate la locul de muncă umane au devenit mai complexe și restrictive pentru instalațiile de reciclare și de compostare.

Educarea si implicarea publicului sunt cruciale intr-un sistem integrat de gestiune a deseurilor

Deseurile municipale reprezinta o problema rezolvabila tehnic numai dupa ce societatea isi va asuma rolul important in separarea, reutilizarea, reciclarea, valorificare energetica si compostarea acestora, iar industria va acorda atentie corespunzatoare proiectarii, astfel incat produsele sa poata fi cu preponderenta reutilizate, reciclate sau valorificate.

In paralel, **este necesara derularea proiectelor de constientizare a populatiei**, avand in vedere faptul ca, pentru realizarea sistemelor eficiente de gestionare integrata a deseurilor nu este suficienta doar dezvoltarea infrastructurii, ci si implicarea populatiei. A contribui la conservarea si re folosirea resurselor existente este mai mult decat dovada unei bune politici civice, este exact ceea ce trebuie sa faca fiecare cetatean in vederea protejarii mediului in care traim. Reducerea volumului de deseuri depozitate si protejarea resurselor naturale presupun implementarea sistemului de colectare selectiva a deseurilor, reciclarea si valorificarea deseurilor cu continut util. Fiecare cetatean trebuie sa constientizeze faptul ca, daca nu actioneaza in directia colectarii selective a unor deseuri care se genereaza zilnic (ambalaje de hartie si carton, recipiente din plastic, sticla sau metal, deseuri electrice si electronice si baterii) si le arunca amestecat in pubele sau containere, acest lucru se va reflecta, foarte curand, nu doar in gradul ridicat de poluare care afecteaza sanatatea umana si a mediului, ci si in pretul pe care trebuie sa-l plateasca pentru produsele noi din acelasi material, pentru serviciul de salubritate etc.

2.2 Cadrul legal

Politica națională în domeniul gestionării deșeurilor trebuie să se subscrie obiectivelor politicii europene în materie de prevenire a generării deșeurilor și să urmărească reducerea consumului de resurse și aplicarea practică a ierarhiei deșeurilor.

In prezent, in Republica Moldova, legislatia specifica din sectorul de gestionare a deseurilor este in proces de elaborare si armonizare cu directivele UE. Procesul de implementare a Directivelor Uniunii Europene necesita timp si este dificil din punct de vedere tehnic. In perioada urmatoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal si institutional necesar pentru a sprijini alinierea treptata a practicilor nationale de gestionare a deseurilor la cele ale Uniunii Europene.

In domeniul managementului deșeurilor prevederile următoarelor acte normative sunt incidentale:

Legea Nr. 1347 din 09 Octombrie 1997 privind deșeurile de producție și menajere;

Care reglementează gestionarea deșeurilor de producție și menajere în scopul reducerii acestora și reintroducerii lor în circuitul economic, pentru prevenirea poluării mediului.

Legea Nr. 435 din 28 Decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă, cu modificările ulterioare;

care stabilește cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competențelor între autoritățile publice; domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale.

Legea Nr. 436 din 28 Decembrie 2006 privind administrația publică locală, cu modificările ulterioare;

care stabilește și reglementează modul de organizare și funcționare a autorităților administrației publice în unitățile administrativ-teritoriale; statutul juridic al unității administrativ-teritoriale; raporturile dintre autoritățile administrației publice, organizarea activității autorităților publice locale.

Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind servicii publice de gospodărie comunală, cu modificările ulterioare;

care stabilește cadrul juridic unitar privind înființarea și organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unitățile administrativ-teritoriale, inclusiv monitorizarea și controlul funcționării lor.

Codul Civil al Republicii Moldova Nr. 1107 din 6 Iunie 2002

care în principal determină statutul juridic al participanților la circuitul civil, temeiurile apariției dreptului de proprietate și modul de exercitare a acestuia, reglementează obligațiile contractuale și de altă natură, alte raporturi patrimoniale și personale nepatrimoniale conexe lor, iar în particular, cu impact în ceea ce privește domeniul managementului deșeurilor, reglementează modalitățile de cooperare și asociere între autoritățile locale.

Hotărârea Nr. 847 din 18 Decembrie 2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia, cu modificările ulterioare;

care stabilește responsabilitățile și competențele Ministerului Mediului în domeniul managementului deșeurilor, în special în ceea ce privește elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului.

Hotărârea Nr.77 din 30 Ianuarie 2004 cu privire la aprobarea structurii și Regulamentului Inspectoratului Ecologic de Stat, cu modificările ulterioare;

care stabilește forma organizatorico-juridică, structura, atribuțiile, competența și domeniul de activitate ale Inspectoratului Ecologic de Stat cu subdiviziunile sale; funcția de bază a acestuia fiind aceea de a exercita controlul și de a asigura realizarea prevederilor legislației și actelor normative din domeniul protecției mediului

Legea 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova

care stabilește entitățile implicate în procesul de elaborare a documentelor strategice la nivel regional, precum și un mecanism de finanțare a unor investiții, în conformitate cu politica de dezvoltare regională.

Hotărârea 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale,

care reglementează raporturile dintre Întreprinderea Municipală (forma cea mai des întâlnită de organizare a operatorilor de salubritate) și autoritatea publică locală, în calitate de fondator al acesteia.

2.3 Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national si regional

2.3.1 Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national

Legea actuala a deșeurilor, Legea nr. 1347/09.10.1997, prevede la articolul 11 faptul că *“ministerele, departamentele, autoritățile administrației publice locale, asociațiile, întreprinderile și organizațiile elaborează, în limitele competenței lor, programe de gestionare a deșeurilor, ce includ măsuri care asigură reducerea volumului acestora, reintroducerea lor maximală în circuitul economic în calitate de materii prime secundare sau evacuarea lor fără riscuri ecologice”*. De asemenea, se prevede ca *“autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, în comun cu Ministerul Economiei, elaborează, în baza programelor nominalizate, proiectul Programului de stat de valorificare a deșeurilor de producție și menajere, care este aprobat de Guvern”*.

Dupa cum se poate observa, aceste programe, care ar fi trebuit realizate, sunt programe de prevenire a generării deșeurilor și de valorificare, fără a fi însă documente complete de planificare a gestionării deșeurilor, de la colectarea acestora pana la eliminare.

Din informațiile pe care le deținem, Programul de stat de valorificare a deșeurilor de producție și menajere a fost elaborat în anul 2010.

Proiectul noii legi a deșeurilor, care este în prezent în curs de aprobare, are însă prevederi clare în domeniul planificării, menționând faptul ca Guvernul aprobă ***Strategia de gestionare a deșeurilor și Programul național pentru gestionarea deșeurilor***, care vor fi elaborate de către autoritatea administrației publice centrale în domeniul mediului, respectiv Ministerul Mediului.

Proiectul noii legi a deșeurilor prevede ca Programul național pentru gestionarea deșeurilor va cuprinde o analiză a situației actuale a gestionării deșeurilor pe teritoriul geografic al țării, precum și măsurile care trebuie luate pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu în cazul pregătirii pentru reutilizare, în cazul reciclării, valorificării și eliminării deșeurilor, precum și o evaluare a modului în care programul va ajuta la punerea în aplicare a obiectivelor și dispozițiilor prezentate în lege.

La fel ca și Directiva cadru a deșeurilor, proiectul de lege prevede ca Programul național pentru gestionarea deșeurilor va conține, după caz și luând în considerare nivelul geografic și acoperirea zonei de planificare, următoarele:

- tipul, cantitatea și sursa deșeurilor generate în limitele teritoriului, deșeurile care pot fi transportate de pe sau pe teritoriul național, precum și o evaluare a evoluției viitoare a fluxurilor de deșeuri;
- schemele existente de colectare a deșeurilor și principalele instalații de eliminare și valorificare, inclusiv orice aranjamente speciale pentru uleiurile utilizate, deșeurile periculoase sau alte fluxuri de deșeuri formate;
- o evaluare a necesarului de noi scheme de colectare, închiderea instalațiilor de deșeuri existente, infrastructura suplimentară pentru instalațiile de deșeuri în conformitate cu art. 19 și, dacă este necesar, investițiile legate de acestea;

- informații suficiente despre criteriile de localizare pentru identificarea siturilor și despre capacitatea viitoare de eliminare sau de operare a instalațiilor majore de valorificare, dacă este necesar;
- politicile generale de gestionare a deșeurilor, inclusiv tehnologiile și metodele planificate de gestionare al deșeurilor sau politici privind deșeurile care ridică probleme specifice de gestionare;
- aspectele organizaționale legate de gestionarea deșeurilor, inclusiv o descriere a alocării responsabilităților între actorii publici și privați care se ocupă cu gestionarea deșeurilor;
- o analiză a utilității și a adecvării utilizării instrumentelor economice și de altă natură pentru rezolvarea diverselor probleme legate de deșeuri, luând în considerare necesitatea menținerii unei bune funcționări a pieței interne;
- utilizarea unor campanii de sensibilizare și de informare adresate publicului larg sau unor grupuri țintă de public;
- amplasamente contaminate istoric prin operații de eliminare a deșeurilor și măsurile de reabilitare a acestora.

La art. 35 al proiectului de lege se prevede că în baza Programului național pentru gestionarea deșeurilor, agențiile și consiliile regionale de dezvoltare elaborează **programele regionale privind gestionarea deșeurilor**, conținutul programelor regionale fiind asemănător cu cel al Programului național pentru gestionarea deșeurilor.

Deși abia proiectul noii legi a deșeurilor are prevederi clare în ceea ce privește gestionarea deșeurilor, până în prezent au fost elaborate și aprobate documente de planificare, atât la nivel național, cât și la nivel regional.

Astfel, în anul 2013 a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 **“Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027”**. Strategia Națională de gestionare a deșeurilor este documentul strategic pe baza căruia se definesc proiectele de investiții în domeniul gestionării deșeurilor.

Hotărârea Guvernului prevede faptul că Ministerul Mediului va conlucra cu organismele internaționale și potențialii donatori în scopul atragerii volumului necesar de investiții pentru a permite dezvoltarea durabilă a sectorului gestionării deșeurilor și va prezenta anual Guvernului, până la data de 10 aprilie, raportul cu privire la realizarea prevederilor Strategiei Naționale. Celelalte ministere și autoritățile administrative centrale vor întreprinde măsurile necesare pentru executarea integrală și în termenele stabilite a acțiunilor preconizate pentru implementarea Strategiei Naționale și trebuie să informeze anual, până la data de 10 februarie, Ministerul Mediului îndeplinirea măsurilor din Strategia Națională. Este, de asemenea, menționat faptul că beneficiarii proiectelor investiționale în domeniul gestionării deșeurilor trebuie să coordoneze în prealabil cu Ministerul Mediului conceptele proiectelor planificate și este recomandat ca autoritățile administrației publice locale să creeze asociații interraionale de gestionare a deșeurilor în vederea atragerii investițiilor necesare în acest sector.

Obiectul Strategiei Naționale sunt toate tipurile de deșeuri, respectiv:

- deșeurile menajere și asimilabile (deșeuri municipale);
- deșeuri de producție;
- deșeuri din construcții și demolări;

- deșeuri generate din activități medicale;
- fluxuri speciale de deșeuri (deșuri de ambalaje, deșeuri de echipamentele electrice și electronice, cauciucuri uzate, baterii și acumulatori, uleiuri uzate)

Strategia Națională stabilește atât obiective generale, cât și obiectivele specifice.

Obiectivele generale sunt următoarele:

- Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor municipale prin armonizarea cadrului legislativ, instituțional și normativ la standardele UE, bazat pe abordare regională (așezarea geografică, dezvoltarea economică, existența drumurilor de acces, condițiile pedologice și hidro-geologice, numărul de populație etc.) și divizarea teritorială a țării în 8 regiuni de management al deșeurilor;
- Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deșeuri municipale și a stațiilor de transfer;
- Dezvoltarea sistemelor de colectare și tratare a fluxurilor de deșeuri specifice (ambalaje, DEEE, cauciucuri, baterii etc.) prin promovarea și implementarea principului ”responsabilitate a producătorului”, inclusiv a deșeurilor periculoase (deșeuri medicale, uleiuri uzate etc.) prin crearea a câte unui punct de colectare la nivel de regiune.

În urma adoptării în anul 2006 a legii privind dezvoltarea regională, în Republica Moldova au fost înființate regiunile de dezvoltare (*Regiunea de Dezvoltare Sud, Regiunea de Dezvoltare Centru și Regiunea de Dezvoltare Nord*), care au ca scop stimularea atragerii de fonduri și investiții și de a asigura o dezvoltare durabilă. În plus, trebuie menționate regiunile cu statutul special Gagauzia și Transnistria.

Ținând seama de cele trei regiuni de dezvoltare, Strategia Națională definește **8 zone de gestionare integrată a deșeurilor municipale**, și anume:

- în *Regiunea de Dezvoltare Sud*: **3 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 1 Sud, Zona 2 Sud Centru, Zona 3 Sud Est*);
- în *Regiunea de Dezvoltare Centru*: **3 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 4 Chisinau, Zona 5 Vest Centru, Zona 6 Est Centru*);
- în *Regiunea de Dezvoltare Nord*: **2 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 7 Balti, Zona 8 Nord*).

Trebuie menționat faptul că Regiunea Autonomă Gagauzia nu face parte din Regiunea de Dezvoltare Sud, dar este inclusă în Zona 1 Sud de management a deșeurilor. În schimb, Transnistria nu este inclusă în cele 8 zone de gestionare a deșeurilor.

Orașul Ștefan Vodă se regăsește în Zona 3 Sud Est, din care fac parte raioanele Ștefan Vodă și Caușeni.

Figura 5: Planificarea regională a managementului deșeurilor municipale în conformitate cu Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova

Sursa: "Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027"

Strategia Națională definește, de asemenea, **obiectivele specifice** pentru fiecare categorie de deșeuri, prin intermediul cărora se vor realiza obiectivele generale. În ceea ce privește deșeurile municipale sunt definite următoarele obiective specifice:

- promovarea și implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localitățile, atât în sectorul casnic, cât și de producție, precum și a facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- îmbunătățirea sistemului de transport al deșeurilor și dezvoltarea stațiilor de transfer (4-7 stații per raion);
- dezvoltarea capacităților de eliminare a deșeurilor municipale (construcția a 7 depozite zonale pentru deșeurile municipale și a 2 stații pentru tratarea mecanico-biologică);
- îmbunătățirea guvernării instituționale în domeniul gestionării deșeurilor municipale prin crearea asociațiilor autorităților publice locale la nivel zonal (8 asociații).

În ceea ce privește **depozitele zonale** pentru deșeurile solide municipale, în Strategia Națională este prezentată o hartă (Figura 8) cu recomandări privind locații potențiale pentru amplasarea acestor depozite în funcție de condițiile geologice-hidrologice ale Republicii Moldova. Analizând această hartă în comparație cu harta privind planificarea regională a managementului deșeurilor se poate observa o diferență de zonare, și anume Zona 3 Sud Est cuprinde în harta cu posibilele locații pentru amplasarea depozitelor și raionul Anenii Noi, care în harta privind planificarea regională este inclus în Zona 4 Chisinau. Pentru cele două raioane, Ștefan Vodă și Caușeni, sunt identificate două posibile amplasamente pentru depozite de deșeuri, câte unul în fiecare raion.

Pe lângă obiectivele specifice pentru deșeurile municipale, în Strategia Națională sunt prezentate și obiective specifice pentru fluxurile speciale de deșeuri.

În Anexa 1 a Strategia Națională este prezentat **Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova**, fiind definite pentru fiecare obiectiv general, respectiv obiectiv specific acțiunile, termenele de realizare, responsabilii, costurile estimate, sursa de finanțare, precum și indicatorii de monitorizare.

Principalele acțiuni identificate pentru **obiectivul general** ”Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deșeuri menajere solide”, respectiv obiectul specific ”Asigurarea cu sisteme de colectare și transport a deșeurilor a unui număr cât mai mare de generatori de deșeuri” sunt următoarele:

- Extinderea activității întreprinderilor de colectare și eliminare a deșeurilor din localitățile urbane în localitățile rurale – termen 2013 - 2015, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Crearea sistemelor de colectare a deșeurilor în mediul urban/rural prin procurarea containerelor și amenajarea stațiilor de transfer, introducerea și extinderea colectării selective la sursă - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Crearea schemelor optime prin dotarea cu transport specializat la nivelul fiecărei regiuni - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului, *autoritățile publice locale* și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;

- Crearea unui sistem de colectare și transportare a deșeurilor periculoase - termen 2015 - 2017, responsabili Ministerul Mediului, *autoritățile publice locale* și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;
- Reducerea numărului de gunoiști existente prin amenajarea a 4-6 depozite de deșeuri menajere solide intercomunale la nivel regional - termen 2014 - 2016, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Elaborarea planurilor de închidere a depozitelor de deșeuri neconforme cu cerințele Uniunii Europene - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Elaborarea studiilor de fezabilitate pentru construcția a 2-3 depozite de deșeuri menajere solide în Regiunea de Dezvoltare Sud - termen 2013 - 2014, responsabili Ministerul Mediului; agențiile de dezvoltare regională;
- Construcția depozitelor pentru deșeuri menajere solide și stațiilor de transfer regional - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

Se poate observa ca exceptând ultimele două acțiuni, care se referă la elaborarea studiilor de fezabilitate și construirea depozitelor zonale de deșeuri municipale, pentru restul acțiunilor responsabilitatea revine autorităților publice locale, iar implementarea acestor acțiuni trebuie să se finalizeze cel târziu în anul 2017.

2.3.2 Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud

Înainte de elaborarea Strategia Națională, în anul 2011 a fost elaborată și aprobată **“Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud”**.

Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud a fost elaborată în cadrul Proiectului „Guvernarea Deșeurilor – Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (IEVP) Est”, proiect finanțat de Uniunea Europeană și a fost aprobată de către Consiliul de Dezvoltare Regională Sud la data de 27 decembrie 2011. Strategia prezintă obiectivele principale și specifice ale Strategiei Naționale, deși la momentul elaborării Strategia Națională nu era încă aprobată.

În **Strategia regională** sunt prezentate următoarele **ținte** care vor sta la baza implementării sistemelor de management integrat al deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Sud:

- (1) Colectarea deșeurilor municipale** - extinderea serviciilor orașenești de colectare a deșeurilor din mediu urban în zonele rurale:
- pe termen scurt, 2015 – acoperirea cu servicii de colectare în rază de 15 – 20 km în jurul orașelor;
  - pe termen mediu, 2020 – acoperirea cu servicii de colectarea pînă la 75% a zonelor rurale (cu populație peste 500 locuitori);
  - pe termen lung, 2025 – acoperire cu 100% în mediul rural (cu populație peste 500 locuitori);

(2) Depozitare și transfer:

- pe termen scurt, 2015 - dezvoltarea stațiilor de transfer a deșeurilor (medii și mici) în fiecare raion;
- pe termen scurt, 2015 - amenajarea gunoiștilor intercomunale (3-5 per raion);
- pe termen mediu, 2020 – reducerea numărului de depozite de la 200 de depozite neconforme la maxim 7 depozite de deșeurii;
- pe termen lung (2025) - depozitarea deșeurilor în maxim 3 depozite regionale.

(3) Reciclarea și/sau tratarea corespunzătoare a deșeurilor:

- pe termen scurt, 2015 – reciclarea a 10 – 20% deșeurii de sticlă, PET și Hartie din total de deșeurii reciclabile generate;
- pe termen scurt, 2015 – tratarea corespunzătoare a 40% din deșeurii din construcții și demolări;
- pe termen scurt, 2015 - tratarea corespunzătoare a 40% din deșeurii voluminoase;
- pe termen scurt, 2015 - reducerea la depozitare a 25% din cantitatea de deșeurii biodegradabile generate (dejecții animaliere, deșeurii din grădini, deșeurii vegetale și fitosanitare);
- pe termen mediu, 2020 – reciclarea a 20 – 30% deșeurii de sticlă, PET și Hartie din total de deșeurii reciclabile generate;
- pe termen mediu, 2020 – tratarea corespunzătoare a 55% din deșeurii din construcții și demolări;
- pe termen mediu, 2020 - tratarea corespunzătoare a 55% din deșeurii voluminoase;
- pe termen mediu, 2020 - reducerea la depozitare a 50% din cantitatea de deșeurii biodegradabile generate (dejecții animaliere, deșeurii din grădini, deșeurii vegetale și fitosanitare);
- pe termen lung, 2025 – reciclarea a 30 - 40% deșeurii de sticlă, PET și Hartie din total de deșeurii reciclabile generate;
- pe termen lung, 2025 – tratarea corespunzătoare a 70% din deșeurii din construcții și demolări;
- pe termen lung, 2025 - tratarea corespunzătoare a 70% din deșeurii voluminoase;
- pe termen lung, 2025 - reducerea la depozitare a 75% din cantitatea de deșeurii biodegradabile generate (dejecții animaliere, deșeurii din grădini, deșeurii vegetale și fitosanitare).

Analizând comparativ obiectivele și țintele propuse prin Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud cu cele din Strategia Națională se pot trage următoarele **concluzii**:

- Strategia Națională prevede extinderea sistemului de colectare și implementarea colectării separate până în anul 2016, în timp ce Strategia Regională prevede acoperirea cu servicii de salubritate de 10% atât în mediul urban, cât și în mediul rural abia pe termen lung, începând cu anul 2025;

- Strategia Națională prevede construcția depozitelor regionale și a stațiilor de transfer în perioada 2014 – 2017, în timp ce Strategia Regională prevede că depozitele regionale vor fi funcționale începând cu 2025;
- Strategia Națională prevede ținte ambițioase de reciclare și tratare a deșeurilor, atât pe termen scurt, cât și mediu și lung, ținte care nu sunt corelate cu obiectivele și țintele privind colectarea și depozitarea controlată a deșeurilor.

Necolerările de obiective și ținte între Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud cu cele din Strategia Națională sunt cel mai probabil determinate de faptul că cele două documente de strategice au fost aprobate în momente diferite, Strategia Națională fiind aprobată cu doi ani mai târziu decât Strategia Regională.

Din punct de vedere al sistemelor de gestionare a deșeurilor municipale și Strategia Regională definește 3 zone/subregiuni de gestionare a deșeurilor singura diferență față de zonele definite pentru Regiunea de Dezvoltare Sud în Strategia Națională fiind aceea ca Zona 1 Sud, denumită Subregiunea 3 în Strategia Regională, nu mai include și Regiunea autonomă Gagauzia.

Raionul Ștefan Vodă face parte împreună cu raionul Caușeni din Subregiunea 2 (Zona 3 Sud Est din Strategia Națională). În **Strategia Regională** pentru această zonă sunt propuse următoarele **investiții**:

- 1 depozit regional de deșeuri în satul Ursoaia (aparținând raionului Caușeni);
- 1 stație medie de transfer amplasată în Ștefan Vodă;
- 7 stații mici de transfer (Cîrnateni Noi, Sălcuta, Fîrlădenii Noi, Copanca, Ermoclia, Alava, Olănești).

După cum se poate observa din cele prezentate, Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud pe lângă elementele de strategie cuprinde și elemente concrete de planificare, prin indicarea exactă a investițiilor care urmează a se realiza, investiții care în mod normal se identifică în urma unor studii de fezabilitate.

3 Aria proiectului

3.1 Descrierea localității

Ștefan Vodă este un oraș din Republica Moldova, centrul administrativ al raionului Ștefan Vodă. Amplasat în partea de sud-est a republicii, orașul este situat la o distanță de 105 km de Chișinău și la 32 km de stația de cale ferată Causeni.

Figura 6: Harta raionului Ștefan Vodă și a orașului Ștefan Vodă

Sursa: Google Maps

Suprafața totală a orașului este de 2.277 ha, dintre care terenurile agricole (pământul arabil) ocupă 1491 ha (76,5%), viile - 51 ha, livezile - 15 ha, pasunile - 137 ha, pădurile - 111 ha, bazinele acvatice - 74 ha. Suprafața terenului intravilan este de 458 ha, iar a terenurilor destinate industriei – 70,6 ha.

3.2 Condiții socio-economice

Conform datelor recensământului din anul 2004, populația orașului constituie 7768 locuitori, dintre care 48,36% - bărbați și 51,94% - femei. Structura etnică a populației orașului este următoarea: 83,08% - moldoveni, 7,13% - ucraineni, 7,71% - ruși, 0,27% - gagauzi, 0,82% - bulgari, 0,01% - polonezi, 0,05% - țigani, 0,91% - alte etnii.

În orașul Stefan Voda au fost înregistrate 2716 de gospodării casnice la recensământul din anul 2004, iar mărimea medie a unei gospodării era de 2,9 persoane.

Sistemul educațional al orașului cuprinde 2 instituții preșcolare, Liceul Teoretic „Stefan Voda” și Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir”. În oraș activează Școala de Arte „Maria Biesu” cu patru secții (coregrafie, muzică, teatru și pictură), având opt filiale în localitățile raionului. Ocrotirea sănătății este asigurată de spitalul raional, Centrul medicilor de familie, Asistența medicală urgentă, Centrul de medicină preventivă.

Ramurile de bază ale economiei orașului sunt agricultura și sfera serviciilor. Pe teritoriul orașului activează 950 de agenți economici, dintre care 237 întreprinderi individuale, 287 gospodării țărănești și 230 activează în baza patentei de întreprinzător.

Potentialul economic al localității este reprezentat de Cooperativa agricolă „Pojarănița Med”, întreprinderile de construcție „Zidarul” S.A. și „Turnul” S.A., întreprinderile de transport „BTA-7” S.A. și „Agrotrans” S.A. și întreprinderea de prestare a serviciilor tehnice „Irigatorul” S.A. În oraș își desfășoară activitatea 66 unități de comerț, 2 piețe, 2 unități de deservire socială, o unitate de alimentație publică, filialele a 5 bănci comerciale și filiala unei companii de asigurări.

4 Gestionarea deseurilor la nivelul localitatii

In prezent, colectarea deseurilor municipale cade in responsabilitatea autoritatilor publice locale, serviciul de salubritate fiind realizat de catre Directia de Productie Apa – Canal STEFAN VODA (DPAC) detinuta de catre autoritatea publica locala (APL).

Sistemul de gestionarea a deseurilor municipale in zona pilot studiată (orasul Stefan Voda) prezinta in principal aceleasi aspecte generale care caracterizeaza zona urbana din Republica Moldova. Localitatiile urbane prezinta o structura mixta de locuinte, formata din blocuri si case individuale care se intind pe suprafete relativ mari, motiv pentru care serviciul de salubritate s-a instituit in cea mai mare parte doar in zonele aglomerate.

Colectarea si transportul deseurilor se realizeaza de catre DPAC Stefan Voda in baza unor contracte incheiate cu generatorii de deseuri (populatie, agenti economici, institutii publice), iar eliminarea deseurilor se face intr-un depozit neconform (gunoista) care apartine localitatii si este administrat tot de catre DPAC.

Figura 7: Sistemul de gestionare a deseurilor la nivelul localitatii

Din analiza documentelor aferente serviciului de salubritate din localitatea Stefan Voda, rezulta ca in anul 2010 intreprinderea de gospodarie comunală a fost reorganizata, iar serviciul desalubritate apartine intreprinderii de apa – canal (DPAC). Astfel, incepand cu 2010, DPAC presteaza servicii de apa – canal, colectare si transport deseuri, curatenie stradala si administrarea gunoistei.

Figura 8: Serviciile prestate de catre DPAC

Conform datelor furnizate de catre DPAC exista un numar de cca 1325 de contracte de salubritate incheiate cu populatia care locuieste la bloc (**cca 70% grad de acoperire a serviciului in sectorul de blocuri**), 659 de contracte cu persoanele care locuiesc in case individuale (cca. **51% grad de acoperire a serviciului in sectorul case**) si **120 contracte cu agentii economici si institutiile publice**. In ceea ce priveste gradul de incasare al tarifelor, DPAC a declarat ca acesta este necorespunzator, iar veniturile sunt insuficiente pentru acoperirea costurilor de investitii si operare la un nivel de calitate acceptabil.

4.1 Sistemul de pre-colectare a deseurilor menajere

Colectarea deseurilor se face fie prin aportul populatiei si al celorlalti utilizatori ai serviciilor de salubritate prin metoda aducerii deseurilor menajere la un punct fix de colectare (platforma) sau din *casa in casa* (zonele in care exista gospodarii individuale), de unde sunt apoi preluate de catre operatorul de salubritate si transportate la gunoistea orasului.

In prezent, la nivelul localitatii Stefan Voda exista urmatoarea structura pentru pre-colectarea deseurilor menajere:

Tabel 1: Situatia sistemului de precolectare (orasul Stefan Voda)

Platforme	Descriere	Dotare cu recipienti
22 de platforme amenajate	Platforme dotate cu 1 pana la 6 containere pentru colectarea deseurilor menajere si cu 1 container din plasa pentru deseurile de plastic . Realizate cu sprijinul ADR Sud.	Infrastructura pentru pre-colectare: <ul style="list-style-type: none"> • 30 containere zincate cu capacitatea de 1,1 m³ • 38 containere metalice cu capacitatea de 1 m³ • 28 containere din plasa nestandardizate (pentru colectarea separate a Deseurului din Plastic) • 430 recipienti nestandardizati pt case particulare

La nivelul localitatii a fost introdusa colectarea selectiva a deseurilor de plastic in containere metalice nestandardizate in zonele unde exista cele 22 de platforme de tip inchis.

In cazul deseurilor rezultate din constructii si demolari, acestea pot fi evacuate in mod individual la gunoistea orasului (prin aportul individual al producatorului de deseuri, pentru un tarif de 40 lei/mc fara TVA pentru persoanele fizice sau 100 lei/mc fara TVA in cazul agentilor economici) sau prin intermediul operatorului de salubritate, la solicitare, in baza unui tarif de 90 lei/mc fara TVA pentru persoanele fizice sau 130 lei/mc fara TVA in cazul agentilor economici.

Figura 9: Platforme amenajate pentru colectarea deseurilor menajere si din plastic

Figura 10: Colectarea deseurilor menajere mixte de la casele particulare din orasul Stefan Voda

4.2 Sistemul de colectare si transport a deseurilor menajere

Colectarea si transportul deseurilor se face diferit, in functie de infrastructura de care dispun intreprinderile de salubritate. Astfel, frecventa de ridicare a deseurilor poate varia de la zilnic pana la odata pe saptamana.

La nivelul localitatii Stefan Voda, colectarea se face dupa grafic, dupa cum urmeaza:

- 6 zile pe saptamana (cu exceptia zilei de Duminica) de la platforme din zona blocurilor;
- de doua ori pe luna de la casele individuale;

- conform graficului sau la solicitare in cazul agentilor economici;
- dupa solicitare in cazul unitatilor de invatamant si al institutiilor publice;

Cantitatea colectata de catre operator este supusa unor oscilatii puternice de-a lungul unui an si este dependenta de structura cladirilor. Graficul evolutiei cantitatilor de deseuri biodegradabile ilustreaza un punct clar de minim iarna, din decembrie pana in februarie, un punct de maxim primavara si unul si mai accentuat toamna.

Din informatiile operatorului de salubritate, aceste variatii sunt cu cca 30% mai mari fata de cantitatiile de deseuri colectate si transportate in anotimpul rece. Aceste oscilatii in functie de anotimp pot fi observate de obicei in zona cu gospodarii individuale care prezinta importante portiuni de gradina (se colecteaza cantitati importante de deseuri verzi, cum ar fi: crengi, frunze, iarba, resturi din gradina). O problema in aceste zone o constituie si cantitatea relativ mare de gunoi de grajd (care se inregistreaza pe intreaga perioada a anului).

Tototada, cantitatea de deseuri de ambalaje din plastic inregistreaza crestere importante in anotimpul cald (cu precadere vara).

Colectarea deșeurilor menajere în oras se efectuează prin intermediul urmatoarelor mijloace de transport:

Tabel 2: Situatia mijloacelor de transport la nivelul operatorului

Mijloc de transport	Capacitate	An intare in functiune	Alte aspecte
1 autospeciala IVECO	13 mc	2006	Donatie in cadrul unui proiect finantat de ADR Sud prin Fondul Ecologic. Nu este folosita la capacitate. Deseurile sunt incarcate manual intucat sistemul de precolectare (containerele) nu este compatibil cu autogunoiera.
1 autospeciala GAZ 5309	8 mc	2005	Donatie de la USAID. Este autospeciala cel mai mult utilizata. Prezinta uzura avansata.
1 buldozer			Donatie in cadrul unui proiect finantat de ADR Sud prin Fondul Ecologic. Este utilizat periodic pentru compactarea deșeurilor depozitate.

Figura 11: Mijloace de transport si utilaje din dotarea operatorului

4.3 Evacuarea deseurilor

Deseurile colectate de catre operatorul de salubritate sunt transportate in vederea depozitarii la depozitul de deseuri (gunoiste), situat la o distanta de cca 2 km de centrul localitatii.

Figura 12: Locatia depozitului de deseuri (gunoista)

Caracteristicile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor sunt prezentate tabelul de mai jos.

Tabel 3: Informatii despre locatia in care se realizeaza depozitarea deseurilor

Caracteristicile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor	
Distanta fata de localitate	2 km
Anul deschiderii	1964
Suprafata	20.000 m ²
Capacitate	450.000 m ³
Tipuri de deseuri depozitate	Deseuri mixte menajere Deseuri din constructii si demolari Gunoie de grajd Deseuri de la agenti economici
Personal	-

Locatia pentru depozitarea deseurilor a fost realizata in anul 1964 intr-o fosta cariera de nisip. Zona depozitului nu este imprejmuita, nu are sistem de cantarire a deseurilor, nu exista personal cu responsabilitati in coordonarea depozitarii deseurilor si/sau paza locatiei.

Drumul de acces catre depozitul deseurilor este impropriu si greu accesibil in perioada de iarna sau ploioasa.

Figura 13: Drumul de acces in gunoistea orasului Stefan Voda

Imprastierea deseurilor in depozit se realizeaza cu un buldozer odata pe saptamana. Deseurile sunt impinse, fara a fi compactate, in locatia fostei cariere de nisip.

De-a lungul drumului de acces exista gramezi de deseuri ilegale, provenite cu precadere din constructii si demolari.

Figura 14: Imagini din interiorul gunoistei orasului Stefan Voda

5 Evaluarea performantelor financiare ale operatorului de salubritate

5.1 Contul de profit si pierdere

5.1.1 Evolutia veniturilor pe activitati

In urma analizei efectuate si a datelor colectate si analizate de la beneficiar, s-a constatat faptul ca operatorul DPAC STEFAN VODA obtine urmatoarele categorii de venituri:

- Venituri din activitatea de alimentare cu apa si canalizare;
- Venituri din activitatea de salubritate
- Venituri din arenda;
- Alte venituri.

Cuantumul si structura veniturilor din exploatare sunt prezentate in urmatorul tabel si in graficul ce il urmeaza:

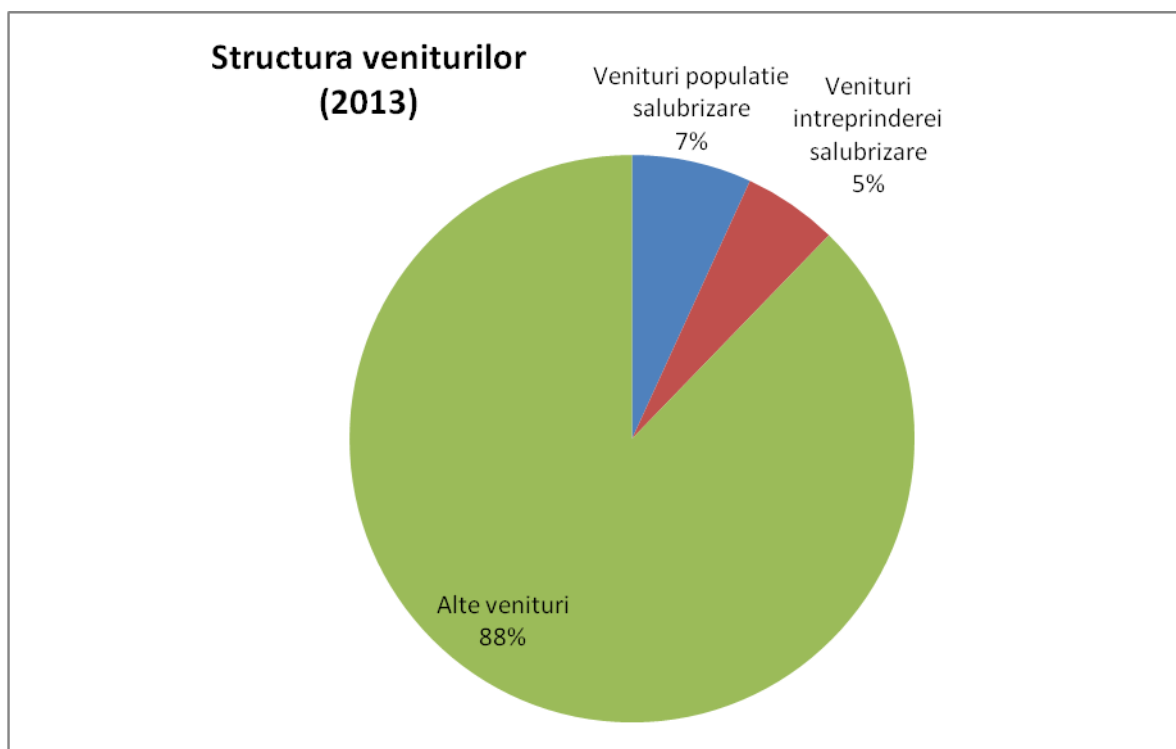
Tabel 4: Cuantumul si structura veniturilor – DPAC Stefan Voda

Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubritate	MDL	319,588.3	321,120.0	332,110.3	178,118.0
Venituri intreprinderii salubritate	MDL	249,413.0	259,658.4	262,682.9	118,239.3
Alte venituri	MDL	3,852,797.7	4,150,004.0	4,260,397.3	2,095,223.5
Total venituri	MDL	4,421,798.9	4,730,782.4	4,855,190.6	2,391,580.8

Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubritate	MDL	7.23%	6.79%	6.84%	7.45%
Venituri intreprinderii salubritate	MDL	5.64%	5.49%	5.41%	4.94%
Alte venituri	MDL	87.13%	87.72%	87.75%	87.61%
Total venituri	MDL	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Se poate remarca faptul ca veniturile predominante sunt cele catalogate ca alte venituri, iar aici partea predominant sunt veniturile din apa si canal, fapt ce subliniaza ca activitatea de baza a companiei este cea de alimentare cu apa si canalizare, acestea reprezentand peste 80% din veniturile companiei

Figura 15: Structura veniturilor totale la nivelul anului 2013 – DPAC Stefan Voda

In ceea ce priveste activitatea de salubritate, structura si evolutia in perioada de analiza a acestora este prezentat in urmatoarele grafice si tabele.

Tabel 5: Cantumul si structura veniturilor din salubritate – DPAC Stefan Voda

Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubritate	MDL	319,588.3	321,120.0	332,110.3	178,118.0
Venituri intreprinderii salubritate	MDL	249,413.0	259,658.4	262,682.9	118,239.3
Total venituri	MDL	569,001.3	580,778.4	594,793.2	296,357.3

Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubritate	MDL	56.2%	55.3%	55.8%	60.1%
Venituri intreprinderii salubritate	MDL	43.8%	44.7%	44.2%	39.9%
Total venituri	MDL	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2012 – DPAC Stefan Voda

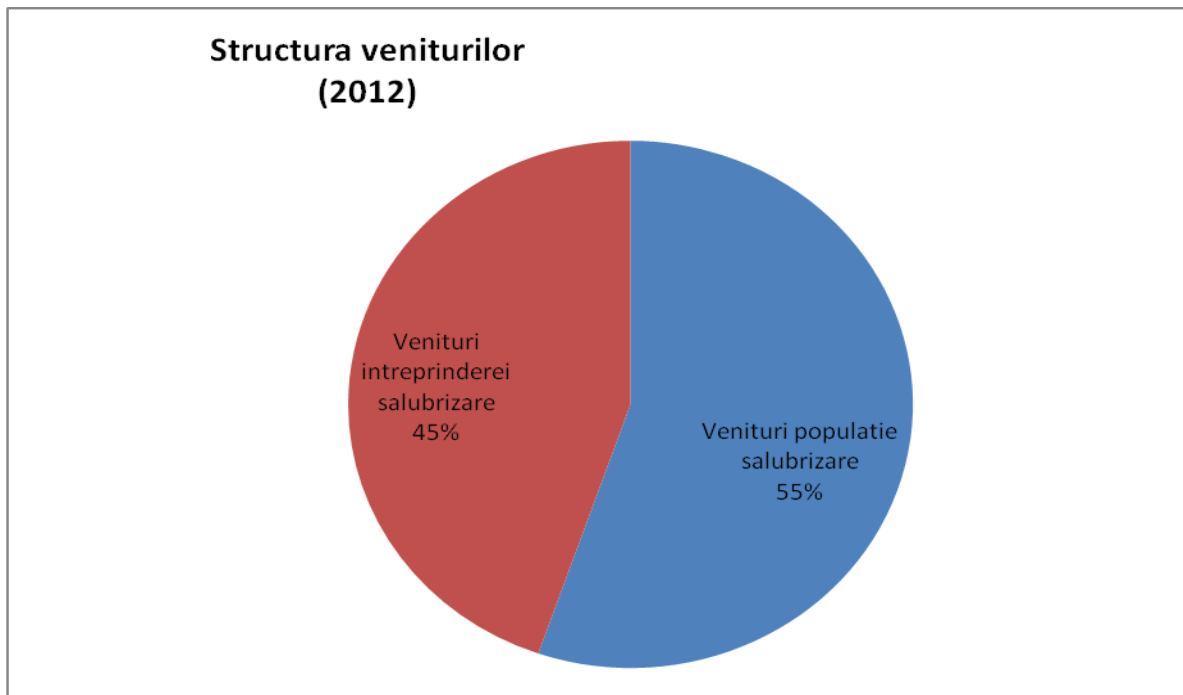
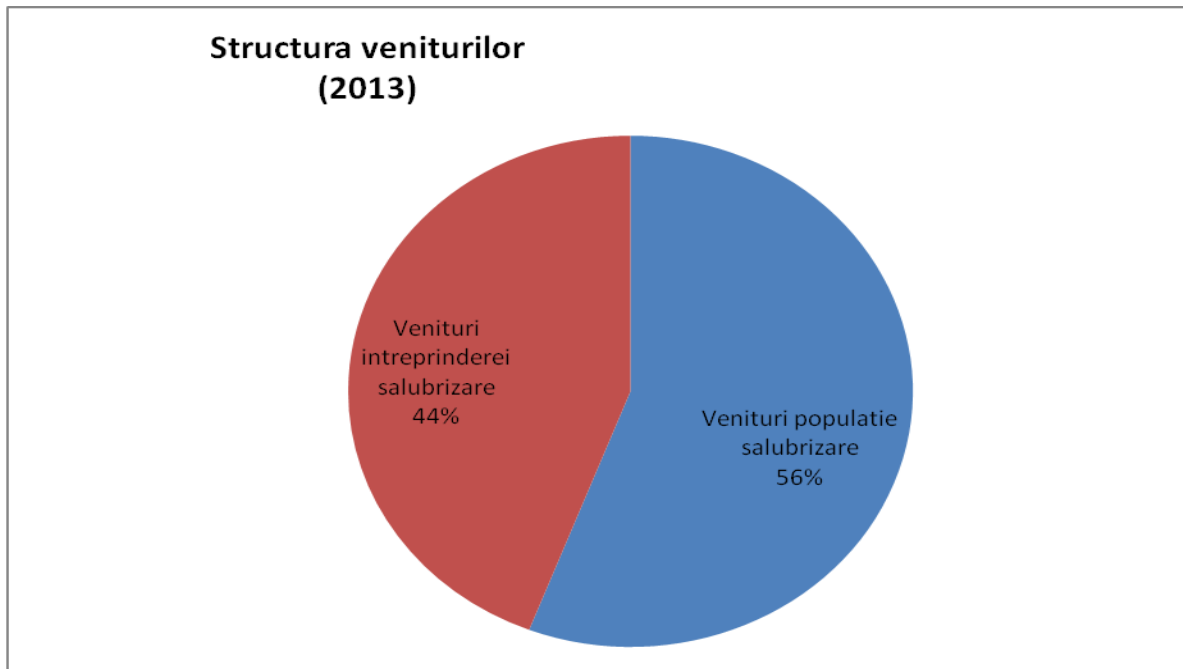

Figura 17: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – DPAC Stefan Voda

Dupa cum se poate observa, veniturile generate de populatie sunt predominante pentru activitatea de salubritate, indicand aceasta categoria ca principal generator de venituri. Insa ponderea agentilor comerciali si a institutiilor este de asemenea importanta si ar putea creste in viitor odata cu dezvoltarea economica a regiunii.

5.1.2 Evolutia tarifelor pe activitati si a indicelui de suportabilitate

Tarifele practicate de DPAC Stefan Voda sunt diferite pe categoriile de utilizatori. Astfel, tarife pentru serviciile de salubritate se disting pentru urmatoarele categorii de beneficiari:

- Populatia ce locuieste in blocuri locative;
- Populatia ce locuieste la case;
- Agentii economici;

Tarifele in vigoare pentru populatie si agenti economici sunt aprobate in 2014, iar tarifele anterior in vigoare dateau inca din 2010, nemaifiind modificate de atunci. Aceste tarife au urmatoarele valori:

Tabel 6: Evolutia tarifelor de salubritate

Evolutia tarifelor		2011-2013	2014
Locuitori la case	Lei/persoana	8.0	12.0
Locuitori la blocuri	Lei/persoana	8.0	10.0
Agenti economici	Lei/m ³	110.0	130.0

In contextul acestei situatii tarifare apare problema indicelui de suportabilitate a populatiei referitoare la factura platita pentru serviciile de salubritate. In acest scop, consultantul a intocmit o analiza de suportabilitate, care este prezentata in urmatorul tabel si a carei metodologie si concluzii vor fi explicate mai apoi.

Tabel 7: Elementele cheie ale analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

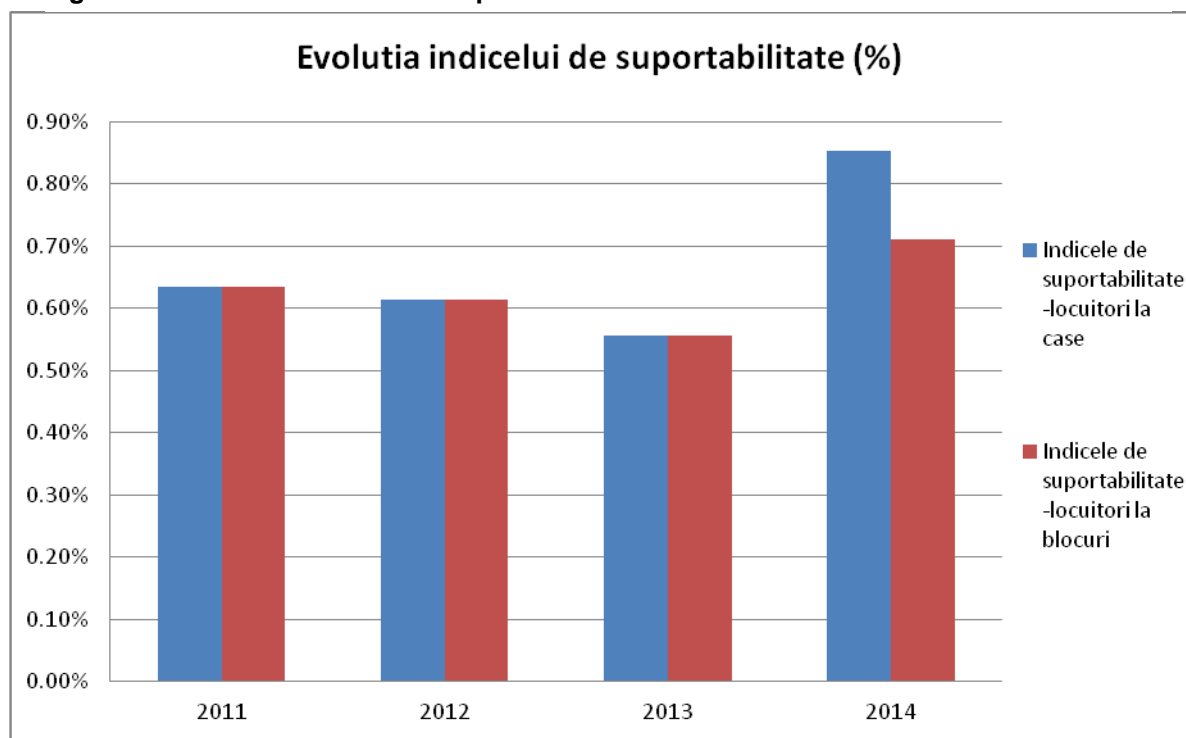
Analiza de suportabilitate		2011	2012	2013	2014
Veniturile disponibile ale populatiei in mediul urban (media lunara pe membru de familie) - Nivel national	MDL/pers.	1,792.6	1,868.9	2,063.6	2,016.8
Numarul mediu de membri pe familie - nivel national	Persoane	2.4	2.4	2.3	2.3
Media nationala a salariilor	MDL/luna	3,042.2	3,386.2		
Salariul mediu in Raion	MDL/luna	2,142.6	2,360.8		
Factorul de ajustare	MDL/luna	70.4%	69.7%	69.7%	69.7%
Veniturile familiei - nivel Raion	MDL/gosp.	3,030.0	3,127.2	3,308.9	3,234.0
Evolutia tarifelor					
Locuitori la case	MDL/pers.	8.0	8.0	8.0	12.0
Locuitori la bloc	MDL/pers.	8.0	8.0	8.0	10.0
Valoarea facturata pentru salubritate pe gospodarie - locuitori la case	MDL/gosp./ luna	19.20	19.20	18.40	27.60
Valoarea facturata pentru salubritate pe gospodarie -locuitori la blocuri	MDL/gosp./ luna	19.20	19.20	18.40	23.00
Indicele de suportabilitate-locuitori la case	%	0.63%	0.61%	0.56%	0.85%
Indicele de suportabilitate-locuitori la blocuri	%	0.63%	0.61%	0.56%	0.71%

Elementele cheie ale acestei analize sunt:

- Numarul mediu de membrii pe familie, luat la nivel national;
- Tariful operatorului;
- Factura medie a populatiei din zona de operare la blocuri si la case.
- Veniturile disponibile ale populatiei in mediul urban (media lunara pe membru de familie) la nivel national;
- Media nationala a salariilor si salariul mediu la nivelul zonei de operare, pe baza carora s-a calculat un factor de corectie local al venitului disponibil in mediul urban la nivelul zonei de operare;

Pe baza acestor elemente s-a calculat procentul reprezentat de factura medie a populatiei de la blocuri si de la case din totalul veniturilor disponibile la nivel local, adica indicele de suportabilitate al serviciilor de salubritate. Evolutia acestui indice este prezentat in diagrama urmatoare, cu mentiunea ca in calculul acestuia nu s-a inclus taxa de 1 leu/persoana aplicata din 2013 de catre operator.

Figura 18: Evolutia indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

Se poate observa ca nivelul indicelui de suportabilitate la momentul actual este de 0,85% pentru locuitorii de la case si 0,71% pentru locuitorii de la blocuri. Acest nivel este un nivel rezonabil, sub nivelul de 1% considerat ca nivel standard acceptabil si astfel duce la ideea ca tariful este suportabil de catre clientii domestici, fapt ce ar trebui sa se transpuna intr-un grad de colectare ridicat si posibilitatea unor viitoare cresteri tarifare.

5.1.3 Evolutia costurilor companiei

Costurile inregistrate de catre DPAC Stefan Voda pentru perioada 2011-2014 se impart in trei mari categorii:

- Costuri directe aferente activitatii de salubritate;
- Costuri generale si administrative;
- Alte costuri, incluzand costurile activitatii de alimentare cu apa si canalizare.

Costurile totale sunt prezentate in valoare absoluta si relativa in tabele urmatoare, iar in graficele ce urmeaza structura costurilor pentru anii 2012 si 2013 sunt prezentate.

Tabel 8: Evolutia costurilor companiei

Costuri totale		2011	2012	2013	2014
Costuri directe	MDL	589,005.9	673,219.2	679,185.3	316,653.0
Costuri administrative	MDL	1,507,132.9	1,716,708.6	1,814,731.6	887,183.3
Alte costuri	MDL	3,870,683.5	3,723,258.4	3,281,874.5	1,625,266.5
Total costuri	MDL	5,966,822.2	6,113,186.2	5,775,791.4	2,829,102.8

Costuri totale		2011	2012	2013	2014
Costuri directe	MDL	9.87%	11.01%	11.76%	11.19%
Costuri administrative	MDL	25.26%	28.08%	31.42%	31.36%
Alte costuri	MDL	64.87%	60.91%	56.82%	57.45%
Total costuri	MDL	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Prezentarea grafica e costurilor este redată in urmatoarele diagrame:

Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2012

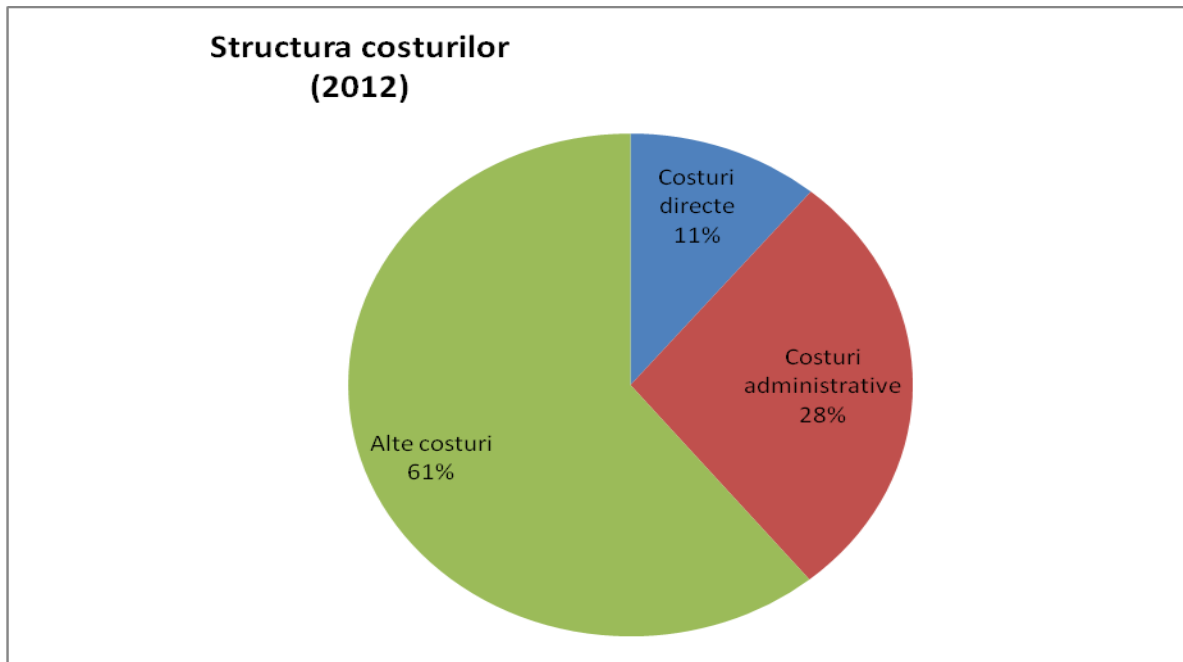
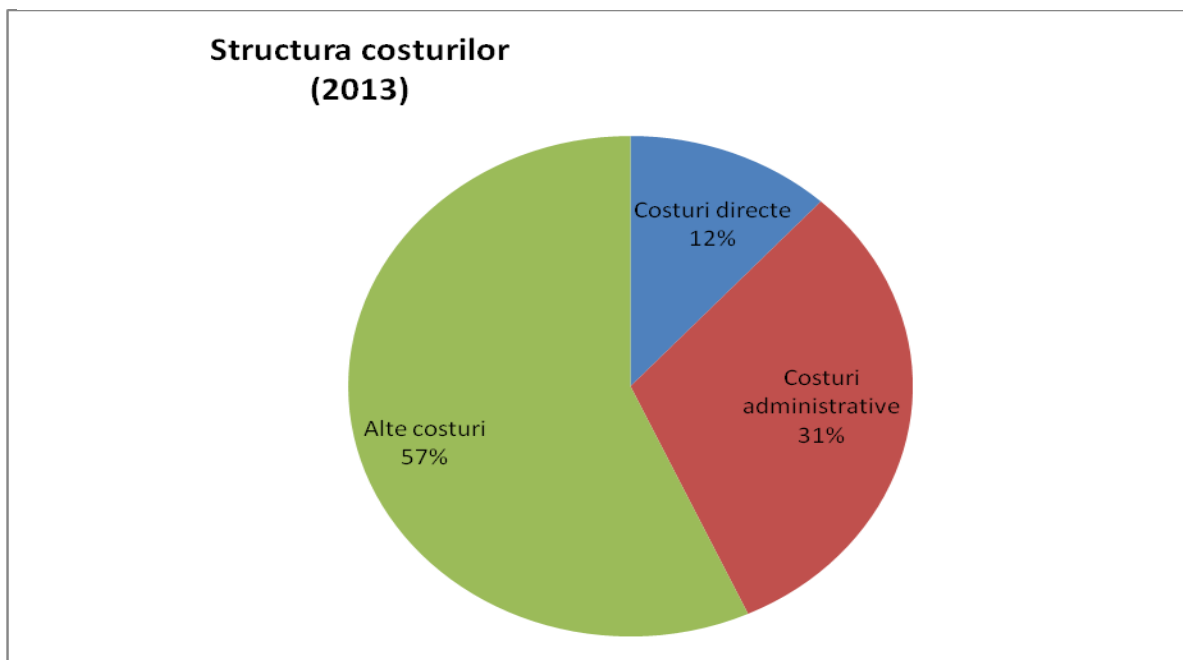

Figura 20: Structura costurilor la nivelul anului 2013

Trebuie mentionat ca ponderea cea mai mare o au alte costuri, costuri ce se refera in principal la activitatea de apa si canalizare, circa 60%. De asemenea, cheltuielile generale si administrative reprezinta circa 30%, dar aici trebuie mentionat ca aceste cheltuieli nu se refera doar la activitatea de salburizare, ci mai degraba la intreaga activitate a organizatie, deoarece compania nu tine aceste cheltuieli generale si administrative separate pe activitati.

In sectiunile urmatoare vor fi prezentate structura cheltuielilor directe si a cheltuielilor administrative ale operatorului pentru anii de analiza.

(1) Cheltuielile directe

Principalele categorii de cheltuieli directe ale companiei inregistrate sunt:

- Salarii
- Asigurari sociale
- Petrol,gaz si energie electrica
- Piese de schimb
- Uzura
- Alte cheltuieli

Evolutia acestor elemente este prezentata atat tabelar, pentru toti anii de analiza, cat si grafic, pentru anii 2012 si 2013, in cele ce urmeaza:

Tabel 9: Structura cheltuiilor din exploatare (MDL)

Cheltuieli din exploatare - directe	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Salarii	187,719.7	232,893.2	251,193.7	116,533.0
Asigurari sociale	49,383.1	60,854.6	66,137.8	31,409.9
Petrol,gaz si energie electrica	85,068.4	84,694.4	92,161.4	46,767.5
Piese de schimb	98,122.1	32,512.5	15,750.7	2,414.2
Uzura	167,362.0	260,153.6	250,651.4	117,318.9
Alte cheltuieli	1,350.7	2,110.9	3,290.4	2,209.6
Total cheltuieli din exploatare	589,005.9	673,219.2	679,185.3	316,653.0

In valoarea absoluta, se observa un trend constant pe perioada de analiza. Anul 2014, pare sa se inscrie intr-o descrestere fata de 2013, dar se asteapta ca la finalul anului sa se inregistreze valori similare.

Structura cheltuielilor directe din exploatare pentru anii de analiza este urmatoarea:

Tabel 10: Structura cheltuiilor din exploatare (%)

Cheltuieli din exploatare - directe	2011	2012	2013	2014
Analiza de structura	%	%	%	%
Salarii	31.9%	34.6%	37.0%	36.8%
Asigurari sociale	8.4%	9.0%	9.7%	9.9%
Petrol,gaz si energie electrica	14.4%	12.6%	13.6%	14.8%
Piese de schimb	16.7%	4.8%	2.3%	0.8%
Uzura	28.4%	38.6%	36.9%	37.0%
Alte cheltuieli	0.2%	0.3%	0.5%	0.7%
Total cheltuieli din exploatare	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013

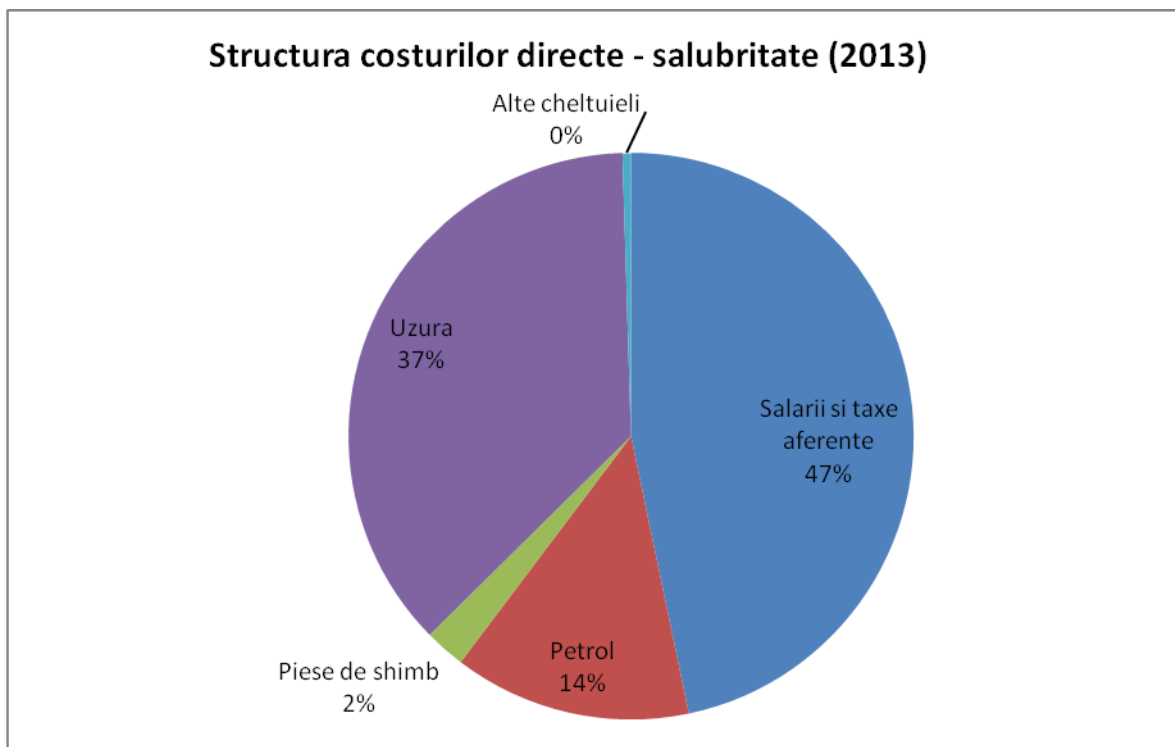
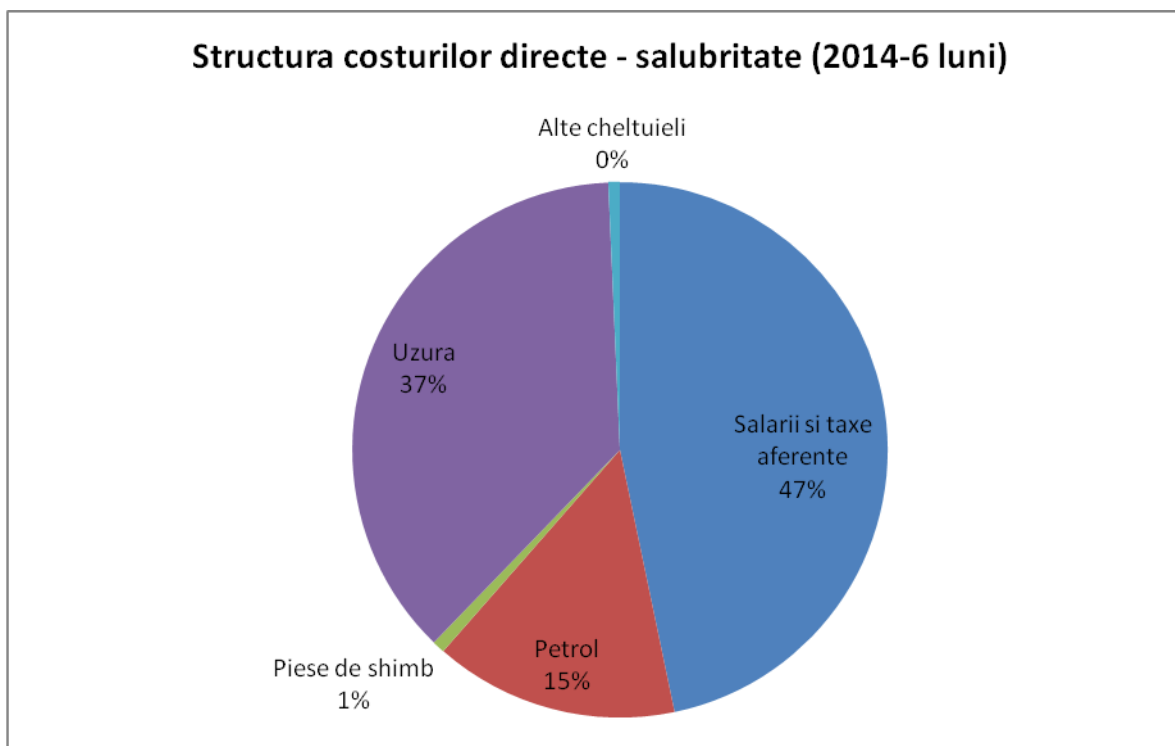

Figura 22 Structura costurilor directe la nivelul anului 2014

Se observa o constanta a categoriilor de costuri, cu ponderea cea mai mare aferenta costurilor cu salariile si taxele aferente.

De asemenea, cheltuielile cu uzura sunt destul de importante, peste 35%. Cheltuielile cu piesele de schimb sunt foarte reduce, înregistrând o valoare de circa 1%.

(2) Cheltuielile generale si administrative

Principalele categorii de cheltuieli generale si administrative ale companiei înregistrate sunt:

- Salarii
- Uzura
- Asigurari medicale
- Petrol,gaz si energie electrica
- Altele

Evolutia acestor elemente este prezentata atat tabelar, pentru toti anii de analiza, cat si grafic, pentru anii 2013 si 2014, in cele ce urmeaza:

Tabel 11: Structura cheltuielilor generale si administrative (MDL)

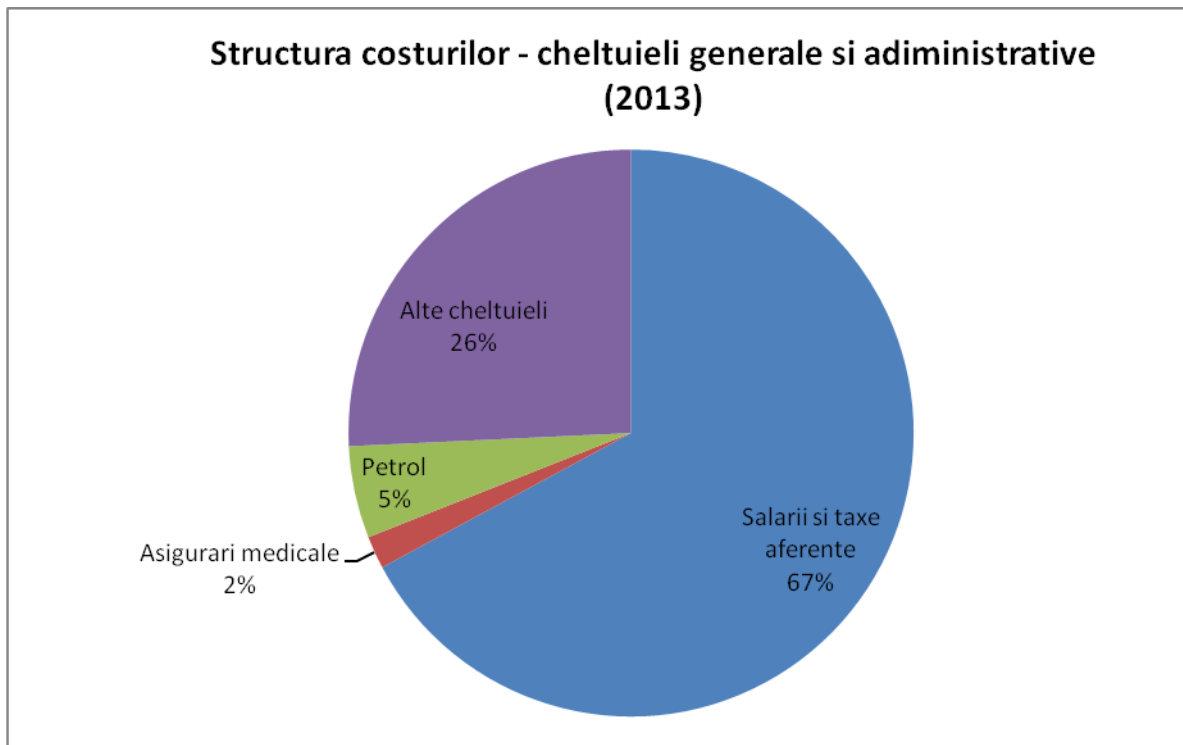
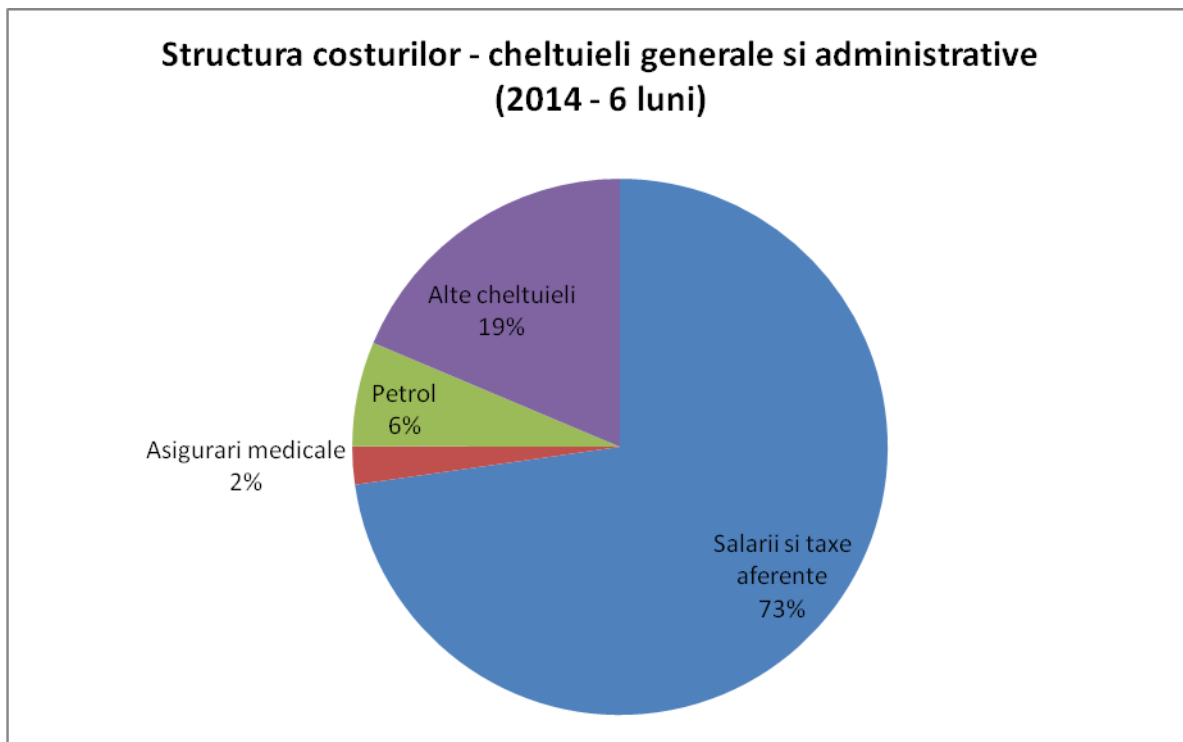
Cheltuieli generale si administrative	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Salarii	774,607.5	904,838.9	995,779.7	527,708.9
Uzura	174,849.8	203,000.6	222,490.5	117,642.9
Asigurari medicale	26,984.6	31,395.0	33,826.7	20,340.3
Petrol,gaz si energie electrica	90,944.3	85,175.2	95,465.9	55,984.4
Altele	439,746.7	492,298.9	467,168.8	165,506.7
Total	1,507,132.9	1,716,708.6	1,814,731.6	887,183.3

Evolutia structurii cheltuielilor generale si administrative este prezentata tabelar pentru anii de analiza si grafic pentru 2013 si 2014 in urmatoarele paragrafe.

Tabel 12: Structura cheltuielilor generale si administrative (%)

Cheltuieli generale si administrative	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%
Analiza de structura	%	%	%	%
Salarii	51.4%	52.7%	54.9%	59.5%
Uzura	11.6%	11.8%	12.3%	13.3%
Asigurari medicale	1.8%	1.8%	1.9%	2.3%
Petrol,gaz si energie electrica	6.0%	5.0%	5.3%	6.3%
Altele	29.2%	28.7%	25.7%	18.7%
Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Se remarca ponderea ridicata a cheltuielilor cu salariile in perioada de analiza si cresterea acestora in mod contant pe aceasta perioada.

Figura 23: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2013**Figura 24: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2014**

(3) Subventii operationale

Compania nu lucreaza dupa o schema de subventionare predefinita, dar din discutiile cu reprezentantii organizatiei a reiesit ca primaria poate oferi subventii atunci cand situatia devinde dificila pentru operator.

5.1.4 Contul de profit si pierdere

Evolutia contului de profit si pierdere pentru ultimii 4 ani este prezentata in urmatorul tabel:

Tabel 13: Evolutia contului de profit si pierderi

CONTUL DE PROFIT SI PIERDERE	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Venituri din vanzari	4,384,053	4,683,882	4,800,437	2,384,715
Costul vanzarilor	(4,122,511)	(4,103,093)	(3,691,049)	(1,809,579)
Alte venituri operationale	37,746	46,900	54,754	6,866
Cheltuieli comerciale	-	-	-	-
Cheltuieli generale si administrative	(1,507,133)	(1,716,708)	(1,814,731)	(887,097)
Alte cheltuieli operationale	(337,178)	(293,385)	(270,011)	(132,427)
Rezultat din activitatea operationala	(1,545,023)	(1,382,404)	(920,600)	(437,522)
Rezultatul din investitii	(28,695)	(172)	-	(365,534)
Rezultatul din activitatea financiara	1,843,447	(272,069)	(928,092)	(944,870)
Rezultatul din activitatea extraordinara	-	-	-	-
Profitul Brut	269,729	(1,654,645)	(1,848,692)	(1,747,926)
Impozit pe profit	-	-	-	-
Profitul Net	269,729	(1,654,645)	(1,848,692)	(1,747,926)

Se poate observa ca operatorul inregistreaza pierdere in fiecare dintre perioadele analizate, pierderea venind eminenta din activitatea operationala. Mare parte din pierderea operationala vine din activitatea de apa, pierderile operationale pe salubritate fiind de sub 100.000 MDL in orice an de analiza. Totusi, in aceasta valoare nu este inclusa cota parte din cheltuielile generale si administrative aferente partii de salubritate, astfel incat pierderile reale sunt mai mari si pe aceasta activitate.

Per total, se poate vedea o imbunatatire a rezultatelor operationale in perioada 2013-2014. Aceasta imbunatatire este anulata de rezultatele activitatii financiare, compania rambursand imprumuturi contractate si astfel rezultatele financiare deteriorate anuleaza efectul imbunatatirii performantelor operationale.

5.2 Analiza Bilantului Contabil

Pe baza situatiilor primite de la operatorul DPAC Stefan Voda, bilantul contabil al companiei pentru ultimii patru ani este prezentat in urmatorul tabel, urmat de o serie de concluzii privind principalele elemente bilantiere:

Tabel 14: Analiza bilantului contabil

BILANTUL CONTABIL	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Active				
Active Fixe	95,108,444.0	93,348,279.0	92,089,496.0	91,128,046.0
Active intangibile		-	-	
Active tangibile	95,102,787.0	93,336,257.0	92,079,301.0	91,117,851.0
Active financiare				
Alte active pe termen lung	5,657.0	12,022.0	10,195.0	10,195.0
Active circulante	1,221,214.0	1,215,225.0	1,066,842.0	1,118,306.0
Inventar	132,025.0	109,242.0	73,462.0	117,523.0
Datorii debitoare	1,022,292.0	1,049,712.0	961,865.0	962,786.0
Alte active circulante	48,928.0	41,162.0	27,273.0	33,765.0
Casa	17,969.0	15,109.0	4,242.0	4,232.0
Total active	96,329,658.0	94,563,504.0	93,156,338.0	92,246,352.0
Capitalul	81,585,444.0	79,929,185.0	78,076,198.0	76,328,272.0
Capital social	614,592.0	614,592.0	614,592.0	614,592.0
Rezerve	87,336,713.0	87,336,713.0	87,336,713.0	87,336,713.0
Rezultat reportat	(6,635,590.0)	(6,367,475.0)	(8,026,415.0)	(9,875,107.0)
Rezultat curent	269,729.0	(1,654,645.0)	(1,848,692.0)	(1,747,926.0)
Subventii pentru investitii				
Datorii	14,744,214.0	14,634,319.0	15,080,140.0	15,918,080.0
Imprumuturi	12,972,095.0	12,736,333.0	13,103,684.0	13,767,200.0
Alte datorii pe termen lungi	1,354,853.0	1,270,665.0	1,209,118.0	1,209,118.0
Datorii pe termen scurt	417,266.0	627,321.0	767,338.0	941,762.0
Datorii creditoare	114,856.0	151,381.0	138,318.0	191,174.0
Datorii catre angajati	98,356.0	167,848.0	121,502.0	189,669.0
Datorii cu asigurarile sociale	126,553.0	186,963.0	263,100.0	223,378.0
Datorii la buget	36,679.0	83,376.0	208,630.0	294,810.0
Alte datorii	40,822.0	37,753.0	35,788.0	42,731.0
Provizioane				
Total obligatii si capitaluri	96,329,658.0	94,563,504.0	93,156,338.0	92,246,352.0

Din analiza bilantului contabil, reies urmatoarele concluzii:

- **Pe partea de active**, principalul element il reprezinta activele tangibile de circa 90 milioane MDL. Datoriile debitoare au o valoare destul de mare, de circa 1 milion de MDL si acest element reflecta anumite probleme in colectare, problema ce au fost abordate de companie prin angajarea unui jurist si prin actionarea in judecata a rau platnicilor. Mai multe informatii despre colectare vor fi prezentate in capitolul aferent facturarii si colectarii.
- **Pe partea de pasive**, se poate observa ca exista un bun echilibru intre capitalul propriu si capitalul imprumutat, cu mentiunea ca ponderea si valoarea absoluta a capitalului imprumutat creste in fiecare an de perioada de analiza. Urmatorul indicator subliniaza aceasta structura capitalului companiei:

Tabel 15: Ponderea datoriei

Ponderea datoriei		2011	2012	2013	2014
Datorii totale (A)	MDL	14,744,214.0	14,634,319.0	15,080,140.0	15,918,080.0
Total Active (B)	MDL	96,329,658.0	94,563,504.0	93,156,338.0	92,246,352.0
A/B	Raport	15.31%	15.48%	16.19%	17.26%

- **Referitor la datoriile debitoare**, se observa o reducere a creantelor in fiecare an, ceea ce dovedeste o imbunatatire pe partea de colectare a creantelor din partea operatorului, asa cum va reiesi din urmatorii doi indicatori calculati. Perioada de incasara a creantelor a scadere, ajungand la 74 de zile, iar totalul creantelor de la clientii casnici reprezinta 12,9% din totalul cifrei de afaceri. In contextul problemelor financiare ce reies din analiza contului de profit si pierdere, imbunatatirea colectarii reprezinta un punct esential.

Tabel 16: Viteza de incasare a creantelor

Viteza de incasare a creantelor		2011	2012	2013	2014
Datorii debitoare (A)	MDL	1,022,292.0	1,049,712.0	961,865.0	962,786.0
Vânzări (B)	MDL	4,384,053	4,683,882	4,800,437	4,769,430
(A/B)*365- days	Zile	85	82	73	74

Tabel 17: Analiza gradului de neincasare

Analiza gradului de neincasare		2011	2012	2013	2014
Creante client domestici	MDL	865,327	696,162	572,133	613,171
Venituri din vanzari	MDL	4,384,053	4,683,882	4,800,437	4,769,430
Creante raportate la venituri	%	19.74%	14.86%	11.92%	12.86%

- **Referitor la siguranta colectarii acestor creante**, increderea este relativ ridicata, operatorul putand sa dea clientii in judecata si facand acest lucru in mod regulat. Totusi cheltuielile de judecata necesare pana la castigarea proceselor destul de ridicate aduc unele probleme legate de initierea mai multor porcese simultan.

- **Datoriile catre furnizori sunt relativ reduse**, ele situandu-se actual la o valoare de circa 191 de mii MDL, valoare ce reprezinta datorii din luna curenta catre furnizori. De asemenea, trebuie mentionat ca datoriile pe termen scurt au o valoare dubla fata de 2011, si anume 941.000 MDL fata de 417.000 MDL in 2011. Acest element trebuie tinut sub control in viitor, pentru a un avea problema cu furnizorii, angajati, si bugetul central.

In urmatorul tabel este prezentat evolutia dinamica a elementelor de bilant, evolutie ce vine in sustinerea celor mentionate mai sus:

Tabel 18: Evolutia dinamica a elementelor de bilant

BILANTUL CONTABIL	2012	2013	2014
Analiza orizontala (evolutie)	%	%	%
Active			
Active Fixe	98.1%	98.7%	99.0%
Active intangibile	n/a	n/a	n/a
Active tangibile	98.1%	98.7%	99.0%
Active financiare	n/a	n/a	n/a
Alte active pe termen lung	212.5%	84.8%	100.0%
Active circulante	99.5%	87.8%	104.8%
Inventar	82.7%	67.2%	160.0%
Datorii debitoare	102.7%	91.6%	100.1%
Alte active circulante	84.1%	66.3%	123.8%
Casa	84.1%	28.1%	99.8%
Total active	98.2%	98.5%	99.0%
	98.0%	97.7%	97.8%
Capitalul	100.0%	100.0%	100.0%
Capital social	100.0%	100.0%	100.0%
Rezerve	96.0%	126.1%	123.0%
Rezultat reportat	-613.4%	111.7%	94.5%
Rezultat curent	n/a	n/a	n/a
Subventii pentru investitii	99.3%	103.0%	105.6%
Datorii	98.2%	102.9%	105.1%
Imprumuturi	93.8%	95.2%	100.0%
Alte datorii pe termen lungi	150.3%	122.3%	122.7%
Datorii pe termen scurt	131.8%	91.4%	138.2%
Datorii creditoare	170.7%	72.4%	156.1%
Datorii catre angajati	147.7%	140.7%	84.9%
Datorii cu asigurarile sociale	227.3%	250.2%	141.3%
Datorii la buget	92.5%	94.8%	119.4%

Alte datorii	n/a	n/a	n/a
Provizioane	98.2%	98.5%	99.0%
Total obligatii si capitaluri	98.1%	98.7%	99.0%

In acest tabel, de asemenea, se poate observa cresterea datoriilor pe termen scurt catre furnizori, a datoriilor catre angajati si a celor catre bugetul de stat, pe partea de pasive.

5.3. Prezentarea proiectelor de investitii de care a beneficiat societatea in trecut

Operatorul DPAC Stefan Voda a beneficiat de doua proiecte de investitii sau donatii, ce vor fi prezentate in cele ce urmeaza:

- (1) Proiectul finantat prin Agentia de Dezvoltare Regionala ADR Sud - operatorul a primit in cadrul proiectului finantat de ADR Sud echipamente conform datelor prezentate in urmatorul tabel.

Tabel 19: Echipamente de care a beneficiat operatorul in cadrul unor proiecte

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populatie	Autospeciale "FORD"		Buldozere pe senile "Agromas 90 TG"		Platforme		Containere de 1,1 m ³ (zincate)		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	suma	unit	suma	unit	suma	unit	suma		
1	Cimișlia	1714	1	1236369			55	262927	63	323946	174	2180014.0
2	Stefan Voda	3662	1	1236369			30	143414.7	35	179970	93	1747258.5
3	Cantemir	2230			1	675000	30	143414.7	38	195396	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	1	1236369			70	334634.3	78	401076	170	2257715.3
5	Cahul	20630	1	1236369			23	122112.2	100	514200	191	2202380.0
6	Basarabeanca	4000	1	1236369			60	288163.3	71	365082	181	2208538.3
7	Ștefan Vodă	2829			1	675000	20	95609.8	28	143976	69	1069427.8
8	Caușăni	3498			1	675000	32	152975.7	40	205680	104	1238214.9
	TOTAL	39963	5	6181845	3	2025000	320	1543252	453	2329326	1070	14088083.5

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populatie	Containere de 0,66 m ³ (zincate)		Lazi pt. colectarea plasticului de 1,8 m ³		Containere din polietilena de inalta densitate 1,1 m ³		Presa de balotat deseurile reciclabile		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	suma	unit	suma	unit	suma	unit	suma		
1	Cimișlia	1714	18	91692	75	157320	18	64260	1	43500	174	2180014.0
2	Stefan Voda	3662	5	25470	48	100684.8	5	17850	1	43500	93	1747258.5
3	Cantemir	2230	5	25470	40	83904	5	17850	1	43500	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	11	56034	70	146832	11	39270	1	43500	170	2257715.3
5	Cahul	20630	21	106974	48	100684.8	22	78540	1	43500	191	2202380.0
6	Basarabeanca	4000	10	50940	90	188784	10	35700	1	43500	181	2208538.3
7	Ștefan Vodă	2829	6	30564	30	62928	5	17850	1	43500	69	1069427.8
8	Caușăni	3498	6	30564	52	109075.2	6	21420	1	43500	104	1238214.9
	TOTAL	39963	82	417708	453	950212.8	82	292740	8	348000	1070	14088083.5

5.4. Sistemul de facturare si colectare

5.4.1. Sistemul de facturare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de facturare:

- Se factureaza serviciul catre persoanele care beneficiaza de acest serviciu, fie ca ele au contract de prestare servicii sau nu. Compania incheie contracte cu populatia si agentii economici in egala masura. Tariful este in functie de numarul de persoane la populatie, iar la agentii economici se calculeaza in functie de suprafata de lucru. La agenti economici bugetari se factureaza real dupa numarul de containere ridicate
- La populatie facturarea se face pe baza rezultatelor din programul electronic si se fac chitante care se trimit catre populatie. Se intocmeste o chitanta pentru toate serviciile (apa, canal si salburitate), dar se prezinta detaliat pe fiecare serviciu. In aceasta factura sunt trecute si solduri initiale si finale.
- Dintre toate categoriile de locuitori, la locuitorii de la case sunt problemele cele mai mari, neputandu-se demonstra ca au depus deseuri si neputand fi constransi sa incheie contracte cu operatorul.
- Exista un departament de marketing in care lucreaza controlorii si persoane care tin evidenta la datoriile populatiei. Controlorii doar merg sa fac contracte, sa citeasca contoare si sa duca facturile. Acolo exista un calculator si o persoana care tine evidenta. Exista un program special elaborat de INFOSAPR SRL Chisinau, in care se introduce consumul de la controlorii si se genereaza facturile. Facturile se dau prin e-mail la firma din Chisinau care prindeaza facturile. Acestea vin inapoi la companie si sunt distribuite de catre controlori.

5.4.2. Sistemul de colectare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de plata a facturilor:

- Privind modalitatea de plata, persoanele fizice platesc la sediu, la posta sau la banca, persoanele juridice platesc doar la banca. Compania are contracte de colaborare cu Agro Bank si Banca de economomii. Cei ce doresc pot sa vina si la sediu sa plateasca, deoarece compania a instalat si inregistrat la aceasta locatie un aparat de casa. Bancile dau extrasul bancar si chitantele de plata, la fel si de la casa si la posta catre firma si firma introduce platile facute. Facturile pleaca la inceputul lunii urmatoare si evidentele de plata sa intorc pe parcurs ca sa exista o situatia la zi a platilor. Platile se admit pana pe 25 la banca sau la posta, iar pentru cei ce nu platesc pana pe 25 ale lunii, plata se poate face exclusiv la sediu.
- Compania nu dispune de incasatori, plata se poate face exclusiv in modalitatile exprimate mai sus.
- Referitor la persoanele care nu platesc facturile, se actioneaza in justitie ca modalitate finala de recuperare a creantelor. Daca nu platesc 3 luni, se incepe avertizarea telefonica si verbala (controlor) si prin scrisori, dar nu se percepe penalitati pentru intarziere. Cand suma devina mare (peste 500-600 de MDL) se actioneaza in judecata. Totusi, pentru a reduce sumele necolecate, sunt organizate adunari in mod constant pe strazi si la blocuri, adunari anuntate de controlor.

5.5. Analiza fluxului de numerar

Pe baza situatiilor financiare colectate de la DPAC Stefan Voda, si anume a bilantului contabil si a contului de profit si pierdere, s-a intocmit un flux de numerar pentru anii 2012-2014, flux de numerar ce va fi prezentat in tabelul de mai jos, urmat de cateva observatii si concluzii aferente.

Tabel 20: Analiza fluxului de numerar

Fluxul de numerar		2012	2013	2014
EBDIT	MDL	406,796.0	326,600.0	150,478.0
Rezultatul financiar și extraordinar	MDL	(172.0)	-	(365,534.0)
Impozit	MDL	-	-	-
Variatia capitalului de lucru, din care:	MDL	213,184.0	277,533.0	122,950.0
Variația de Inventar	MDL	22,783.0	35,780.0	(44,061.0)
Variatia datorii debitoare	MDL	(27,420.0)	87,847.0	(921.0)
Variația sumelor de plătit	MDL	36,525.0	(13,063.0)	52,856.0
Variația altor active	MDL	7,766.0	13,889.0	(6,492.0)
Variația Angajamentelor față de personal	MDL	69,492.0	(46,346.0)	68,167.0
Variația Angajamentelor față de Fondul Social	MDL	60,410.0	76,137.0	(39,722.0)
Variația datoriilor la bugetul de stat	MDL	46,697.0	125,254.0	86,180.0
Variația Alte datorii	MDL	(3,069)	(1,965)	6,943
Fluxul de numerar operațional	MDL	619,808	604,133	(92,106)
Cheltuielile de capital pe proiecte	MDL	(29,035.0)	11,583.0	373,450.0
Trageri din imprumuturi	MDL	-	-	-
Plati Grant	MDL	-	-	-
Variatia capitalului propriu	MDL	(1,614.0)	(4,295.0)	-
Cash Disponibil pentru serviciul datoriei	MDL	589,159	611,421	281,344
Serviciul datoriei	MDL	(507,831)	(560,741)	(281,354)
Alte cheltuieli de capital	MDL	(84,188.0)	(61,547.0)	-
Numerar net generat	MDL	(2,860)	(10,867)	(10)
Balanta de deschidere numerar	MDL	17,969.0	15,109.0	4,242.0
Balanta de inchidere numerar	MDL	15,109	4,242	4,232

Principalele concluzii ale analizei fluxului de numerar sunt urmatoarele:

- Fluxul de numerar operational este pozitiv in perioada de analiza , acest fapt aratand ca rezultatul operational negativ din contul de profit si pierdere se datoreaza in mare parte amortizarii, aducand ideea unui operator cu rezultate acceptabile. Cu toate acestea, serviciul datoriei este in crestere, compania avand imprumuturi de la Banca Mondiala.
- Compania reuseste sa-si pastreze operarea in situatia curenta, insa cresterea serviciului datoriei pe viitor ar putea avea efecte negative asupra fluxului de numerar. Cu toate

acestea, se anticipeaza si efectele pozitive ale cresterii eficientei ca urmare a investitiilor si pe aceasta cale generarea unui rezultat operational suficient pentru rambursarea serviciului datoriei in perioada urmatoare.

Tabel 21: Ponderea datoriei

Ponderea datoriei		2011	2012	2013	2014
Datorii totale (A)	MDL	14,744,214.0	14,634,319.0	15,080,140.0	15,918,080.0
Total Active (B)	MDL	96,329,658.0	94,563,504.0	93,156,338.0	92,246,352.0
A/B	Raport	15.31%	15.48%	16.19%	17.26%

- Imbunatatirea colectarii si eficientizarea operationala reprezinta principalele modalitati prin care firma poate asigura sustenabilitatea financiara pe termen lung.

5.6. Analiza indicatorilor financiari

Pe baza datelor colectate de la operator, consultantul a pregatit o serie de indicatori referitori la situatia financiara a DPAC Stefan Voda. Acesti indicatori vor fi prezentati tabelar in cele ce urmeaza, fiecare cu o interpretare a valorilor rezultate.

Exista trei categorii principale de indicatori financiari ce au fost calculati:

- Indicatori de rentabilitate;
- Indicatori de indatorare;
- Indicatori de lichiditate.

(1) **Indicatorii de rentabilitate** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 22: Indicatori de rentabilitate

Indicatori de rentabilitate		2011	2012	2013	2014
<u>Rentabilitatea capitalului angajat</u>					
EBDIT (A)	MDL	451,377.0	406,796.0	326,600.0	300,956.0
Capitalului angajat (B)	MDL	95,912,392.0	93,936,183.0	92,389,000.0	91,304,590.0
A/B*100	%	0.47%	0.43%	0.35%	0.33%
<u>Rentabilitatea capitalului propriu</u>					
Profit net	MDL	269,729	(1,654,645)	(1,848,692)	(1,747,926)
Capitalul propriu (B)	MDL	81,585,444.0	79,929,185.0	78,076,198.0	76,328,272.0
A/B*100	%	0.3%	-2.1%	-2.4%	-2.3%
<u>Profitul operational ca procent din vânzări</u>					
EBDIT (A)	MDL	451,377.0	406,796.0	326,600.0	300,956.0
Vânzări (B)	MDL	4,384,053	4,683,882	4,800,437	4,769,430
A/B*100	%	10.30%	8.69%	6.80%	6.31%

Cifra de afaceri Total active					
EBDIT (A)	MDL	451,377.0	406,796.0	326,600.0	300,956.0
Active (B)	MDL	96,329,658.0	94,563,504.0	93,156,338.0	92,246,352.0
A/B	%	0.47%	0.43%	0.35%	0.33%

Indicatorii de rentabilitate indica valori preponderent reduse sau negative din cauza rezultatelor financiare ale companiei, EBDIT (Earnings Before Depreciation, Interest and Taxes – Profit înainte de Amortizare, Dobanzi si Taxe) inregistrand valori reduse pe perioada de analiza, in timp ce profitul net (in afara de 2011) inregistreaza valori negative si ca atare majoritatea indicatorilor au valori nefavorabile.

Ca atare, performantele financiare ale companiei prezinta un semnal de alarma si sunt necesare actiuni pentru a redresa/ remediata aceasta situatie stabilite in cadrul unui plan de actiune.

(2) **Indicatorii de indatorare** calculati sunt prezentati in urmatoarul tabel:

Tabel 23: Indicatori de indatorare

Indatorare/Grad de indatorare		2011	2012	2013	2014
<u>Ponderea datoriei</u>					
Datorii totale (A)	MDL	14,744,214.0	14,634,319.0	15,080,140.0	15,918,080.0
Total Active (B)	MDL	96,329,658.0	94,563,504.0	93,156,338.0	92,246,352.0
A/B	Raport	15.31%	15.48%	16.19%	17.26%
<u>Gradul de indatorare</u>					
Capitalul propriu (A)	MDL	81,585,444.0	79,929,185.0	78,076,198.0	76,328,272.0
Total Active (B)	MDL	96,329,658.0	94,563,504.0	93,156,338.0	92,246,352.0
A/B	Raport	0.85	0.85	0.84	0.83
<u>Vanzari/Mijloace fixe</u>					
Vanzari (A)	MDL	4,384,053	4,683,882	4,800,437	4,769,430
Mijloace fixe (B)	MDL	95,102,787.0	93,336,257.0	92,079,301.0	91,117,851.0
A/B	%	4.61%	5.02%	5.21%	5.23%

Indicatorii de indatorare arata o pondere a datoriei rezonabila, de circa 17,3% in 2014, ceea ce induce ideea ca operatorul este relativ independent de capital imprumutat pentru a-si finanta activitatea. Totusi, rezultatele financiare negative, dublate de continua indatorare pe perioada, fac ca ponderea capitalului imprumutat sa creasca de la an la an. Este necesara tinerea sub control a acestei tendinte pentru a evita supraindatorarea operatorului

(3) **Indicatorii de lichiditate** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 24: Indicatori de lichiditate

Lichiditate si Capitalul de lucru		2011	2012	2013	2014
Rata de lichiditate curenta					
Actiunile circulante (A)	MDL	1,221,214.0	1,215,225.0	1,066,842.0	1,118,306.0
Datorii curente (B)	MDL	417,266.0	627,321.0	767,338.0	941,762.0
A/B	Raport	2.93	1.94	1.39	1.19
Rata de lichiditate imediata					
Actiunile circulante (A)	MDL	1,221,214.0	1,215,225.0	1,066,842.0	1,118,306.0
Stocuri (B)	MDL	132,025.0	109,242.0	73,462.0	117,523.0
Datorii curente (C)	MDL	417,266.0	627,321.0	767,338.0	941,762.0
(A-B)/C	Raport	2.61	1.76	1.29	1.06
Rata capacitatii de plata					
Casa (A)	MDL	17,969.0	15,109.0	4,242.0	4,232.0
Datorii curente (B)	MDL	417,266.0	627,321.0	767,338.0	941,762.0
A/B	Raport	0.0431	0.0241	0.0055	0.0045
Viteza de incasare a creantelor					
Datorii debitoare (A)	MDL	1,022,292.0	1,049,712.0	961,865.0	962,786.0
Vânzări (B)	MDL	4,384,053	4,683,882	4,800,437	4,769,430
(A/B)*365- zile	Zile	85	82	73	74
Viteza de rotatie a stocurilor					
Stocuri (A)	MDL	132,025.0	109,242.0	73,462.0	117,523.0
Costul de materii prime și consumabile (B)	MDL	987,300.0	1,038,200.0	1,060,400.0	1,046,800.0
(A/B)*365- zile	Zile	49	38	25	41
Viteza de plata a furnizorilor					
Datorii furnizori (A)	MDL	114,856.0	151,381.0	138,318.0	191,174.0
Costul de materii prime și consumabile (B)	MDL	987,300.0	1,038,200.0	1,060,400.0	1,046,800.0
(A/B)*365- zile	Zile	42	53	48	67

Concluziile analizei indicatorilor de lichiditate arata ca situatia lichiditatilor este ingrijoratoare, compania avand la disponibilitate din ce in ce mai putine lichiditati, situatia deteriorandu-se semnificativ fata de 2011, indicatorul *Active Circulante/ Datorii Curente* scanzad spre 1, ceea ce demonstreaza o capacitate de plata din ce in ce mai redusa operatorului. Acest lucru se vede si in scaderea dramatica a indicatorului *Rata Capacitatii de Plata*, indicator de are o valoare de peste 10 ori mai mica in 2014 decat in 2011, indicand o situatie la limita a operatorului privind plata datoriilor curente.

Referitor la colectare, se observa o imbunatatire a capacitatii de a colecta a operatorului, perioada de colectare scazand de la 85 de zile in 2011 la 74 de zile in 2014.

Masuri ar trebui luate pentru continuarea ameliorarii acestei situatii, colectarea reprezentand una din principalele solutii pentru iesirea din situatia dificila.

Referitor la plata furnizorilor, exista un trend continuat si in prezent de crestere a acestei perioade de la 42 de zile in 2011 la 67 de zile in 2014, fapt ce provine din dublarea datoriilor pe termen scurt in aceasta perioada. Aceasta situatie trebuie abordata si tinuta sub control pentru a evita problemele cu furnizorii, angajatii sau autoritatile centrale sau locale.

6 Analiza cadrului institutional

6.1 Cadrul institutional general privind gestionarea a deșeurilor

La nivel national, regional si local exista mai multe institutii implicate in gestionarea deșeurilor municipale, fiecare dintre acestea avand responsabilitati specifice, stabilite prin acte normative.

In continuare vor fi prezentate pe scurt responsabilitatile care revin acestor institutii in domeniul gestionarii deșeurilor menajere.

6.1.1 Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Guvernul

Prevederile Legii serviciilor comunale conferă Guvernului dreptul de a asigura realizarea politicii generale a statului în domeniul gospodăriei comunale.

In exercitarea acestui drept Guvernul va fi în măsură să realizeze următoarele:

- a) inițierea și prezentarea spre adoptare a unor proiecte de legi privind reglementarea activității din domeniul respectiv;
- b) adoptarea unor regulamente și norme în domeniul gospodăriei comunale, acolo unde se impune reglementarea la nivel central;
- c) sprijinirea autorităților administrației publice locale în ceea ce privește înființarea, dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor publice de gospodărie comună, precum și dezvoltarea infrastructurii din acest domeniu.
- d) examinează periodic starea serviciilor publice de gospodărie comună și, în baza unor strategii specifice, stabilește măsuri pentru dezvoltarea durabilă și creșterea calității serviciilor furnizate/prestate corespunzător cerințelor utilizatorilor și nevoilor localităților.

Ministerul Mediului

Conform prevederilor Regulamentului de organizare și funcționare al Ministerului Mediului, în domeniul managementului deșeurilor, această instituție are misiunea principală de a asigura realizarea prerogativelor constituționale ale Guvernului prin elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și al managementului deșeurilor.

În vederea realizării misiunii sale, Ministerul are următoarele funcții de bază:

- 1) elaborează, promovează și coordonează realizarea politicii de stat și a documentelor de politici în domeniul protecției mediului și al managementului deșeurilor;
- 2) elaborează cadrul legislativ și normativ necesar pentru realizarea obiectivelor în domeniile sale de activitate, asigurând compatibilitatea acestora cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și cu legislația comunitară;
- 3) stabilește direcțiile prioritare de activitate în domeniul protecției mediului în baza unor evaluări a situației și identificării problemelor, riscurilor în domeniul vizat;

- 4) asigură procesul de integrare a cerințelor de protecție a mediului în procesele reformei economice și în politica sectorială, în scopul asigurării dezvoltării durabile și promovării tehnologiilor energoeficiente și nonpoluante;
- 5) efectuează controlul de stat asupra respectării legislației ce ține de domeniul său de activitate;
- 6) autorizează activitățile în domeniile utilizării resurselor naturale, utilizării și prelucrării deșeurilor;
- 7) coordonează ținerea registrului național pentru amplasarea platformelor specializate pentru neutralizarea și înhumarea deșeurilor de producție și menajere;
- 8) participă la coordonarea cercetărilor științifice în domeniile protecției mediului;
- 9) gestionează Fondul Ecologic Național (FEN)² și coordonează activitatea fondurilor ecologice locale;
- 10) cooperează cu organizațiile internaționale și cu organele similare ale altor țări, promovează semnarea, aderarea și ratificarea tratatelor internaționale;
- 11) coordonează activitățile de realizare a prevederilor tratatelor internaționale în domeniu, la care Republica Moldova este parte;
- 12) coordonează activitatea organizațiilor și întreprinderilor subordonate;
- 13) coordonează activitățile privind pregătirea, perfecționarea și evaluarea performanțelor profesionale ale cadrelor în domeniile sale de activitate;
- 14) contribuie la informarea populației privind beneficiile politicii de mediu, ridicarea nivelului de conștientizare și educație ecologică prin intermediul strategiei de comunicare;
- 15) colaborează cu societatea civilă în domeniul protecției mediului;
- 16) exercită alte funcții în domeniul său de activitate, stabilite prin actele legislative și normative în vigoare;
- 17) elaborează și implementează planurile anuale de acțiuni ale Ministerului și ale instituțiilor din subordine cu aprobarea acestora în ședințele Colegiului;
- 18) coordonează și participă, conform competențelor, la elaborarea pronosticurilor, documentelor de politici naționale și sectoriale ce țin de dezvoltarea social-economică a țării.

---

² Fondul Ecologic Național a fost creat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 988 din 26.09.98 în conformitate cu Legea privind protecția mediului înconjurător (nr. 1515 din 16.06.1993), Legea pentru modificarea și completarea Legii privind protecția mediului înconjurător (nr. 1539-XIII din 25.02.1998), legea privind plata pentru poluarea mediului (nr. 1540-XIII din 25.02.1998) cu scopul de a acumula mijloace suplimentare pentru finanțarea activităților din domeniul mediului. Acest fond a jucat un rol mai important în finanțarea infrastructurii de apă și apă uzată, în domeniul managementului deșeurilor fiind finanțate doar câteva proiecte. (<http://mediu.gov.md/index.php/serviciul-de-presa/noutati/79-categorii-in-romana/despre-minister/institutii-subordonate/72-fondul-ecologic-national>)

În domeniul protecției mediului:

- 1) elaborează proiecte de acte legislative și normative din domeniul protecției mediului, armonizate cu prevederile legislației comunitare;
- 2) implementează acte legislative și normative din domeniul protecției mediului;
- 3) elaborează și perfecționează mecanismele economice în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale, promovează integrarea acestora în strategiile de dezvoltare a ramurilor economiei naționale;
- 4) asigură efectuarea expertizei ecologice a proiectelor, planurilor, programelor, concepțiilor, strategiilor de dezvoltare a ramurilor economiei naționale, a proiectelor de acte legislative și normative elaborate;
- 5) coordonează procesul de evaluare strategică de mediu a documentelor de politici cu posibile efecte asupra mediului, în conformitate cu prevederile tratatelor internaționale și legislației naționale;
- 6) coordonează procesul de evaluare a impactului asupra mediului a obiectelor planificate și a genurilor de activitate economică cu impact sporit asupra mediului;
- 7) acordă ajutor metodologic și coordonează acțiunile autorităților publice centrale și locale și a agenților economici, în scopul asigurării implementării documentelor de politici, prevederilor actelor legislative și normative la nivel sectorial și local;
- 8) coordonează procesul de elaborare și implementare a mecanismului de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice;
- 9) elaborează, coordonează și promovează Planul strategic de cheltuieli pe termen mediu în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, monitorizează și raportează implementarea acestuia;
- 10) coordonează și monitorizează procesul de implementare a proiectelor finanțate de către partenerii de dezvoltare în domeniile de competență ale Ministerului.

În domeniul controlului ecologic de stat:

- 1) exercită controlul ecologic de stat în domeniile de activitate economică asupra respectării prevederilor actelor legislative și normative de către agenții economici cu orice formă de proprietate și apartenență departamentală și persoanele fizice, inclusiv străine, cu excepția activităților nucleare și radiologice;
- 2) examinează contravenții și aplică sancțiuni, conform Codului contravențional și înaintează acțiuni pentru compensarea prejudiciului cauzat mediului ca urmare a încălcării prevederilor actelor legislative și normative în domeniile de activitate;
- 3) supraveghează respectarea normativelor și cerințelor legislației de mediu, a instrucțiunilor, recomandărilor și limitelor de folosire a resurselor naturale, produselor și substanțelor nocive, deșeurilor, normelor deversărilor și emisiilor de substanțe nocive în mediu, limitelor de depozitare a deșeurilor industriale, menajere, toxice și de altă proveniență, precum și achitarea taxelor și plăților pentru poluarea mediului;
- 4) exercită controlul privind respectarea și aplicarea normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, în limitele și în conformitate cu competențele stabilite de lege;

5) ține evidența și efectuează inventarieri la întreprinderi și organizații a surselor de poluare a aerului atmosferic, bazinelor acvatice și solului.

Inspectoratul Ecologic de Stat

Inspectoratul este autoritatea publică ce exercită controlul ecologic de stat privind respectarea legilor și actelor normative ecologice și se subordonează Ministerului Mediului. În teritoriu, Inspectoratul asigură îndeplinirea rolului său prin intermediul subdiviziunilor sale: *Agenții ecologice* din Chișinău, Cahul, Bălți, Găgăuzia; *Centre de investigații ecologice* din Chișinău, Bălți, Cahul și *Inspecții ecologice* la nivelul fiecărui raion. Acestea există, funcționează fără statut de persoană juridică și sunt administrate direct de către aparatul central al Inspectoratului, având *competențe regionale* – Agențiile ecologice și Centrele de investigații, și *raionale/locale* – Inspecțiile ecologice.

În domeniul realizării politicii de mediu, Inspectoratul are următoarele responsabilități:

- participă la elaborarea și promovarea programelor și planurilor naționale de acțiuni în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale;
- conlucrează cu organele administrației publice centrale și locale la elaborarea și implementarea programelor și planurilor naționale și locale de acțiuni în domeniul protecției mediului;
- participă la elaborarea și avizarea proiectelor de acte legislative și normative privind protecția mediului și utilizarea resurselor naturale;
- elaborează documente instructive privind mecanismele și instrumentele de promovare și implementare a programelor și planurilor de acțiuni în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale;
- participă la elaborarea și implementarea convențiilor, acordurilor regionale și internaționale ce țin de protecția mediului;
- monitorizează factorii de mediu și organizează controlul ecologic de stat;
- participă la elaborarea și coordonarea normativelor ecologice, standardelor, metodologiei de calcul al prejudiciului cauzat mediului, asigură aplicarea acestora în teritoriu;
- participă la acțiunile de popularizare a măsurilor de asigurare a calității factorilor de mediu, de educație a publicului în problemele de mediu prin intermediul radioteleviziunii, mass-media, emite raportul anual privind activitatea Inspectoratului.

În domeniul exercitării controlului ecologic de stat, Inspectoratul are următoarele responsabilități:

- exercită controlul de stat și supraveghează respectarea actelor legislative și normative în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale, de către agenții economici cu orice formă de proprietate și apartenență departamentală și persoanele fizice, inclusiv străine;
- supraveghează respectarea normativelor și cerințelor ecologice, a instrucțiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor și substanțelor nocive, a deșeurilor;

- exercită controlul privind respectarea și aplicarea normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum și asupra modului de utilizare de către agenții economici a mijloacelor financiare destinate protecției mediului;
- exercită controlul privind efectuarea de către agenții economici a măsurilor de protecție a mediului, achitarea taxelor și plăților pentru poluarea mediului;
- exercită controlul de stat privind respectarea legilor și actelor normative ce țin de protecția mediului înconjurător în procesul de fabricare, depozitare, transportare, utilizare, neutralizare și înhumare a produselor și substanțelor nocive și a deșeurilor rezultate din acestea;
- efectuează expertiza ecologică de stat a documentației de proiect pentru construcția, extinderea, reconstrucția, reutilizarea, modernizarea, reprofilarea, conservarea, demolarea și lichidarea obiectelor în corespundere cu actele normative;
- exercită controlul de stat privind respectarea de către agenții economici a limitelor de utilizare a resurselor naturale, a normelor deversărilor și degajărilor de substanțe nocive în mediul ambiant, precum și a limitelor de depozitare a deșeurilor industriale, menajere, toxice și de altă proveniență, stabilite în actele legislative și normative;
- sistează activitatea agenților economici în cazul nerespectării cerințelor legislației și normelor ecologice;
- participă la aprobarea normelor de emisii și deversări nocive în mediu, normelor-limită de depozitare a deșeurilor de producție și menajere la compartimentul protecția mediului înconjurător;
- monitorizează importul/exportul deșeurilor;
- cercetează cazurile de avarii și situațiile ecologice excepționale.

În consecință se poate susține că cele mai relevante instituții de la nivel central, cu competențe în domeniul gestionării deșeurilor, sunt Ministerul Mediului și Inspectoratul Ecologic de Stat.

Prima instituție are un rol strategic, stabilind politicile de mediu care vor fi aplicabile, precum și cadrul legislativ general necesar implementării acestei politici. Inspectoratul Ecologic de Stat, prin prisma responsabilităților sale, poate fi considerată instituția care asigură implementarea politicilor stabilite de Ministerul Mediului, elaborand programele și planurile naționale de acțiuni, precum și normative și standarde privind protecția mediului.

Alte instituții: Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale

Este o structură funcțională de competență generală fără personalitate juridică, constituită pentru aprobarea, promovarea și coordonarea obiectivelor de dezvoltare regională la nivel național, reglementată de prevederile Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova.

Scopul principal al activității sale îl constituie scopul aprobarea, promovarea și coordonarea la nivel național a obiectivelor politicii de dezvoltare regională.

Consiliul Național are următoarele atribuții:

- a) avizează Strategia națională de dezvoltare regională;
- b) aprobă Documentul unic de program;
- c) aprobă criteriile de evaluare a discrepanțelor din dezvoltarea regională și prioritățile naționale ale dezvoltării regionale;
- d) aprobă finanțarea din Fondul național pentru dezvoltare regională;
- e) aprobă planul anual de implementare, corespunzător mijloacelor financiare disponibile în Fondul național pentru dezvoltare regională;
- f) contribuie la atragerea de mijloace financiare suplimentare pentru implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională, a Documentului unic de program și a strategiilor de dezvoltare regională;
- g) acordă asistență în activitatea de cooperare interregională, transfrontalieră și de altă natură pentru dezvoltarea regională din Republica Moldova;
- h) exercită alte atribuții care au ca obiectiv susținerea politicii de dezvoltare regională.

Implicarea acestei entități este indirectă având în vedere că strategiile sectoriale și cele de dezvoltare regională trebuie să se coreleze pentru asigurarea îndeplinirii politicilor de mediu și a dezvoltării social-economice a țării, cele din urmă trebuind să se conformeze strategiilor/programelor naționale sectoriale.

Consiliul este compus din ministrul dezvoltării regionale și construcțiilor, ministrul economiei, ministrul de stat, ministrul finanțelor, ministrul mediului, ministrul agriculturii și industriei alimentare, ministrul transporturilor și infrastructurii drumurilor, președinții Consiliilor regionale pentru dezvoltare și câte un reprezentant al sectorului privat, delegat din partea fiecărui Consiliu regional pentru dezvoltare.

De asemenea, prin intermediul *Fondului de Dezvoltare Regională* au fost finanțate o serie de proiecte în infrastructura de mediu, inclusiv în domeniul gestiunii deșeurilor.

Fondul național pentru dezvoltare regională reprezintă instrumentul principal privind finanțarea proiectelor și programelor de dezvoltare regională, îndreptată, în mod prioritar, spre zonele defavorizate din regiunile de dezvoltare. În Fond pot fi atrase și alte mijloace financiare din sectorul public și din cel privat la nivel local, regional, național și internațional, precum și mijloacele oferite prin programele de asistență ale Uniunii Europene.

6.1.2 Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Agenția de dezvoltare regională

Conform prevederilor Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, la nivelul Republicii Moldova au fost instituite **6 regiuni de dezvoltare**. Acestea sunt Nord, Centru, Sud, Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, Municipiul Chișinău și Transnistria.

Conform prevederilor legale, la nivelul fiecărei regiuni a fost instituită o Agenția de dezvoltare regională. În prezent funcționează un număr de 3 Agenții de Dezvoltare, respectiv, Nord, Centru și Sud.

Agenția de dezvoltare regională se constituie în fiecare regiune de dezvoltare, în scopul executării deciziilor Consiliului regional pentru dezvoltare. Agenția are personalitate juridică și activează în conformitate cu un regulament aprobat de Agenție în baza unui regulament-cadru, elaborat și aprobat de Guvern. Agenția efectuează analiza dezvoltării social-economice din regiunea sa de dezvoltare, precum și elaborează, coordonează, monitorizează și evaluează implementarea strategiilor, a planurilor, a programelor și a proiectelor de dezvoltare regională, implicit și a proiectelor din domeniul gestiunii deșeurilor.

Inspekția Ecologică

Exercită competențele stabilite prin lege, prin intermediul Agențiilor ecologice și al Centrelor de investigații ecologice.

6.1.3 Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Raional

Conform Legii administrației publice locale, Consiliul Raional este autoritate a administrației publice locale, reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale, de nivelul al doilea.

Legea serviciilor publice de gospodărie comunală, prin prevederile art.23 alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de aceste autorități publice locale să presteze serviciul de salubritate în sistem raional, stabilindu-se astfel responsabilități în furnizarea serviciului și pentru autoritățile locale de acest nivel.

Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile Legii privind descentralizarea administrativă, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, având în vedere că Legea descentralizării a intrat în vigoare după apariția legii serviciilor publice.

Astfel, în Legea descentralizării colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubritatea sunt considerate domenii proprii de activitate ale autorităților locale de nivelul întâi. Mai mult decât atât alineatul 3 al aceluiași articol prevede că: *Autoritățile publice locale de nivelurile întâi și al doilea, în limitele legii, dispun de libertate deplină de acțiune în reglementarea și gestionarea oricărei chestiuni de interes local care nu este exclusă din competența lor și nu este atribuită unei alte autorități. Alte competențe proprii autorităților publice locale pot fi atribuite acestora numai prin lege.*

Inspekția Ecologică de Stat

Exercită competențele stabilite prin lege prin intermediul inspekțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional

6.1.4 Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Local

Autoritățile administrației publice locale au competența exclusivă privind înființarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor publice de gospodărie comunală, precum și crearea, administrarea și exploatarea bunurilor proprietate publică din infrastructura edilitară a unităților administrativ-teritoriale respective.

În exercitarea acestor competențe, autoritățile publice locale au următoarele responsabilități:

- a) elaborarea programelor de reabilitare, extindere și modernizare a dotărilor existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme publice de gospodărie comunală, în condițiile legii;
  - b) coordonarea proiectării și executării lucrărilor tehnico-edilitare în scopul realizării acestora într-o concepție unitară și corelată cu programele de dezvoltare social-economică a localităților, cu planurile de amenajare a teritoriului, planurile generale de urbanism și programele de mediu;
  - c) asocierea serviciilor publice de gospodărie comunală în vederea realizării unor investiții de interes comun din infrastructura tehnico-edilitară;
  - d) inițierea parteneriatului public-privat pentru gestiunea serviciilor publice de gospodărie comunală, privatizarea acestor servicii, precum și a bunurilor proprietate publică din infrastructura tehnico-edilitară a unităților administrativ-teritoriale;
  - e) participarea lor cu capital social sau cu bunuri la capitalul sau bunurile agenților economici pentru realizarea de lucrări și furnizarea/prestarea de servicii publice de gospodărie comunală la nivel local sau raional, după caz, pe bază de convenții care prevăd și resursele financiare constituite din contribuțiile autorităților administrației publice locale. Convențiile se încheie de către ordonatorii principali de credite, în baza mandatelor aprobate de fiecare consiliu local sau raional;
  - f) contractarea sau garantarea, în condițiile legii, a împrumuturilor pentru finanțarea programelor de investiții pentru dezvoltarea infrastructurii de gospodărie comunală a localităților - efectuarea de lucrări noi, extinderi, dezvoltarea de capacități, inclusiv reabilitarea, modernizarea și reechiparea sistemelor existente;
  - g) garantarea, în condițiile legii, a împrumuturilor contractate pentru formarea stocurilor de combustibil lichid și solid suficiente pentru sezonul rece;
  - h) elaborarea și aprobarea normelor locale și a regulamentelor de funcționare a operatorilor pentru reglementarea activității serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de autoritatea publică centrală de specialitate.
- Exercitarea responsabilităților se materializează prin posibilitatea adoptării unor decizii în legătură cu :
- a) gestiunea directă sau delegarea gestiunii prin parteneriat public-privat a serviciilor publice de gospodărie comunală, pe criterii de competitivitate și eficiență managerială;
  - b) promovarea reabilitării infrastructurii din sectorul utilităților publice de gospodărie comunală;

- c) monitorizarea și controlul periodic ale activităților de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, și luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanța pentru care s-a obligat;
- d) asigurarea continuității serviciilor publice de gospodărie comunală;
- e) consultarea cu utilizatorii la stabilirea politicilor și strategiilor locale în domeniul gospodăriei comunale, la adoptarea normelor locale și negocierea contractelor de parteneriat public-privat;
- f) informarea periodică a utilizatorilor asupra politicii promovate în domeniul utilităților publice de gospodărie comunală, precum și asupra necesității de stabilire a unor taxe;
- g) medierea conflictelor dintre utilizator și operator, la cererea uneia dintre părți.
- h) solicitare de informații privind calitatea serviciilor furnizate/prestate;
- i) invitarea pentru audieri operatorul în vederea soluționării divergențelor dintre el și utilizator;
- j) pronunțarea asupra tarifelor propuse de operator;
- k) sancționarea operatorul, în cazul în care acesta nu operează la parametri de eficiență la care s-a obligat, prin:
- refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
  - revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.
- l) rezilierea contractul de parteneriat public-privat în condițiile Legii cu privire la parteneriatul public-privat.
- m) asigurarea unui tratament egal pentru toți operatorii din cadrul comunității respective;
- n) asigurarea, în exercitarea atribuțiilor stabilite prin prezenta lege, unui mediu de afaceri transparent;

Inspekția Ecologică de Stat

Exercită competențele stabilite prin lege prin intermediul inspekțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional

In tabelul de mai jos sunt centralizate autoritatile cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor.

Tabel 25: Autoritati cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor

Nivel	Entităţi	Responsabilităţi principale	Observaţii
Central	Guvern	Politici generale Legislative – legi, hotărari	
	Ministerul Mediului	Politici sectoriale Legislative - legi, hotărari Monitorizare activitate Coordonare și monitorizare proiecte de investiții Finanțare investiții Control	
	Inspecția Ecologică	Legislativ- normative Implementare programe/planuri Control Aplicare sancțiuni	
	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale	Coordonare politici regionale cu cele sectoriale	
Regional	Agenția de dezvoltare regionala	Elaborare, coordonare planuri/programe de dezvoltare regională Monitorizare implementare planuri/programe	
	Inspecția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Raional	Consiliul Raional	Gestionarea serviciului	Regim juridic definit neclar
	Inspecția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Local	Consiliul Local	Gestionarea serviciului direct/delegat Elaborare program investiții Asociere cu alte APL Aprobare tarife Monitorizare indicatori de performanță/ parametri de eficiență Emitere norme locale și regulamente de funcționare a operatorilor	
	Inspecția ecologică	Control, monitorizare Aplicare sancțiuni	

6.1.5 Organisme de control in domeniul gestionarii deseurilor

Principalul organism responsabil cu monitorizarea și controlul activității în domeniul gestiunii deșeurilor este Inspectoratul Ecologic de Stat.

Inspectoratul se subordonează Ministerului Mediului și efectuează controlul ecologic de stat la nivelul întregului teritoriu al Republicii Moldova.

Inspectoratul este condus de Șeful Inspectoratului Ecologic de Stat.

Acestuia i se subordonează în mod direct doi Șef-adjuncți de Inspectorat, precum și următoarele direcții, secții și servicii: *Serviciul audit intern, Secția juridică, Secția resurse umane, Agenția Ecologică Chișinău cu Centrul de Investigații Ecologice și Direcția finanțe și logistică*, cărora îi sunt subordonate următoarele secții: buget și finanțe, evidență contabilă, logistică.

Celor doi adjuncți li se subordonează celelalte direcții, respectiv: *Direcția expertiză ecologică și autorizații de mediu, Direcția inspectare generală*, cu secțiile din subordine *Secția inspectare resurse acvatice și aer atmosferic, Secția inspectare sol, deșeuri și substanțe chimice, Direcția inspectare a florei și faunei, Secția sinteze informaționale, Serviciul secretariat și arhivă și Agențiile ecologice din Cahul, Bălți și Găgăuzia cu Centrele de investigații ecologice afrente din Bălți, Cahul.*

De asemenea Inspecțiile ecologice aferente fiecărui raion se află tot în subordonarea directă a Inspectorilor adjuncți.

În baza Regulamentului de funcționare, astfel cum a fost stabilit prin **Hotărârea Guvernului Nr.77 din 30 Ianuarie 2004**, activitatea de control a Inspectoratului Ecologic de stat se referă în principal la verificarea modului de:

- respectare a normativelor și cerințelor ecologice, a instrucțiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor și substanțelor nocive, a deșeurilor și
- respectare și aplicare a normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum și asupra modului de utilizare de către agenții economici a mijloacelor financiare destinate protecției mediului.

6.1.6 Responsabilitati in stabilirea tarifelor

Conform prevederilor legale în vigoare tarifele pentru furnizarea serviciilor de gospodarie comunală se aprobă de către autoritatea publică locală.

În prezent, în ceea ce privește serviciul de salubritate, nu poate fi identificată o metodologie de stabilire, ajustare sau modificare a tarifelor pentru activitățile specifice serviciului de salubritate a localităților.

Din această cauză se constată nu există o metodă unitară de fundamentare a cheltuielilor aferente activității, cu luarea în considerare a tuturor elementelor de cost - consumurilor normate de combustibil, lubrifianți, materii prime și materiale, utilități, respectiv energie, apă și/sau gaze în scop tehnologic și a prețurilor acestora în vigoare, a cheltuielilor cu munca vie, directe sau indirecte (personal administrativ), precum și a celorlalte elemente de cheltuieți (amortizare, redevență, cheltuieli de dezvoltare, profit) necesare prestării activității respective.

În practică, stabilirea, ajustarea sau modificarea tarifelor se propune, pe baza unei documentații, de către operatorul care prestează serviciul și se înaintează Consiliului local respectiv. Acesta pe baza regulamentelor proprii de funcționare, transmite comisiilor de specialitate (în majoritatea cazurilor *Comisiei de Buget*) pentru a se verifica fundamentarea propunerii. Comisia/comisiile au obligația de a emite un aviz cu caracter consultativ. În cazul în care avizul este negativ documentația va fi trimisă operatorului pentru a fi refăcută ținând cont de motivele care au stat la baza emiterii avizului negativ. În cazul în care avizul comisiei/comisiilor este pozitiv solicitarea operatorului va fi supusă aprobării Consiliului local. Acesta poate aproba sau refuza solicitarea operatorului fără a-și fundamenta decizia.

Figura 25: Etape în ajustarea și/sau modificarea tarifelor de salubritate

6.1.7 Prevederi privind proprietatea activelor

Regimul proprietății activelor aferente sistemelor publice de gospodărie comunală este reglementat prin **Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002**.

Conform dispozițiilor acestei legi, ansamblu de construcții, instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice, prin intermediul cărora se asigură administrarea, întreținerea în condiții de bună funcționare și eficiența tuturor componentelor domeniului locativ-comunal constituie sistemul public de gospodărie comunală (art. 2).

Sistemul public de gospodărie comunală, inclusiv terenurile aferente, fiind de folosință, interes sau utilitate publică, aparțin, prin natura lor sau potrivit legii, domeniului public al unităților administrativ-teritoriale (art.4, alin. 2) și sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile.

În cazul gestiunii directe când furnizarea serviciului se realizează prin compartimentele specializate organizate în cadrul autorităților administrației publice locale, bunurile care alcătuiesc sistemul de gospodărie comunală rămân în proprietatea și în folosința autorității locale.

În cazul gestiunii indirecte sau al parteneriatului public-privat operatorul are dreptul de a administra și exploata sistemelor publice tehnico-edilitare, proprietarul fiind în continuare autoritatea publică.

O situație particulară se întâlnește în cazul Intreprinderilor Municipale înființate de autoritățile locale, când bunurile sunt transmise întreprinderii de către fondatori în limitele dreptului gestiunii lor economice (pct. 11 din HG 387/1994). Întreprinderea le poate folosi, dar nu este proprietar.

6.2 Cadrul institutional privind gestionarea deseurilor in aria proiectului

Forma de organizare a operatorului/denumire: Intreprindere Municipala – Direcția de Producție Apă-Canal Ștefan Vodă.

Anul infiintarii: 2010 ca urmare a fuziunii prin absorbție a Întreprinderii Municipale Gospodăria comunală Ștefan-Vodă de către Intreprindere Municipala – Direcția de Producție Apă-Canal Ștefan Vodă.

Fondator: Consiliul Local Ștefan Vodă.

Obiect de activitate al IM: Eliminarea deșeurilor și a apelor uzate, asanare, salubritate și alte activități similare; Apeduct; Canalizare; Construcții de clădiri și (sau) de construcții ingineresti, instalații și rețele tehnico-edilitare, reconstrucțiile, consolidările, restaurările; Transport; Alte activitati (inchirieri utilaje, reparatii).

Administrarea întreprinderii: se realizeaza de către un director numit de *fondator*. Există posibilitatea legală ca activitatea să fie administrată și de catre un Consiliu Director, dar în prezent nu s-a adoptat această formă de administrare.

Directorul conduce activitatea întreprinderii este răspunzător pentru activitatea acesteia. Acesta beneficiază de libertate decizională în legatură cu activitatea întreprinderii, putând reprezenta și încheia în numele întreprinderii contracte, tranzacții, fără procură (art. 3.4 - Statut).

Activitatea economică și socială a întreprinderii: Art 4.6 din Statut prevede: *Întreprinderea elaborează de sine stătător programul de producție și determină perspectivele sale de dezvoltare, reesind din indicii economici, stabiliți de fondator conform contractelor încheiate pentru vânzarea producției, prestarea de servicii către consumatori și necesitatea dezvoltării sociale de producție a întreprinderii statuându-se astfel o libertate decizională în activitatea curentă a întreprinderii.*

Controlul activității: la nivelul statutului întreprinderii nu se pot identifica dispoziții care să reglementeze controlul activității întreprinderii.

Raporturile juridice ale operatorului cu autoritatea locala: Raporturile dintre Operator și autoritatea public locală se desfășoară în baza prevederilor legale în vigoare, în special în raport de prevederile **Legii Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind serviciile de gospodărie comunală și ale Hotărârii 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale.**

În consecință, avand în vedere forma de organizare a operatorului, **intreprindere municipală**, Consiliul orășenesc are calitatea de fondator a acestuia. Din acest motiv raporturile din Operator și Consiliul Orășenesc se desfășoară pe două niveluri:

- un nivel vizează activitatea propriu-zisă a operatorului,
- un alt nivel vizează modul de furnizare/prestare al serviciului.

În ceea ce privește activitatea propriu-zisă a operatorului, din punct de vedere legal, se constată că autoritatea publică are următoarele drepturi:

- Stabilește obiectul de activitate al operatorului ;
- Numește/demite directorul;

- Controlează activitatea economică.

Conducătorul/ administratorul întreprinderii are libertate decizională în legătură cu activitatea acesteia, conform prevederilor statutului.

În ceea ce privește modul de prestare al serviciului de salubritate autoritatea publică locală are următoarele drepturi:

- elaborarea și aprobarea normelor locale și a regulamentelor de funcționare a operatorilor pentru reglementarea activității serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de către autoritatea publică centrală de specialitate ;
- monitorizarea și controlul periodic ale activităților de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, și luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanța pentru care s-a obligat;
- pronunțarea asupra tarifelor propuse de către operator;
- sancționarea operatorul, în cazul în care acesta nu operează la parametrii de eficiență la care s-a obligat, prin:
  - refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
  - revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.

Operatorul are dreptul de a-și organiza activitatea astfel încât să asigure furnizarea corespunzătoare a serviciului.

În prezent Întreprinderea Municipală Direcția de Producție Apă-Canal Ștefan Vodă asigură furnizarea serviciului la nivelul orașului Ștefan Voda pe raza căruia deține exclusivitatea prestării serviciilor..

Între operator și autoritățile locale nu sunt încheiate contracte care să stabilească drepturile și obligațiile părților care să reglementeze modul de prestare al serviciilor.

Există un regulament al serviciului care se referă în mod exclusiv la prestarea serviciilor de colectare și transportare a deșeurilor, în care sunt stabilite drepturile și obligațiile operatorului și a beneficiarilor serviciului. Acesta a fost aprobat prin Decizia 2/4 din 245 martie 2009 și reglementează totodată : normele de acumulare a deșeurilor solide menajere, situate aparte de locurile publice, întreprinderi comerciale-culturale, condițiile de încheiere ale contractelor de prestare a serviciului de colectare și transport a deșeurilor, plata serviciului. Nu există alte documente care să definească modalitățile și condițiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, indicatorii de performanță, condiții tehnice de prestarea serviciului sau condițiile de desfășurare a activităților specifice serviciului de salubritate, pentru a stabili nivelurile de calitate și condițiile tehnice necesare funcționării acestui serviciu în condiții de eficiență și siguranță.

Raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor – populație/agenți economici, instituții: Conform prevederilor **art 25 din Legea serviciilor de gospodărie comunală:** *Persoanele fizice și juridice care beneficiază de servicii publice de gospodărie comunală sunt obligate să achite contravaloarea serviciilor prestate, conform facturilor primite, în termenul prevăzut de contractul încheiat între operator și utilizator.*

În consecință, raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor ar trebui să fie reglementate prin contracte încheiate între cele două părți.

În prezent, conform datelor comunicate de catre reprezentanții operatorului, cadrul legislativ existent nu permite operatorului să oblige populației să încheie contracte de furnizare a serviciilor. Din acest motiv doar un număr de cca 659 de contracte sunt încheiate, pentru locuințe individuale, reprezentand aproximativ 51%, și 1325 contracte pentru locuințele de la blocuri (cca 70% grad de acoperire a serviciului în sectorul de blocuri).

În cazul agenților economici s-a constatat că situația este diferită, având în vedere că există un mijloc de constrângere a acestora pentru încheierea contractelor. Obținerea autorizației de funcționare pe raza localității este condiționată de încheierea contractelor de prestări servicii de salubritate. În consecință toți agenții economici au încheiat un contract de prestări servicii de salubritate.

Contractele reglementează drepturile și obligațiile părților, durata, condițiile de suspendare a prestării serviciilor și modalitatea de plată.

Nivelul tarifulor

În prezent tarifele pentru colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor sunt:

- 12 lei/persoană/lună pentru poluația de la case;
- 10 lei/persoană/lună pentru poluația care locuiește în apartamente/blocuri;
- 130 lei/m³ față de TVA pentru agenții economici;

Tarifele practicate de către operatorul de salubritate au fost aprobate în anul 2014, anterior acestora fiind în anul 2010.

6.3 Limitari institutionale

6.3.1 Limitări legislative

(1) Limitari privind prestarea propriu-zisă a serviciului

Din punct de vedere legislativ se constată lipsa unui cadru juridic general aplicabil tuturor operatorilor de salubritate, indiferent de forma de organizare a acestora care să definească:

- modalitățile și condițiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, indicatorii de performanță, condiții tehnice de prestrare a serviciului.
- condițiile de desfășurare a activităților specifice serviciului de salubritate, stabilind nivelurile de calitate și condițiile tehnice necesare funcționării acestui serviciu în condiții de eficiență și siguranță

(2) Limitări privind rolul și responsabilitățile factorilor implicați

La nivelul cadrului legal specific gestionării deșeurilor municipale se constată că nu există o corelare a responsabilităților autorităților publice, după cum urmează :

- **Necorelarea responsabilităților dintre autoritățile locale de nivel unu și doi:** *Legea serviciilor publice de gospodărie comunală*, prin prevederile art.23, alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de către autoritățile publice locale să presteze serviciul de salubritate în sistem raional, stabilindu-se astfel responsabilități în furnizarea serviciului

si pentru autoritățile locale de acest nivel. Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile *Legii privind descentralizarea administrativă*, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, având în vedere că Legea descentralizării a intrat în vigoare după apariția legii serviciilor publice.

- **Inexistența unui cadru legal coerent care să reglementeze limitele de delegare a competențelor autorităților locale către entități care asigură cooperarea/asocierea dintre autoritățile locale:** În Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a “*Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027*” se prevede că autoritățile locale vor înființa asociații de dezvoltare intercomunitare. În prezent nu există cadrul legal care să reglementeze clar această modalitate de asociere și nici nu sunt stabilite limitele de delegare a competențelor și responsabilităților autorităților locale către aceste asociații.
- **Inconsistența cadrului legal privind delegarea serviciilor către operatori publici sau privați:** Deși Legea serviciilor publice face referiri la necesitatea creării unui cadru competitiv (licitație publică) în momentul delegării serviciilor, în realitate această condiție nu este respectată. Pe de altă parte, reglementările privind modul de funcționare al întreprinderilor municipale prevăd posibilitatea de asociere a mai multor fondatori – Consilii locale pentru înființarea acestor întreprinderi. În practică s-a constatat că prestarea serviciilor se face pe raza mai multor unități administrativ teritoriale de către întreprinderea deținută/fondată de către un singur consiliu local, fără asigurarea unui cadru competitiv în momentul delegării serviciilor, de către celelalte unități administrativ teritoriale, care nu au calitatea de fondator sau acționar.
- **Inexistența unui cadru legal care să oblige beneficiarul serviciului să încheie contracte cu operatorul serviciului:** Operatorii nu au la dispoziție mijloace legale pentru a forța/obliga beneficiarii serviciului să încheie contracte de prestări servicii. Din această cauză nu au nici posibilitatea de a se adresa instanțelor judecătorești pentru ca beneficiarii serviciului să fie obligați la plata tarifului. Acest fapt afectează major rezultatele economice ale operatorilor deoarece beneficiarii, în special populația de la apartamente/blocuri beneficiază de prestarea serviciului, fără însă a-l achita.

6.3.2 Limitari privind stabilirea tarifelor

În ceea ce privește modul de stabilire a tarifelor, modificarea sau ajustarea acestora se constată că nu există niciun act normativ care să reglementeze modul propriu-zis de stabilire a acestora și structura care să cuprindă toate elementele de cost, astfel încât să se asigure atât viabilitatea economică a operatorilor prestatori ai activităților specifice serviciului de salubritate a localităților, cât și protejarea intereselor utilizatorilor.

Nu sunt reglementate condițiile de ajustare sau modificare a tarifelor, mai mult decât atât, cele două noțiuni nici măcar nu sunt legal definite.

În urma discuțiilor purtate cu operatorii s-a constatat că modalitatea de plată a serviciului se realizează *exclusiv* prin tarif. Acest lucru este datorat unor necorelări legislative existente.

Astfel, conform *Legii serviciilor publice* (art 25), raporturile dintre operator și beneficiarii serviciului se desfășoară pe baza contractelor încheiate între cele două părți, reglementându-se astfel doar modalitatea de plată prin tarif.

Se poate presupune că acest lucru se datorează faptului că pana în luna martie a anului 2014, taxa de salubritate nu era definită de Codul fiscal ca fiind una dintre taxele locale care pot fi înstituite de autoritățile publice.

În prezent, art.6 al.(6), lit.r) astfel cum a fost introdus prin [LP 47 din 27.03.14](#), [MO 99-102/25.04.14 art.251](#), această modalitate de finanțare a serviciului a fost prevăzută ca și taxa de stat.

Pentru evitarea oricăror impedimente de natură legală este necesară o corelare cat mai clar a celor doua acte normative, astfel încat să se prevadă, fără echivoc, că și taxa este o modalitate de plată pentru serviciul prestat de catre operatori.

6.3.3 Limitari privind investitiile

CL care gestioneaza in mod direct activitatea Intreprinderii Municipale aproba direct si planul de investitii.

In cadrul raportarilor anuale sunt prezentate investitiile realizate precum si necesarul de investitii pentru anul urmator. Ca urmare a fondurilor limitate de care dispune atat IM, cat si CL, nu au loc investitii majore din fonduri proprii. Singurele surse utilizate pentru finantarea investitiile mari au fost donatii sau fonduri guvernamentale.

Fondurile proprii sunt utilizate doar pentru investitii mici, pentru intetinare si reparatii. CL se implica direct si reactioneaza in timp scurt prin aprobarea investitiilor mici care sunt necesare pentru buna desfasurare a activitatilor intreprinderii.

6.3.4 Limitari privind capacitatea institutionala la nivelul operatorului

Intreprinderea Municipala este direct gestionata de catre Consiliul Local/orasenesc (CL) al orasului Stefan Voda (Primaria), care coordoneaza si se implica direct in activitatea intreprinderii, inclusiv in managementul personalului.

Periodic in cadrul sedintelor de administratie se prezinta si se analizeaza structura personalului; managerul intreprinderii municipale prezinta situatia actuala si necesarul de personal in corelare cu eventualele investitii ale intreprinderii sau activitatile desfasurate pe teritoriul orasului Stefan Voda. Astfel, CL este informat periodic cu privire la fluxul de personal.

Totodata in cadrul raportarii anuale (dare de seama anuala) se prezinta CL evolutia si structura personalului din anul de raportare, precum si estimarea necesarului de personal din anul urmator corelat cu activitatile care se vor desfasura si investitiile planificate. Modificarea structurii de personal se face numai cu aprobarea CL.

Totodata, in cadrul intalnirilor avute cu reprezentantii tuturor intreprinderilor municipale din zona pilot a proiectului au avut loc o serie de interviuri cu scopul evaluarii capacitatii institutionale privind gestionarea deseurilor la nivel local. Discutiile au fost purtate in trei directii, respectiv:

- *Planificarea sistemului de gestionare a deseurilor;*
- *Necesarul de instruire a personalului;*
- *Campaniile de informare si constientizare a populatiei.*

Raspunsurile participantilor au fost analizate in vederea identificarii deficientelor din procesul de planificare a sistemelor de gestionare a deseurilor din perspectiva furnizorilor de servicii publice, respectiv a intreprinderilor municipale. Ulterior, datele colectate vor sta la baza elaborarii planului de actiune pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor la nivel local.

Planificarea sistemului de gestionare a deseurilor

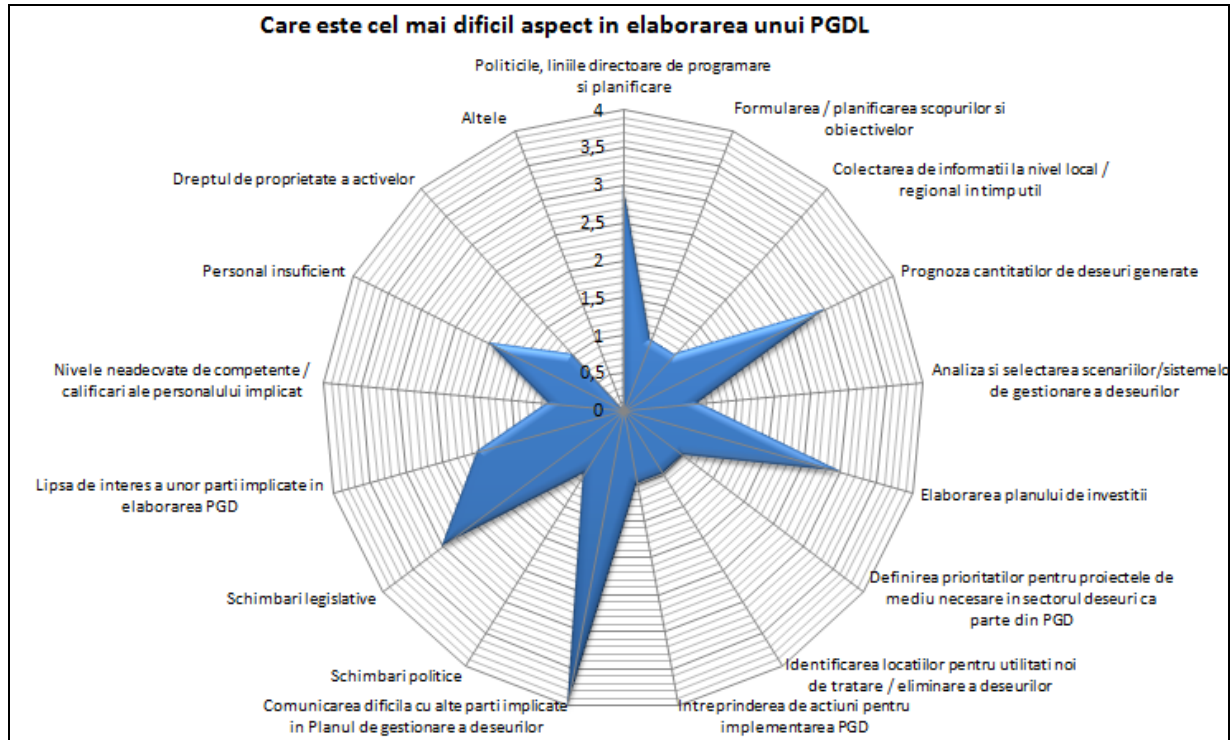
Referitor la intrebarea „Care este cel mai dificil aspect in elaborarea unui Plan de Gestionare a Deseurilor la nivel local ?” (PGDL), reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele dificultati in procesul de planificare a sistemului de gestionare a deseurilor la nivel local:

- Politicile, liniile directoare de programare si planificare;
- Prognoza cantitatilor de deseuri generate;
- Elaborarea planului de investitii;
- Comunicarea dificila cu alte parti implicate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor;
- Schimbari legislative;
- Lipsa de interes a unor parti implicate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor;
- Personal insuficient.

Pe langa aceste aspecte s-au mai semnalat si alte dificultati, precum ar fi:

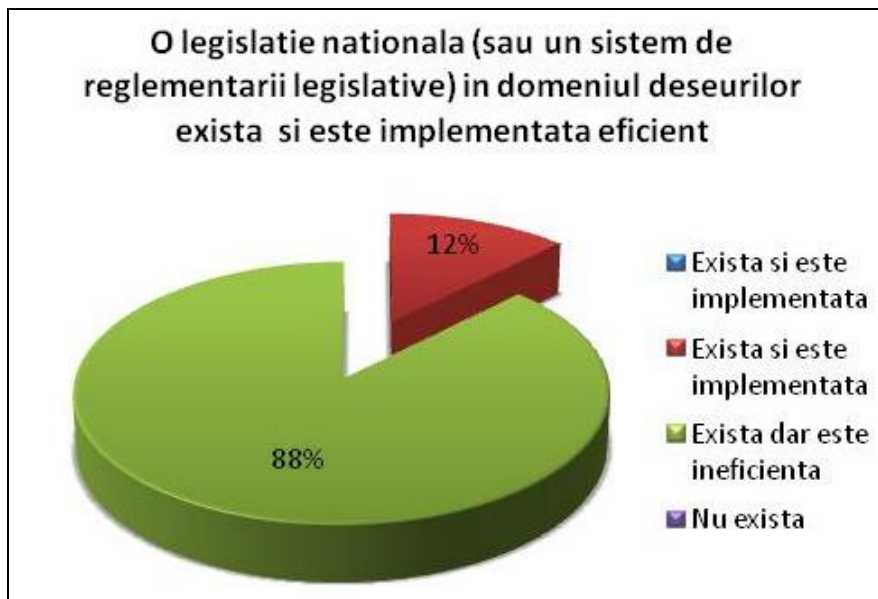
- Formularea/planificarea scopurilor si obiectivelor;
- Colectarea de informatii la nivel local/regional in timp util;
- Analiza si selectarea scenariilor/sistemelor de gestionare a deseurilor;
- Definirea prioritatilor pentru proiectele de mediu necesare in sectorul deseuri ca parte din planul de gestionare a deseurilor;
- Identificarea locatiilor pentru noile utilitati de tratare si eliminare (depozitare) a deseurilor;
- Intreprinderea de actiuni pentru implementarea planului de gestionare a deseurilor;
- Schimbari politice;
- Nivele neadecvate de competente/calificari ale personalului implicat;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor

In plus la dificultatile mentionate, persoanele intervievate au admis ca au cunostinte privind prevederile legale din domeniul deseurilor, dar implementarea la nivel local este dificila si este realizata doar partial (aproape 88% dintre intervievati au admis ca exista un cadrul legislativ, dar acesta nu este implementat eficient).

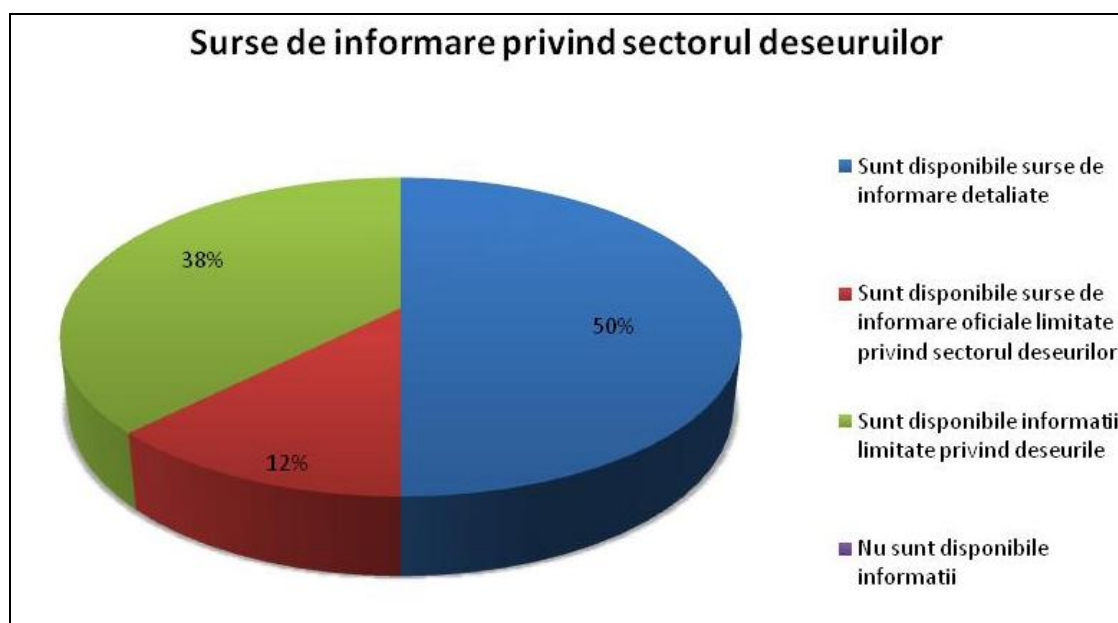
Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor

Pentru prepararea unui PGD sunt necesare mai multe informatii/cunostinte cu privire la: cerintele legale la nivel local si european, exemple de bune practici in domeniul gestionarii deseurilor la nivel european, prognoza deseurilor, colectarea datelor si metodele de raportare.

Astfel, referitor la intrebarea cu privire la existenta datelor suficiente pentru planificarea locala a investitiilor in domeniul gestionarii deseurilor, peste o treime dintre persoanele intervievate au subliniat ca informatiile de care dispun sunt limitate si nu au un sistem unitar de colectare a datelor, precum si un sistem de raportare.

Figura 28: Punctul de vedere al reprezentantilor IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deseurilor in cadrul procesului de planificare

Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor poate fi realizat doar pe baza unor date fiabile și analize fundamentate a situației existente. Pe lângă informații detaliate despre infrastructurile de deseuri disponibile, sunt necesare date realiste cu privire la cantitatea totală de deșeuri, originea și compoziția sa, precum și cerințele legislative și instituționale la nivel național și european.

Pentru planificarea și implementarea planurilor de gestionare a deșeurilor, este necesar să se îmbunătățească cooperarea între principalii actori și factorii de decizie implicați în gestionarea deșeurilor. Situația privind implicarea actuală a părților interesate în procesul de planificare de gestionare a deșeurilor în localitățile analizate este prezentată în figura de mai jos.

Figura 29: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la implicarea partilor interesate in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor

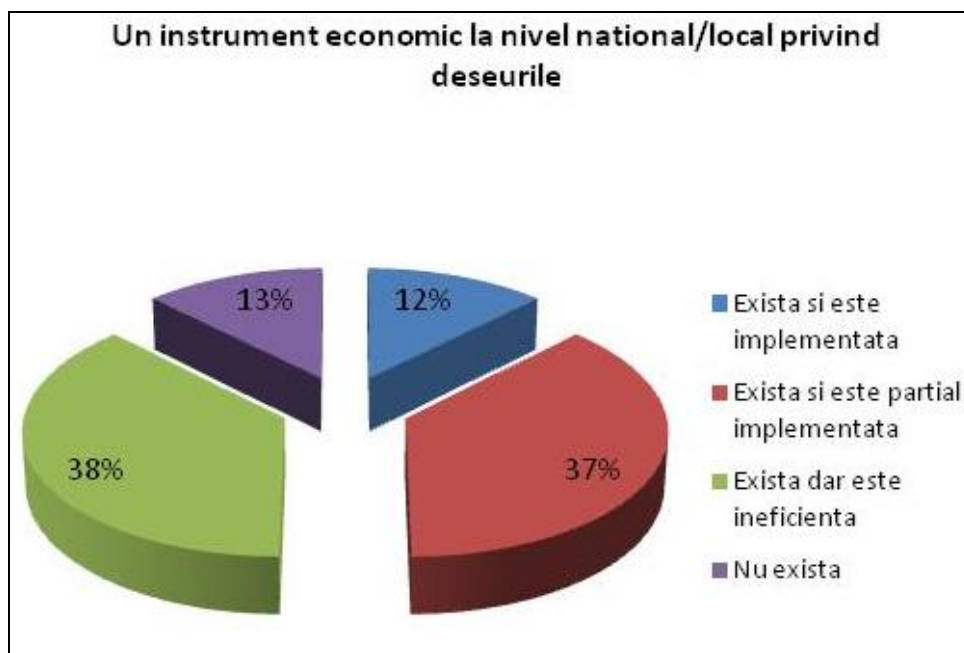
Reprezentanții întreprinderilor municipale au recunoscut în unanimitate că este necesară îmbunătățirea relațiilor dintre toți actorii implicați în gestionarea deșeurilor, atât în ceea ce privește fluxul de informații și implicarea directă în procesul de planificare.

Participanții la interviurile au declarat că, pentru o planificare pe termen scurt și mediu, este necesară întărirea capacității instituționale a personalului implicat în procesul de planificare la nivel local, precum și cunoașterea procedurilor de planificare în detaliu, și anume: înțelegerea importanței planificării, cunoaștere aprofundată a cerințelor legale și instituționale în domeniul gestionării deșeurilor, stabilirea de obiective și ținte pentru un sistem durabil de gestionare a deșeurilor, analiza diferitelor scenarii și prioritizarea investițiilor fezabile în domeniu.

Reprezentanții locali au sugerat, de asemenea, că sunt necesare resurse financiare importante pentru punerea în aplicare a planurilor de gestionare a deșeurilor, și, în acest context, ei au afirmat că ar fi necesară consolidarea capacității instituționale la nivel local, instrucțiuni suplimentare fiind necesare în domeniul pregătirii și implementării proiectelor finanțate de alte instituții financiare internaționale.

În plus, referitor la întrebarea cu privire la "*Existența unui instrument economic suficient la nivel național/local în domeniul gestionării deșeurilor și modul de implementare*", aproape 38% dintre reprezentanții intervievați au sugerat că aceste instrumente există, dar nu au fost aplicate în mod eficient sau nu au corespund realităților, și tot aproape 38% au declarat că au existat doar parțial.

Figura 30: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile

În cadrul întrevederilor, concluzia a fost că este nevoie de o abordare unitară la nivel local în ceea ce privește utilizarea instrumentelor economice, cu scopul de a acoperi toate investițiile și costurile operaționale pe de o parte, și pentru a asigura transparența acestor costuri pentru generatori de deșuri pe de altă parte.

Referitor la întrebarea „Care este cel mai dificil aspect în aderarea la o cooperare inter-municipală”, reprezentanții întreprinderilor au indicat în special următoarele dificultăți:

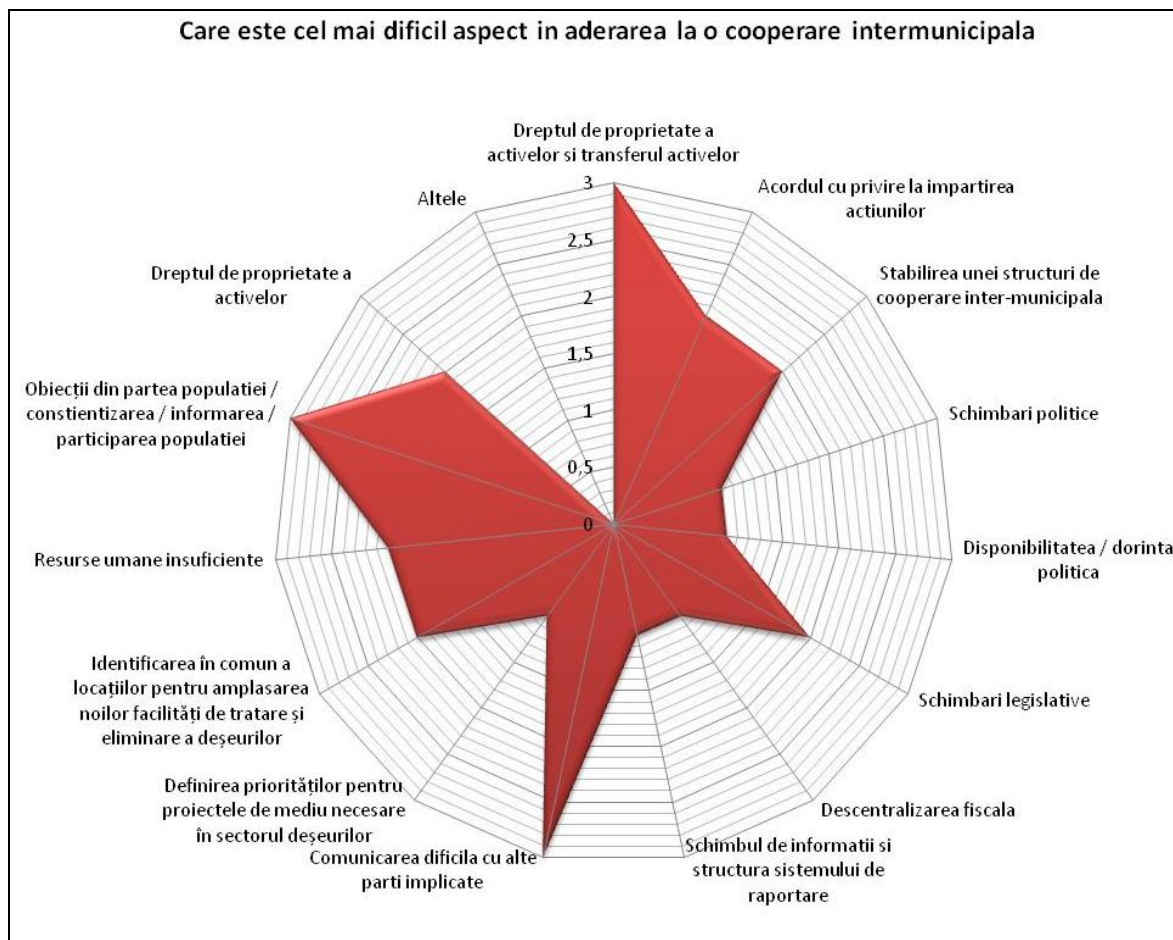
- Dreptul de proprietate a activelor și transferul activelor;
- Acordul cu privire la împartirea acțiunilor;
- Stabilirea unei structuri de cooperare inter-municipală;
- Schimbări legislative;
- Comunicarea dificilă cu alte părți implicate;
- Identificarea în comun a locațiilor pentru amplasarea noilor facilități de tratare și eliminare (depozitare) a deșeurilor;
- Resurse umane insuficiente;
- Obiecții din partea populației/constientizarea/informarea/participarea populației;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Pe lângă aceste aspecte s-au mai semnalat și alte dificultăți precum ar fi:

- Schimbări politice;
- Disponibilitatea/dorința politică;
- Descentralizarea fiscală;

- Schimbul de informatii si structura sistemului de raportare;
- Definirea priorităților pentru proiectele de mediu necesare în sectorul deșeurilor pentru partea strategică a planului de gestionare a deșeurilor.

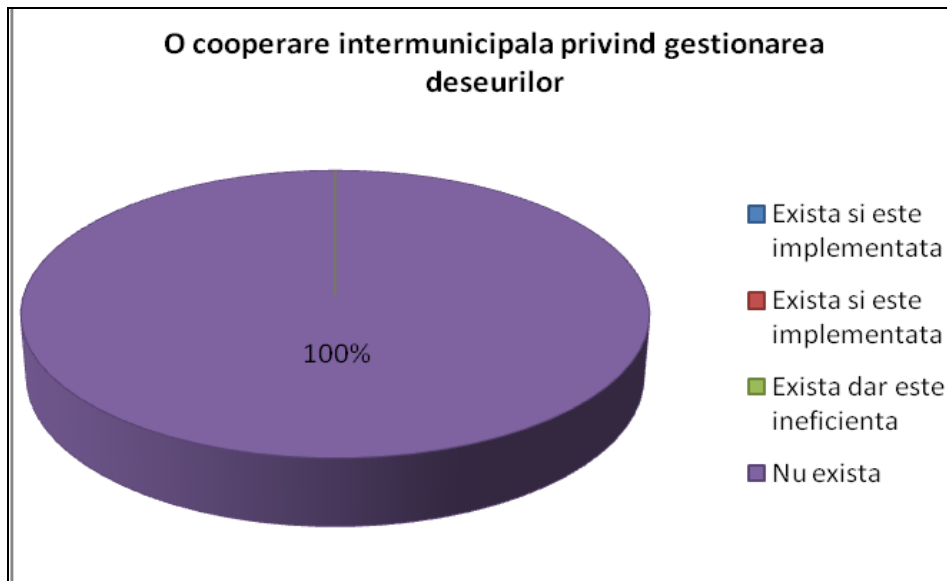
Figura 31: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la aspectele dificile identificate in aderarea la o cooperare intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor

În timpul întâlnirilor avute cu reprezentantii întreprinderilor municipale, participanții au sugerat că în prezent este dificil de a construi o cooperare inter-municipal ca urmare a modificărilor legislative, lipsa de voință politică, bariere de comunicare între diferite părți interesate implicate în gestionarea deșeurilor și, uneori, obiecție publice. Lipsa de ghiduri, linii directoare pentru crearea unor structuri inter-municipale și a procedurilor pentru un acord în ceea ce privește acțiunile face construirea de colaborări inter-municipale pentru punerea în aplicare a sistemelor de management integrat al deșeurilor la nivel regional mai dificile.

Acest aspect se reflecta în întrebarea dacă "*Există o cooperare intermunicipala în domeniul gestionării deșeurilor care sa fie operationala?*". Toti reprezentantii intervievati au raspuns ca o astfel de cooperare nu exista si nici nu s-a incercat stabilirea unei astfel de cooperari.

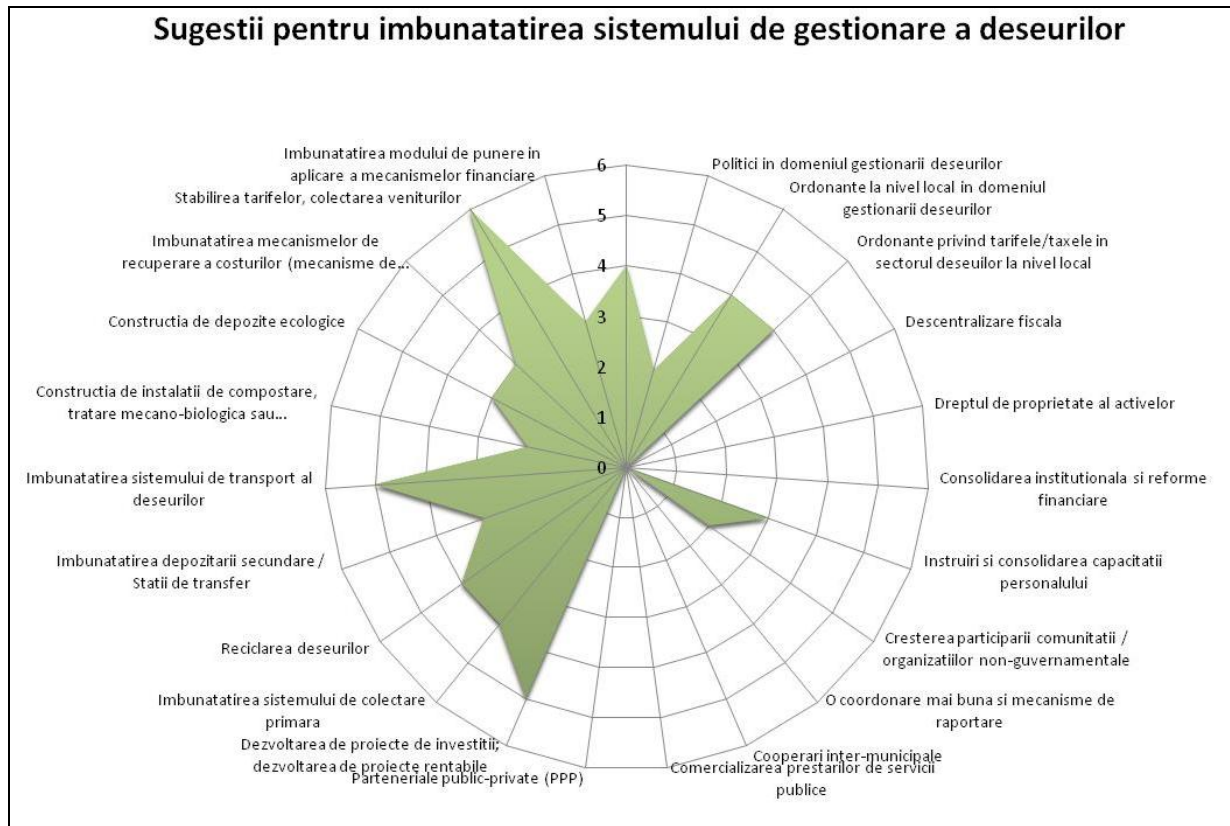
Figura 32: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor

Avand in vedere structurile existente pe plan national si local, reprezentantii intervievati au agreat faptul ca o cooperare intermunicipala este necesara, dar acest aspect nu este clar din punct de vedere institutional (metoda organizationala) si comercial (operational).

In figura urmatoare se prezinta pe scurt recomandarile si opiniile reprezentantilor intreprinderilor municipale cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor.

Figura 33: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

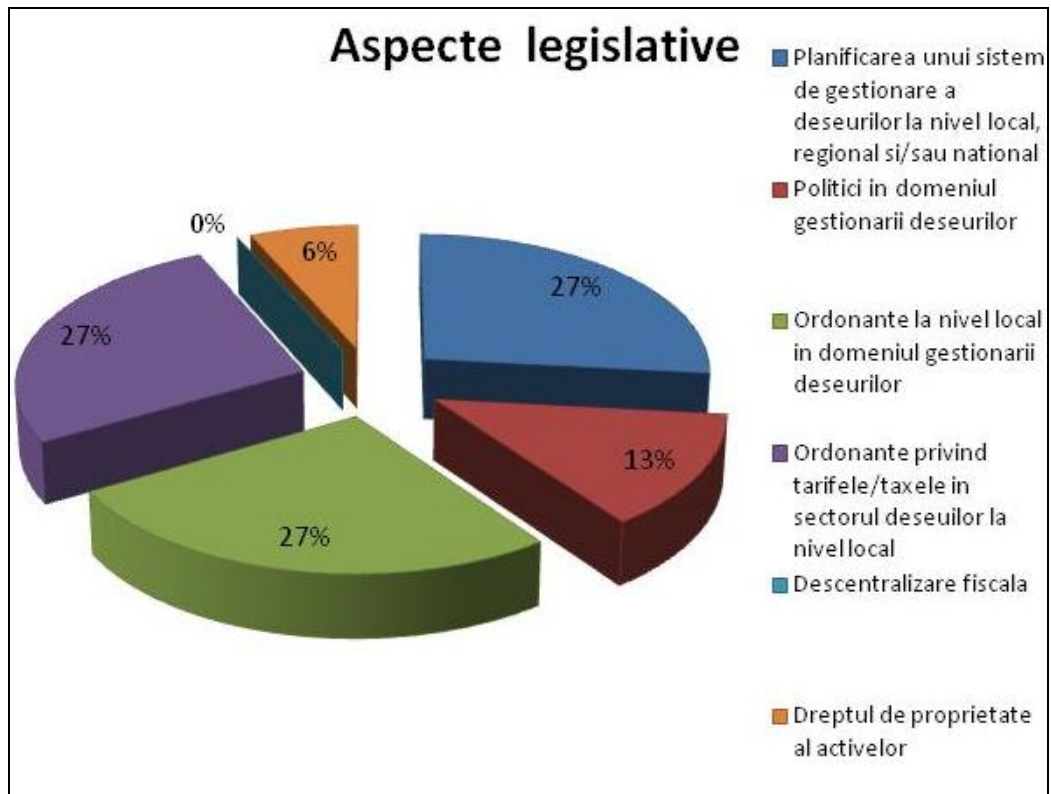
Rezumând sugestiile reprezentanților întreprinderilor municipale, sunt necesare acțiuni atât în domeniul legislativ și instituțional cât și în domeniul tehnic și financiar, în scopul de a îmbunătăți sistemul de gestionare a deșeurilor, atât în ceea ce privește procesul de planificare și implementare a sistemelor integrate de management al deșeurilor.

Dintre acțiunile necesare a fi luate în domeniul legislativ pentru îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor, persoanele intervievate au menționat:

- Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor la nivel local, regional și/sau național;
- Politici în domeniul gestionării deseurilor;
- Ordonanțe la nivel local în domeniul gestionării deseurilor;
- Ordonanțe privind tarifele/taxele în sectorul deseurilor la nivel local.

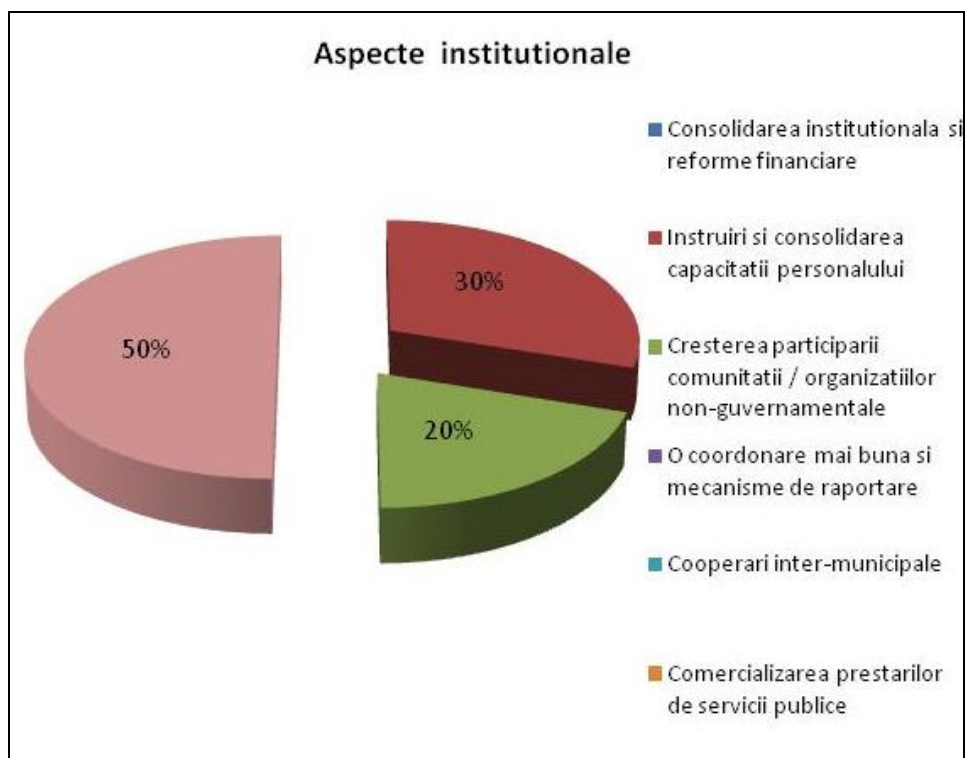
Figura 34: Sugestii in domeniul legislativ cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul institutional pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Instruiri si consolidarea capacitatii personalului;
- Cresterea participarii comunitatii/a organizatiilor non-guvernamentale;
- O coordonare mai buna si mecanisme de raportare;
- Dezvoltarea de proiecte de investitii; dezvoltarea de proiecte rentabile.

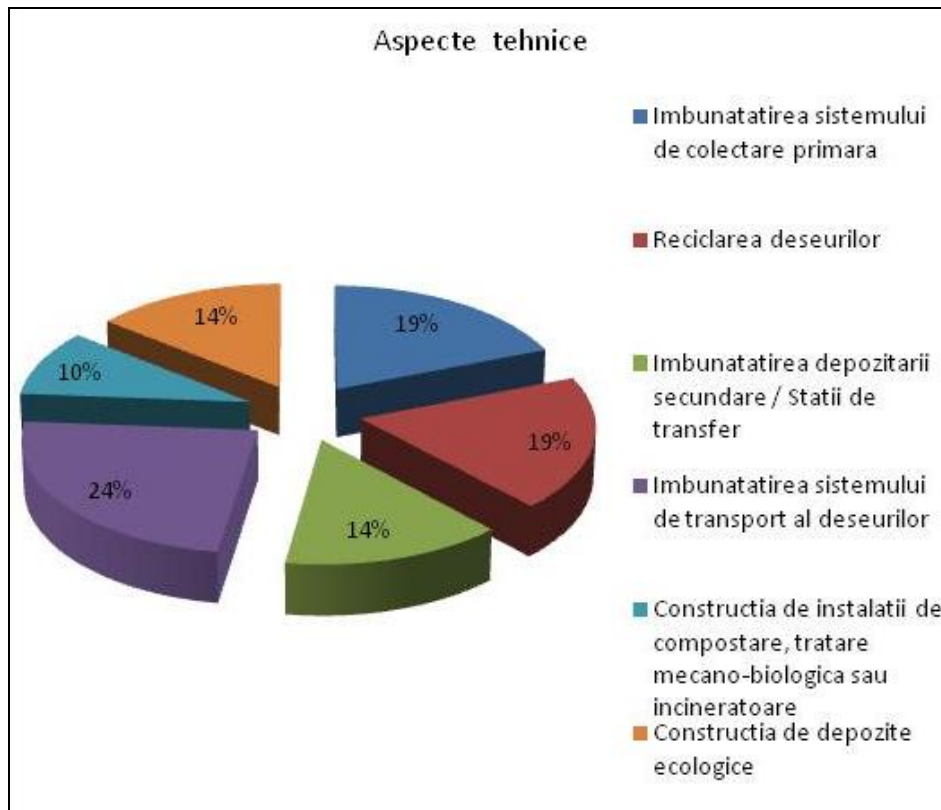
Figura 35: Sugestii in domeniul institutional cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul tehnic pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea sistemului de colectare primara;
- Reciclarea deseurilor;
- Imbunatatirea depozitarii secundare/a statiilor de transfer;
- Imbunatatirea sistemului de transport al deseurilor;
- Constructia de instalatii de compostare, tratare mecano-biologica sau incineratoare;
- Constructia de depozite ecologice.

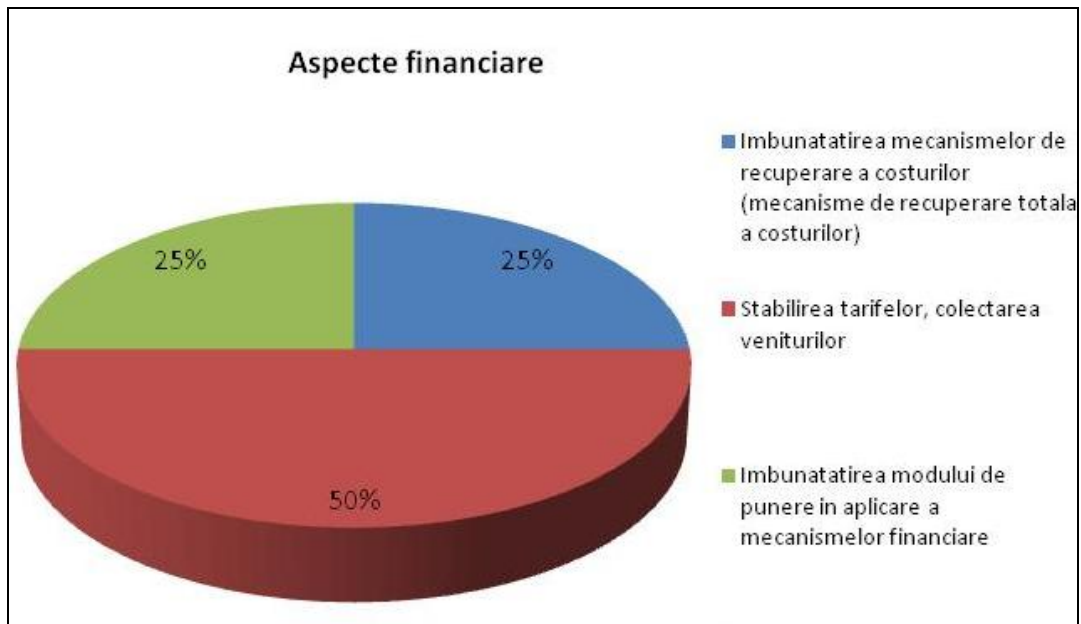
Figura 36: Sugestii in domeniul tehnic cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul financiar pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea mecanismelor de recuperare a costurilor (mecanisme de recuperare totala a costurilor);
- Stabilirea tarifelor, colectarea veniturilor;
- Imbunatatirea modului de punere in aplicare a mecanismelor financiare.

Figura 37: Sugestii in domeniul finaciar cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Necesarul de instruire

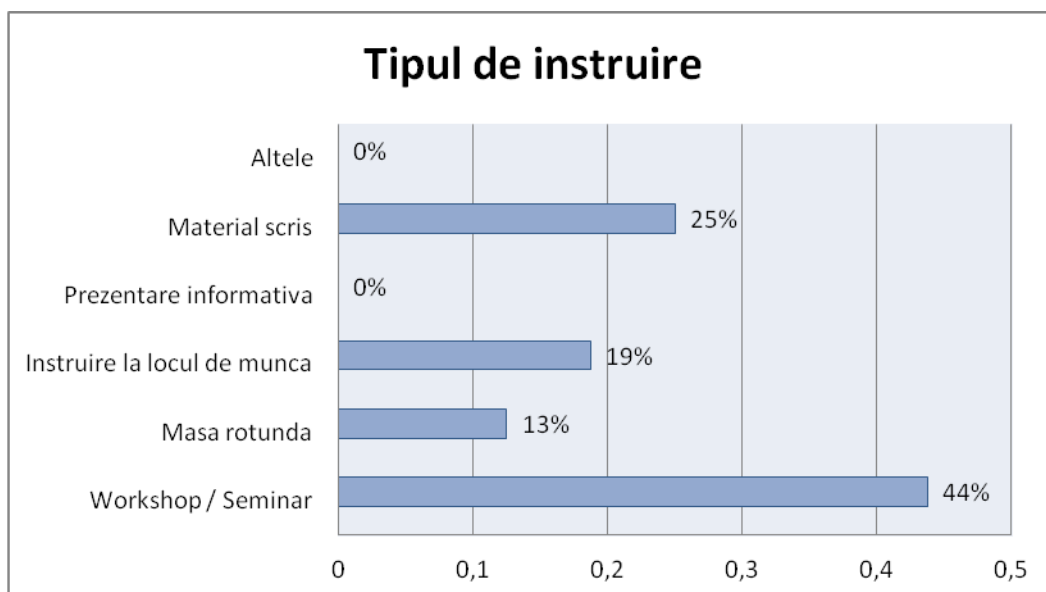
Unul dintre aspectele importante necesare pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor este intarirea capacitatii institutionale a personalului care activeaza in sectorul deseurilor. In urma discutiilor avute cu reprezentantii intreprinderilor, a reiesit faptul ca majoritatea personalului nu au beneficiat de instruii suplimentare, motivul fiind atat constrangerile financiare cat si lipsa de programe de instruire organizate de diferitele institutii implicate in sistemul de gestionare a deseurilor.

Necesarul de instruire trebuie stabilit in functie de responsabilitatile avute in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor:

- Supervizarea si monitorizarea activitatilor din cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Constientizarea publicului si interactiunea cu publicul;
- Planificarea in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Responsabilitati financiare si bugetare la nivel local;
- Aspecte tehnice si de inginerie.

Reprezentantii intreprinderilor si-au manifestat Interesul pentru participarea la un program de instruire, iar tipul de instruire preferat este:

- Seminar sau workshop (44%), fiind considerata a fi cea mai eficienta metoda;
- Diseminarea de materiale scrise (25%);
- Instruire la locul de munca (19%);
- Mese rotunde cu partile implicate in sistemul de gestionare a deseurilor (13%).

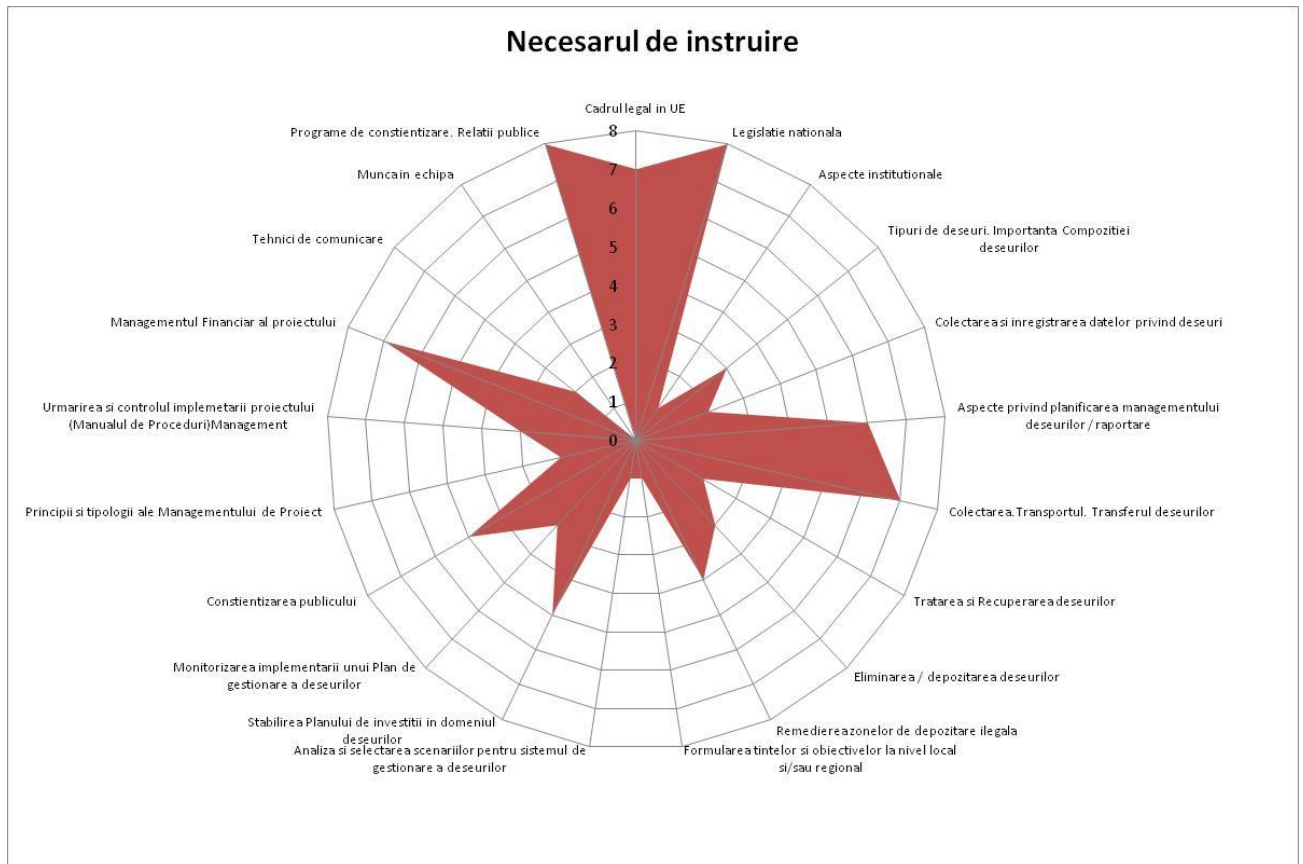
Figura 38: Metoda de instruire considerata a fi cea mai eficienta pentru atingerea scopurilor

Domeniile principale pentru care sunt necesare a se organiza sesiunile de instruire sunt:

- Aspecte institutionale si legislative in domeniul Managementului deseurilor;
- Date privind deseurile. Planificarea Managementului deseurilor;
- Aspecte tehnice privind Managementul Deseurilor;
- Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Managementul Proiectului din domeniul deseurilor;
- Informare, educatie si comunicare.

In continuare sunt prezentate aspectele necesarului de instruire identificate de catre reprezentantii intreprinderilor municipale pentru grupurile care activeaza in domeniul deseurilor.

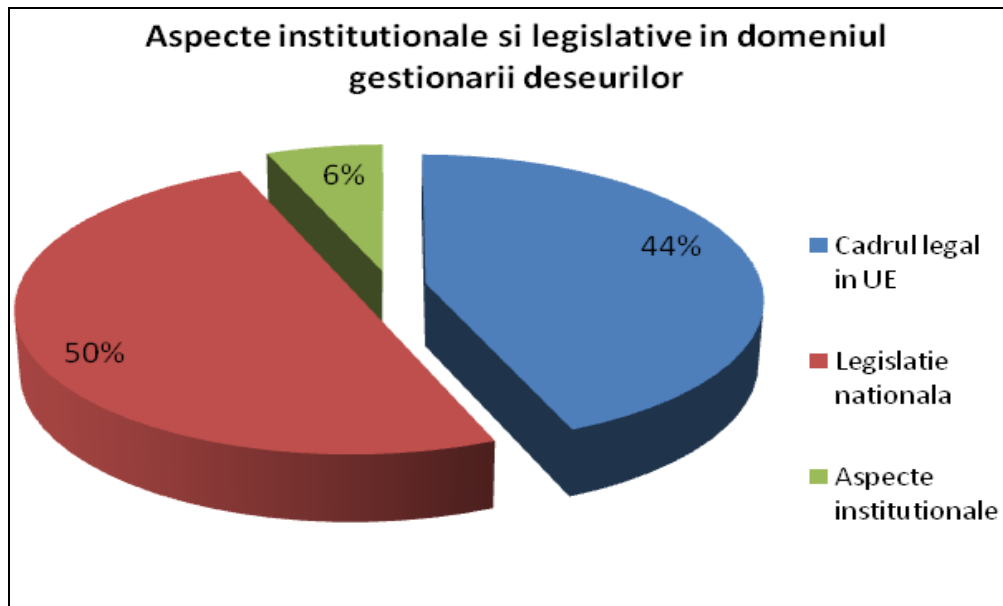
Figura 39: Domeniile de instruire

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul aspectelor legislative si institutionale din sectorul deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Cadrul legal in UE;
- Legislatie nationala;
- Aspecte institutionale.

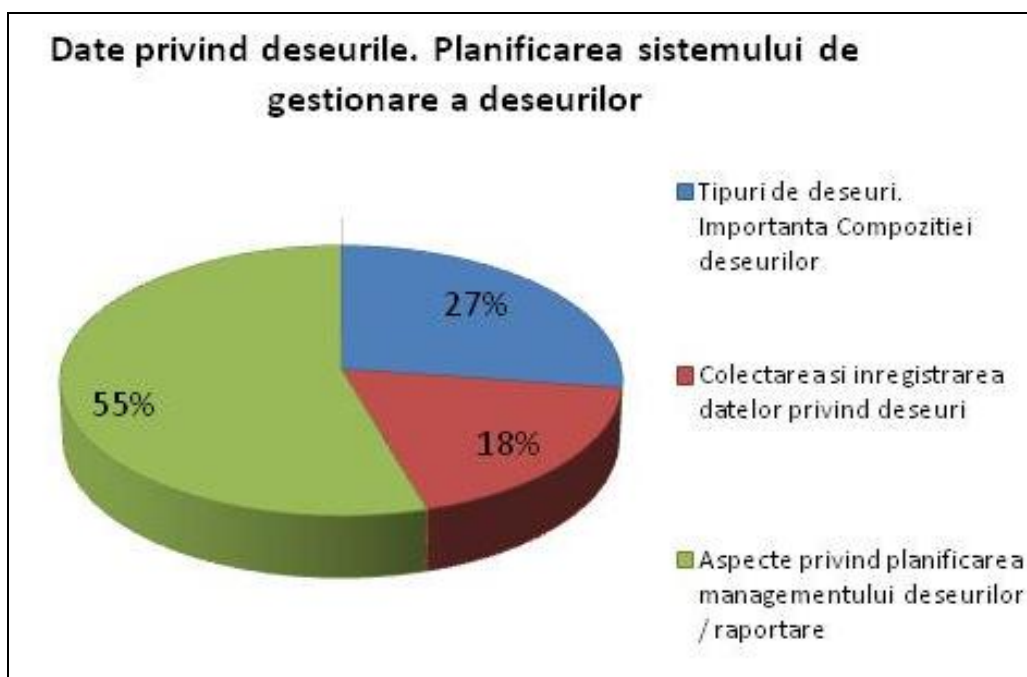
Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor institutionale si legislative in domeniul gestionarii deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor privind colectarea datelor in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Tipuri de deseuri. Importanta Compozitiei deseurilor;
- Colectarea si inregistrarea datelor privind deseuri;
- Aspecte privind planificarea managementului deseurilor/raportare.

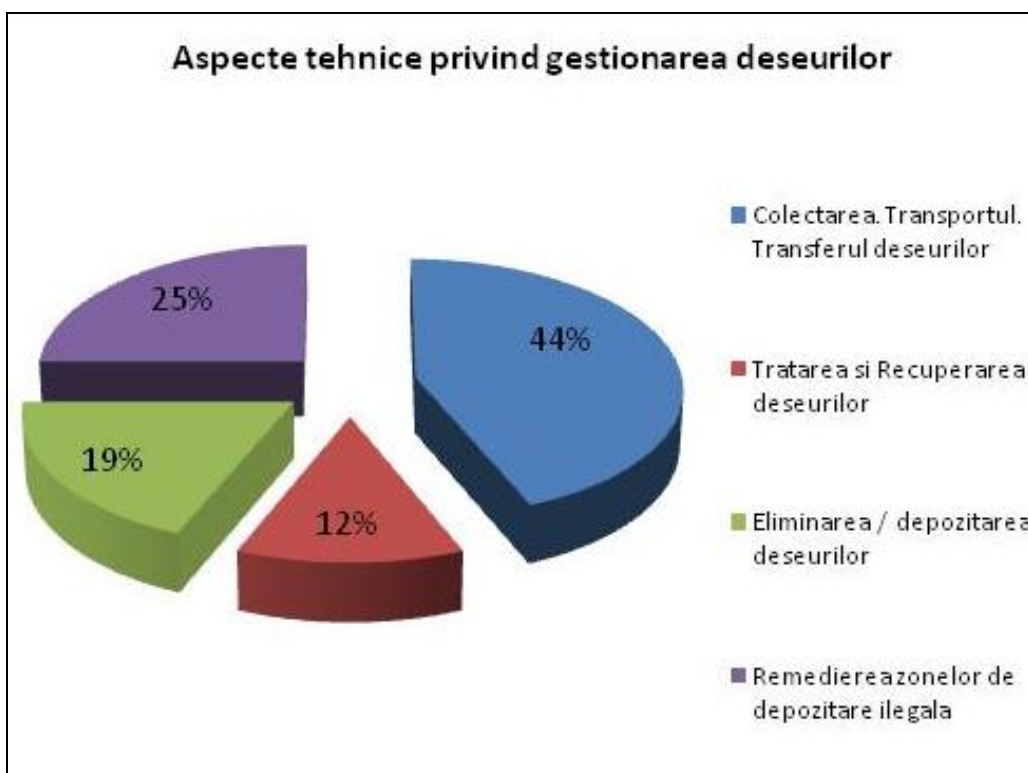
Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul tehnic al sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Colectarea; transportul; transferul deseurilor;
- Tratarea si Recuperarea deseurilor;
- Eliminarea/depozitarea deseurilor;
- Remedierea zonelor de depozitare ilegala.

Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deseurilor

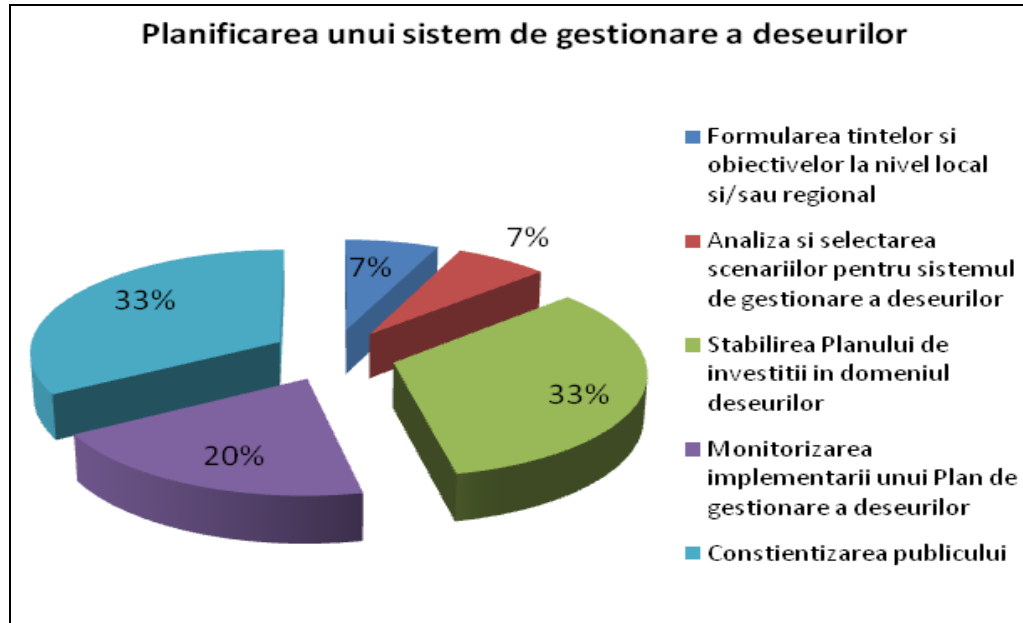

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul planificarii sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Stabilirea Planului de investitii in domeniul deseurilor;
- Monitorizarea implementarii unui Plan de gestionare a deseurilor;
- Constientizarea publicului.

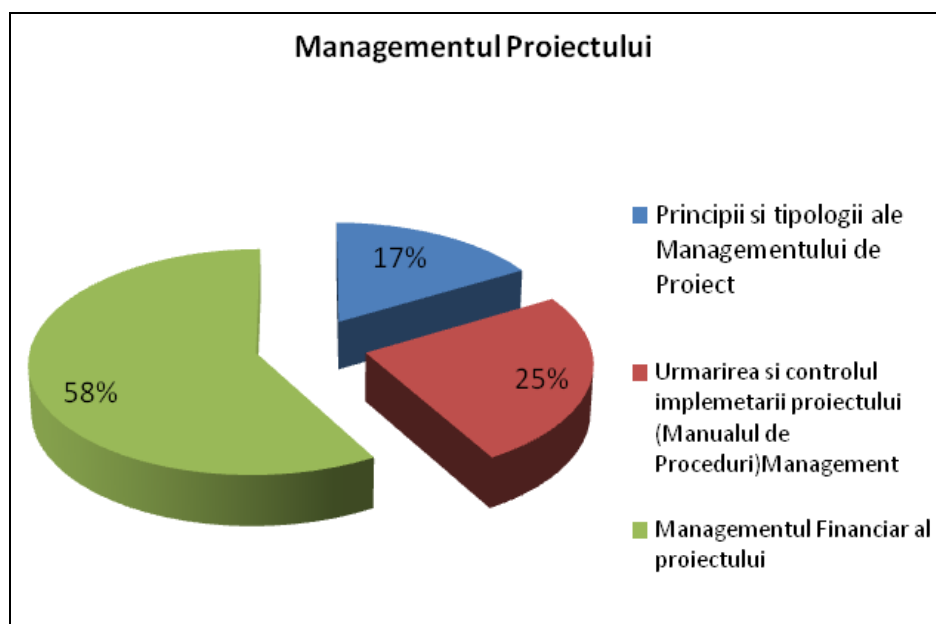
Figura 43: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii unui sistem de gestionare a deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul managementului proiectelor din sectorul deseuri, persoanele intervievate au mentionat:

- Principii si tipologii ale Managementului de Proiect ;
- Urmarirea si controlul implemetarii proiectului (Manualul de proceduri);
- Managementul Financiar al proiectului.

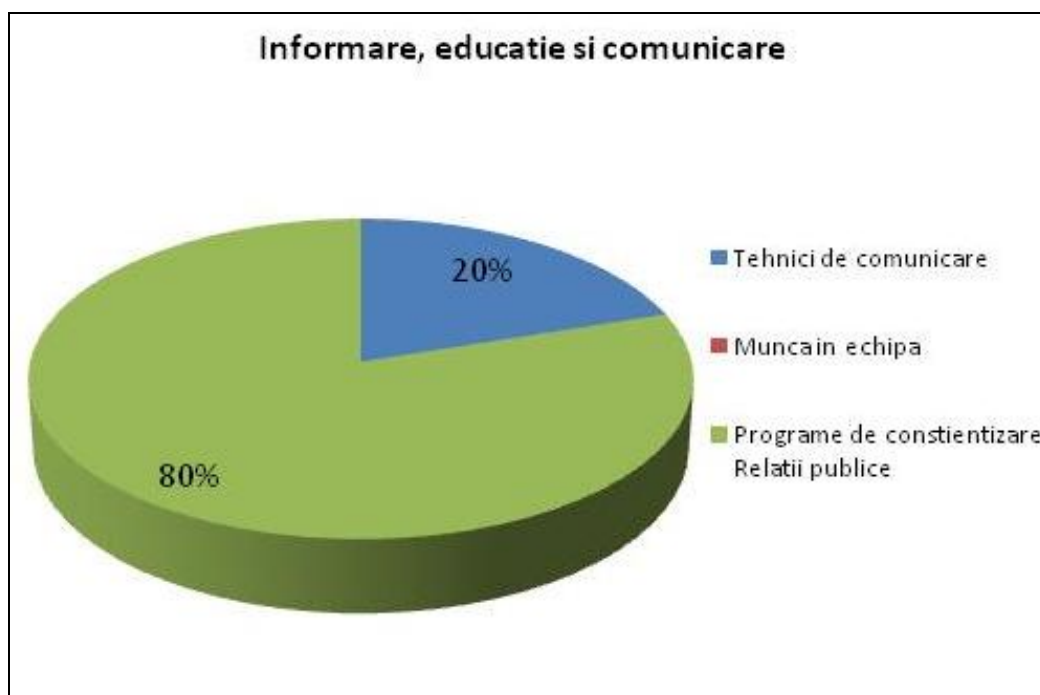
Figura 44: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proientelor in domeniul gestionarii deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul informarii, educatiei si comunicarii, persoanele intervievate au mentionat:

- Tehnici de comunicare;
- Programe de constientizare; relatii publice.

Figura 45: Principale subiecte de abordat din tematica informarii, educatiei si comunicarii in domeniul gestionarii deseurilor

Campaniile de informare si constientizare a populatiei

Pentru implementarea cu succes a masurilor de gestionare a deseurilor, o premisa indispensabila este acceptarea si colaborarea opiniei publice. Este necesara o comunicare intensiva intre comuna sau orasul responsabila cu salubritatea, operatorul de salubritate, intreprinderile prelucratoare de materiale valorificabile, pe de-o parte, si pe de alta parte, cetatenii, agentii economici, ca si unitati comerciale si de productie – in calitate de producatori de deseuri.

Pentru sprijinirea realizarii sarcinilor viitoare ale managementului deseurilor sunt obligatorii masuri de comunicare si implicare a populatiei.

Campania de constientizare si de informare este un instrument important in activitatile de dezvoltare locala, promovand formarea aptitudinilor si atitudinilor necesare pentru a intelege importanta problemelor de mediu si pentru dezvoltarea activitatii constiente si responsabile a cetatenilor.

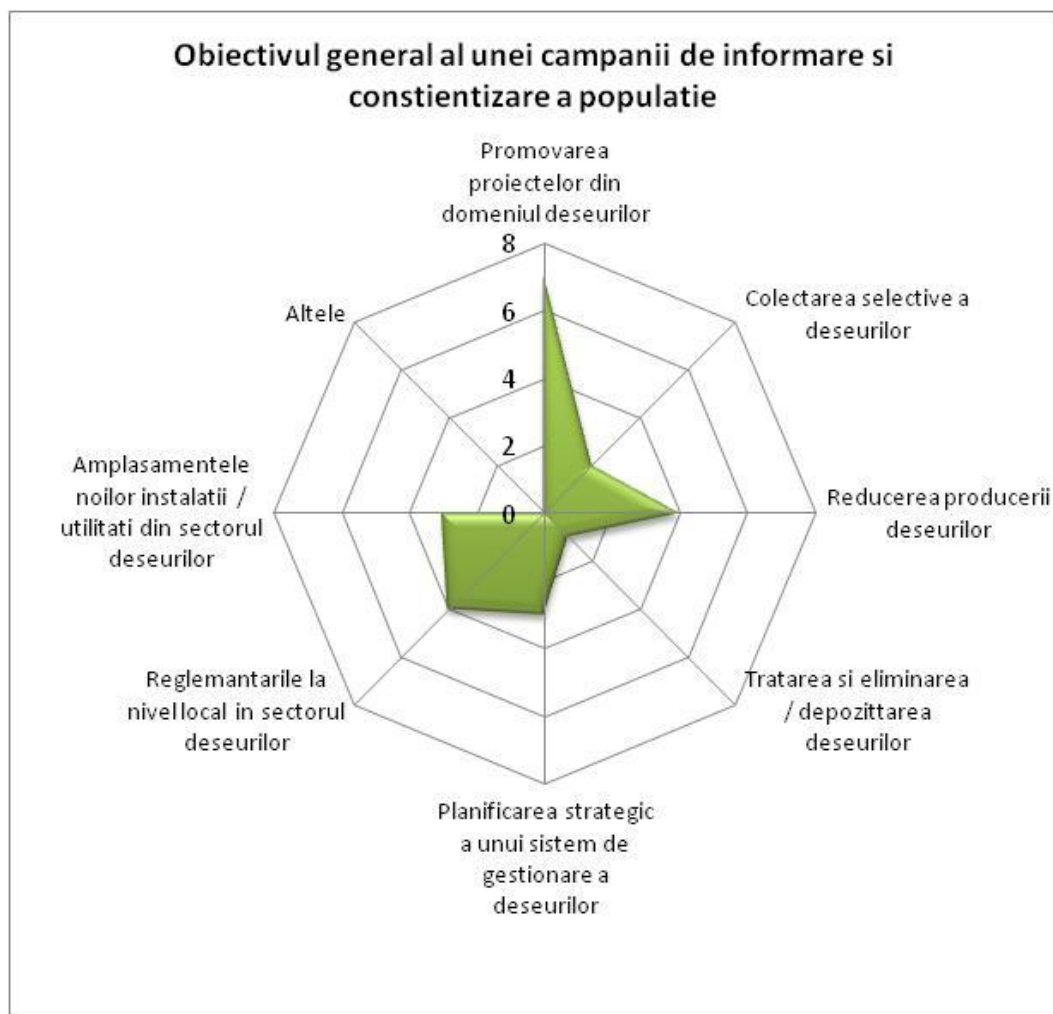
Implicarea publicului este un proces de planificare reusit nu defineste numai programele, dar deschide adesea cai de comunicare intre parti care inainte nici nu isi vorbeau. Aceasta comunicare conduce la construirea consensului. Ca rezultat, aceasta va ajuta la definirea practicilor de management cu adevarat necesare si care sunt cele mai adecvate pentru a

reusi. Implicarea efectiva a publicului in planificarea managementului deseurilor si dezvoltarea programului reprezinta mecanismul de adresare fata de preocuparile si valorile publicului, in fiecare etapa a procesului de planificare si luare a deciziilor.

Referitor la intrebarea „Care este obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei” reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele aspecte care trebuie sa dirijeze o campanie de informare si constientizare in domeniul gestionarii deseurilor:

- Promovarea proiectelor din domeniul deseurilor;
- Colectarea selectiva a deseurilor;
- Reducerea producerii deseurilor;
- Planificarea strategic a unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Reglementarile la nivel local in sectorul deseurilor;
- Amplasamentele noilor instalatii/utilitati din sectorul deseurilor.

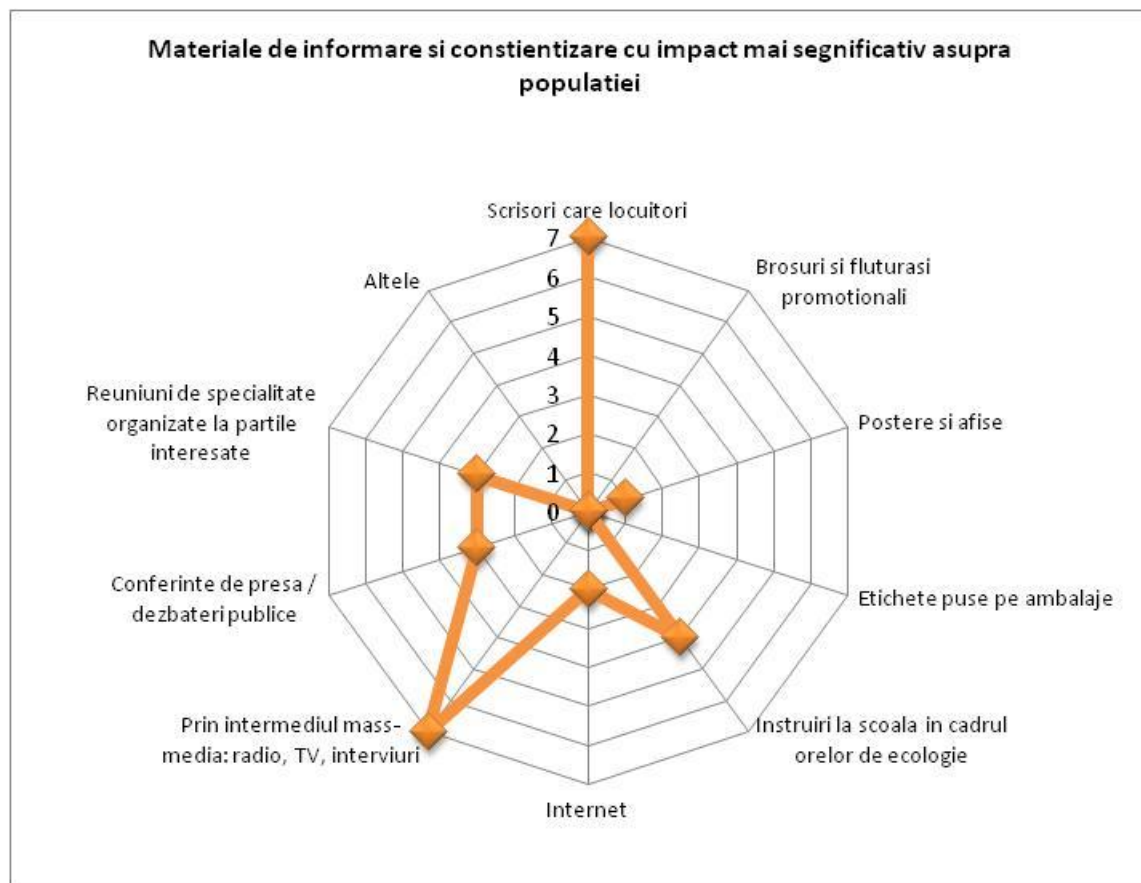
Figura 46: Opinia reprezentantilor IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei

In vederea organizarii unei campanii de informare si constientizare, trebuie avute in vedere tipurile de materiale de informare si constientizare care sa fie utilizate pentru diseminarea informatiilor in domeniul gestionarii deseurilor. Reprezentantii intervievati au considerat ca materialele cu impact mai semnificativ asupra populatiei sunt:

- Scrisori care locuitori;
- Instruiri la scoala in cadrul orelor de ecologie;
- Internet;
- Prin intermediul mass-media: radio, TV, interviuri;
- Conferinte de presa/dezbateri publice;
- Reuniuni de specialitate organizate la partile interesate.

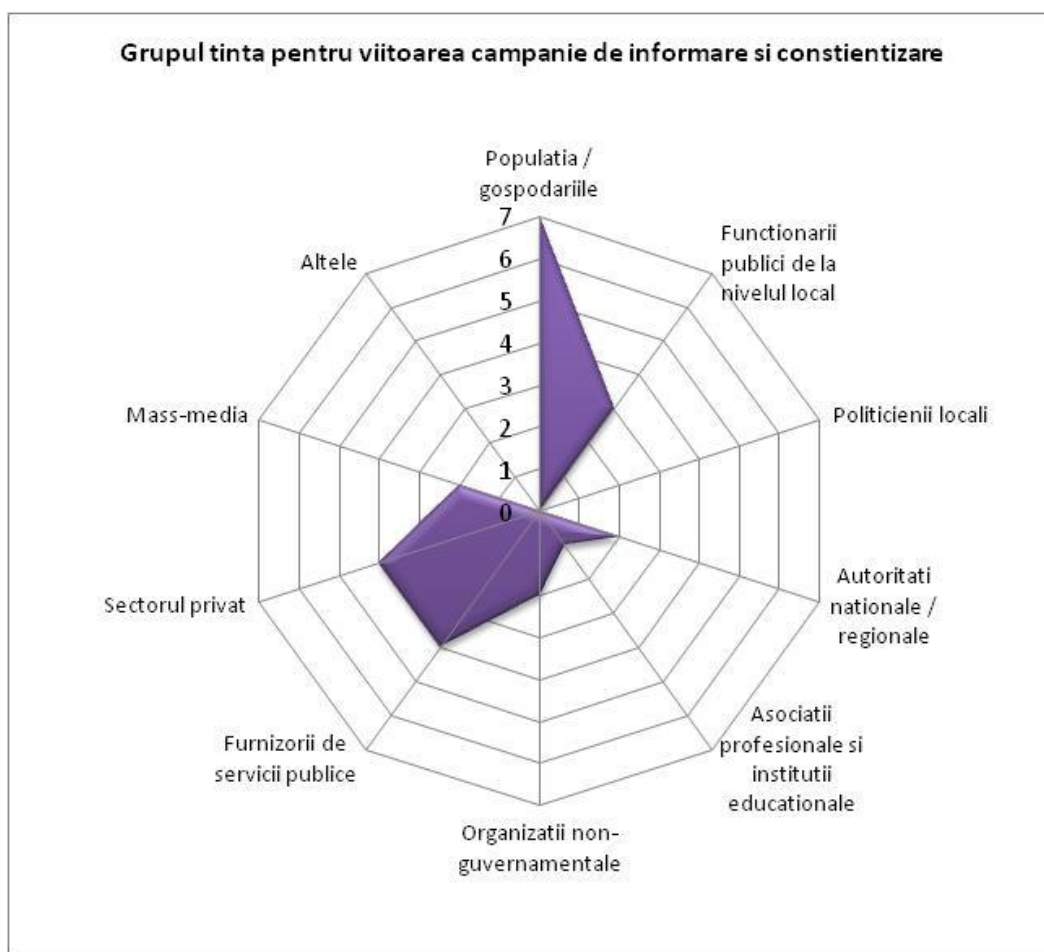
Figura 47: Opinia reprezentantilor IM cu privire la materialele de informare si constientizare cu impact mai semnificativ asupra populatiei

Fiecare persoana din cadrul societatii trebuie avuta in vedere si trebuie educata cu privire la gestiunea corespunzatoare a deseurilor. In opinia reprezentantilor intreprinderilor municipale grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare este, in ordinea importantei:

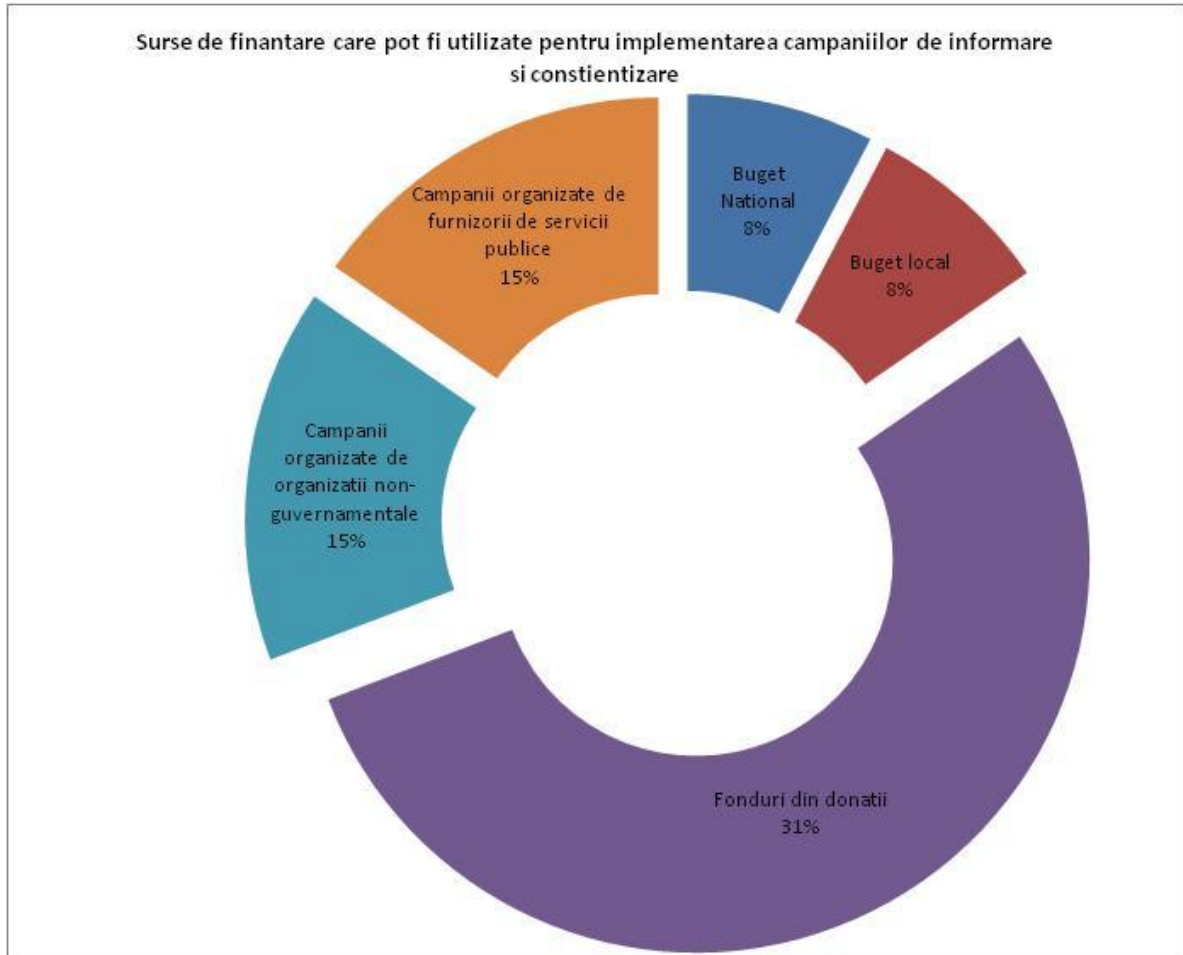
- Populatia / gospodariile;
- Furnizorii de servicii publice;
- Sectorul privat;
- Functionarii publici de la nivelul local;
- Autoritati nationale/regionale;
- Organizatii non-guvernamentale;
- Mass-media.

Figura 48: Opinia reprezentantilor IM cu privire la grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare

Referitor la sursele de finantare care pot sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare, toti reprezentantii intervievati au mentionat fondurile din donatii, fapt reflectat de limitarile financiare cu care se confrunta intreprinderile municipale. De asemenea, se au in vedere si campaniile organizate de organizatii non-guvernamentale si de furnizorii de servicii publice.

Figura 49: Opinia reprezentantilor IM cu privire la sursele de finantare care sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare

7 Evaluarea performantelor operationale

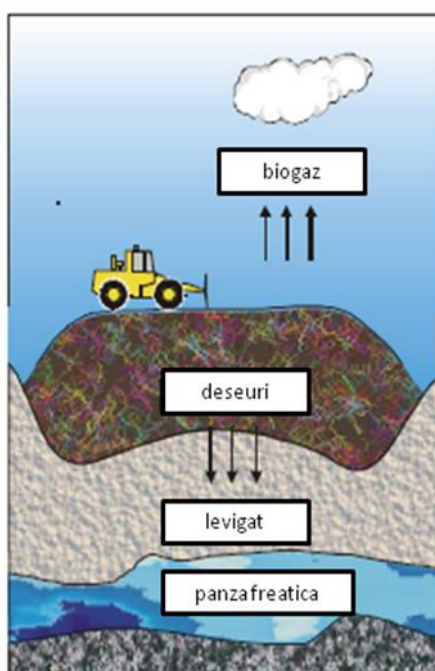
7.1 Evaluarea performantelor operarii sistemului de management al deseurilor

In general, deseurile municipale se numara printre elementele recunoscute ca fiind cele mai mari generatoare de impact si risc pentru mediu si sanatatea publica.

Principalele forme de impact si risc determinate de deseurile municipale, in ordinea in care sunt percepute de populatie, sunt:

- modificari de peisaj si disconfort vizual - practicile existente în gestionarea deșeurilor produc disconfort vizual si olfactiv (mirosuri neplacute, fum, mizerie, peisaje inestetice si grav afectate;
- poluarea aerului;
- poluarea apelor de suprafata – in cazul eliminarii necontrolate si ilegale a deseurilor in apropierea raurilor (pe malul acestora);
- poluarea panzei freatice – prin infiltratii de substante daunatoare rezultate din reactiile chimice ce au loc in depozitele necontrolate, mai ales la temperaturi ridicate
- contaminarea solului, modificari ale fertilitatii solurilor si pe terenurile invecinate, in cazul depozitării necontrolate a deseurilor.

Figura 50: Principalele forme de impact si risc determinate de deseurile municipale

Principalele probleme din domeniul gestionarii deseurilor municipale cu care se confrunta toate autoritatile locale din Republica Moldova, rezumate deja in *Strategia Nationala de Gestionare a Deșeurilor si Strategiile regionale* inca persista. Situatia nesatisfacatoare in domeniul gestionarii deseurilor este cauzata de o serie de probleme si/sau deficiente.

În general, asigurarea serviciului de salubritate nu este profitabilă pentru operatorii de salubritate, datorită gradului scăzut de încasare a tarifelor, dar și a situației precare a infrastructurii de care dispun (utilaje, recipiente incompatibile cu sistemul de transport), a locuințelor dispersate și a numărului insuficient de recipiente pentru pre-colectarea deșeurilor.

Situația actuală a gestionării deșeurilor în localitatea Ștefan Vodă se prezintă astfel:

(1) Date insuficiente privind generarea și compoziția deșeurilor

La nivelul întreprinderii nu există o bază de date în ceea ce privește cantitățile de deșuri menajere produse, colectate și eliminate.

Baza de date pentru deșeurile menajere cuprinde date incomplete, atât despre cantitatea, cât și despre compoziția și originea acestora.

Lipsa infrastructurii pentru colectarea deșeurilor și a oricărei forme de control la intrarea în depozit face ca datele despre cantități să fie bazate pe aproximări și nu pe cântăriri.

Deasemenea, până în prezent colectarea și procesarea informațiilor referitoare la tipurile și cantitățile de deșuri s-a realizat în conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerințele europene de clasificare/raportare³.

Astfel, statisticile privind deșeurile sunt îndoielnice și uneori oferă o imagine inexactă despre cantitatea de deșuri produsă, colectată și evacuată, cât și despre compoziția acestora.

În aceste condiții, fără informații de bază conforme cu realitatea, este aproape imposibil de a realiza o planificare durabilă a investițiilor viitoare în domeniul gestionării deșeurilor.

(2) Infrastructura precară pentru colectarea și transportul deșeurilor:

În prezent întreprinderea nu dispune de infrastructura pentru colectarea și transportul deșeurilor astfel încât să fie asigurat serviciul de salubritate la nivelul întregului oraș. Asigurarea serviciului de salubritate pentru operator nu este profitabilă, așa cum s-a arătat și în capitoul anterior, și datorită numărului insuficient de recipiente de colectare și utilizării unor recipiente incompatibile cu sistemul de transport. Astfel, operatorul se găsește în imposibilitatea de a utiliza la capacitate maximă autogunoiera IVECO (în cazul de față încărcarea deșeurilor în autogunoiera se face manual) datorită faptului că recipientii nu sunt compatibile cu autospeciala.

În mod specific, lipsa recipientilor generează timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deșeurilor trebuie realizată manual, determinând timpi mari de deplasare, cantități mari de combustibil, costuri de întreținere a vehiculelor și costuri pentru forța de muncă. Cele 22 de platforme amenajate sunt dificil de evacuat, necesitând timp îndelungat pentru această operațiune. La aceasta contribuie cantitățile semnificative de deșuri verzi provenite din grădini și gunoi de grajd depozitate lângă platformele amenajate din zona caselor individuale (Figura 51).

---

³ Sursa Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Figura 51: Pre-colectarea deseuri de la platformele de tip inchis (Stefan Voda)

Numarul insuficient de platforme amenajate si dotate cu recipienti conduce implicit la un sistem de colectare costisitor, cu un impact negativ atat asupra mediului, cat si asupra sanatatii si sigurantei lucratorilor operatorului de salubritate. Astfel, deseurile evacuate necorespunzator pot conduce la posibilitatea contaminarii solului si amenintari asupra sanatatii populatiei, datorita atragerii rozatoarelor si a altor animale.

Totodata, timpi mari in prestarea serviciului se inregistreaza si datorita numarului mare de locuinte individuale care nu dispun de recipienti standardizati.

La ineficienta serviciului contribuie in mare masura si infrastructura pentru transportul deseurilor, care este neconforma cu cerintele unui sistem de salubritate modern si eficient (ex. incompatibila cu sistemul de pre-colectare), prezentand totodata un grad mare de uzura si defectiuni. Astfel, echipele de intretinere utilaje de la nivelul operatorului sunt insuficiente, slab dotate si sunt solicitate periodic pentru interventii tehnice.

Figura 52: Utilaje din dotarea operatorului de salubritate

(3) Lipsa de instalatii pentru tratarea deseurilor:

Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectueaza in cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deseurile ajung pe depozit ca atare, amestecate, pierzandu-se o mare parte a potentialului lor util (hartie, sticla, metale, materiale plastice); fiind amestecate si contaminate din punct de vedere chimic si biologic, recuperarea deseurilor reciclabile este dificila.

Chiar daca in orasul Stefan Voda a fost introdusa colectarea selectiva pentru Plastic (prin dotarea cu recipienti din metal a celor 22 de platforme amanajate), operatorul se confrunta cu probleme in pregatirea deseurilor in vederea livrarii catre operatori specializati in valorificarea acestora, datorita urmatoarelor aspecte:

- cantitatile relativ insemnate de plastic colectate trebuie transportate in incinta autobazei operatorului pentru a putea fi balotate, activitate care este costisitoare si genereaza timpi mari in evacuarea recipientilor nestandardizati, transportul si pregatirea acestor deseuri;
- timp relativ mare pentru balotarea deseurilor reciclabile datorita capacitatii reduse a preseii din dotarea operatorului (cca 40 kg/balot);
- valorificarea deseurilor este greoaie si nerentabila datorita faptului ca piata deseurilor reciclabile/valorificabile este insuficient dezvoltata.

Figura 53: Depozitarea temporara si pregatirea deseurilor reciclabile in vederea valorificarii (Stefan Voda)

(4) Gestionarea necorespunzatoare a depozitului de deseuri:

Locatie temporara pentru depozitarea deseurilor a fost realizata in anul 1950. Depozitarea pe teren descoperit este inca cea mai utilizata metoda pentru eliminarea finala a deseurilor.

Imprastierea deseurilor in depozit se realizeaza cu un buldozer odata pe saptamana de sus in jos (catre o vale a fostei cariere de nisip), fara a fi compactate. Deseurile nu sunt acoperite periodic cu materiale inerte in vederea prevenirii incendiilor si a raspândirii mirosurilor neplacute. Din aceasta cauza periodic apar fenomene de autoaprindere (cantitatile de deseuri biodegradabile sunt considerabile).

La nivelul gunoistei nu exista coordonarea depozitarii: nu exista un control strict al calitatii si cantitatii deseurilor care sunt evacuate pe depozit. Drumurile de acces spre depozit si in interiorul acestuia nu sunt intretinute, devenind aproape imposibil de practicat in conditii meteorologice severe, precum ploi sau zapada.

Dupa evacuarea deseurilor, mijloacele de transport nu sunt spalate la iesirea de pe depozit, intrucat nu exista o infrastructura specifica acestei activitati.

Figura 54: Aspecte privind depozitarea deseurilor in gunoistea orasului (Stefan Voda)**(5) Nivel scazut de constientizare civica privind activitatile de salubritate si a importantei lor:**

Desi furnizarea de informatii complete cu privire la gestionarea deseurilor si impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea masurilor corespunzatoare de gestionare a deseurilor, nivelul de constientizare civica a activitatii de salubritate si a importantei lor este scazut.

Atat la nivelul APL, cat si al operatorului de salubritate nu exista definita clar o campanie de relatii publice orientata special catre gestionarea deseurilor si cu atat mai putin o consultanta in acest domeniu. APL nu dispune de bugete si nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de constientizare a populatiei. Pana in prezent, APL si operatorul s-au concentrat asupra solutionarii problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea si indepartarea deseurilor.

In acest context, nu trebuie neglijat nici numarul redus si nerelevant de actiuni intreprinse de organizatiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesitatii de imbunatatire a sistemului de salubritate si a problemelor de gestiune a deseurilor.

Din perspectiva cerintelor impuse de un concept integrat si modern de management al deseurilor, acest tip de relatii publice este considerat insuficient.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea serviciului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

7.2 Evaluarea structurii organizationale

7.2.1 Structura organizationala

Structura organizationala a Directiei de productie este aprobata de catre Consiliul Local (CL) si totalizeaza in prezent un numar de 55 angajati. Structura este corelata in functie de activitatile pe care le desfasoara intreprinderea, respectiv:

- Servicii de alimentare cu apa si canalizare;
- Colectare si transport deseuri;
- Administrare depozit.

Din anul 2010 intreprinderea de gospodarie comunală si servicii de salubritate a fost reorganizata prin unificarea cu intreprinderea de apa-canal, care a devenit Directia de productie.

Activitatea Directiei de productie este structurata in doua departamente:

- (1) Departamentul Productie;
- (2) Departamentul Administrativ.

Conducerea Directiei de productie este asigurata de catre Managerul Sef care asigura coordonarea activitatilor intreprinderii cu Consiliul Local. In cadrul directiei, managerul sef coordoneaza direct activitatile prin intermediul sefilor celor doua departamente:

- Inginerul sef – seful Departamentului Productie;
- Contabilul sef – seful Departamentului Administrativ.

Departamentul Productie, condus de un inginer, are in componenta:

- *Sectorul Alimentare cu apa* (care include serviciile de alimentare cu apa ale orasului) – avand 15 angajati (1 sef pe apeduct si 14 muncitori);
- *Sectorul Canalizare* (care include serviciile de colectare a apelor uzate si epurare) – avand 8 angajati (1 sef pe canalizatie si 7 muncitori);
- *Sectorul Serviciu salubritate* (care include serviciile de colectare si transport deseuri si operare depozit de deseuri) – avand 6 angajati (1 maistru sef serviciu si 5 muncitori).
- *Sectorul Mecanic* – avand 11 angajati (soferi, mecanici, muncitori);
- 1 maistru fond locativ.

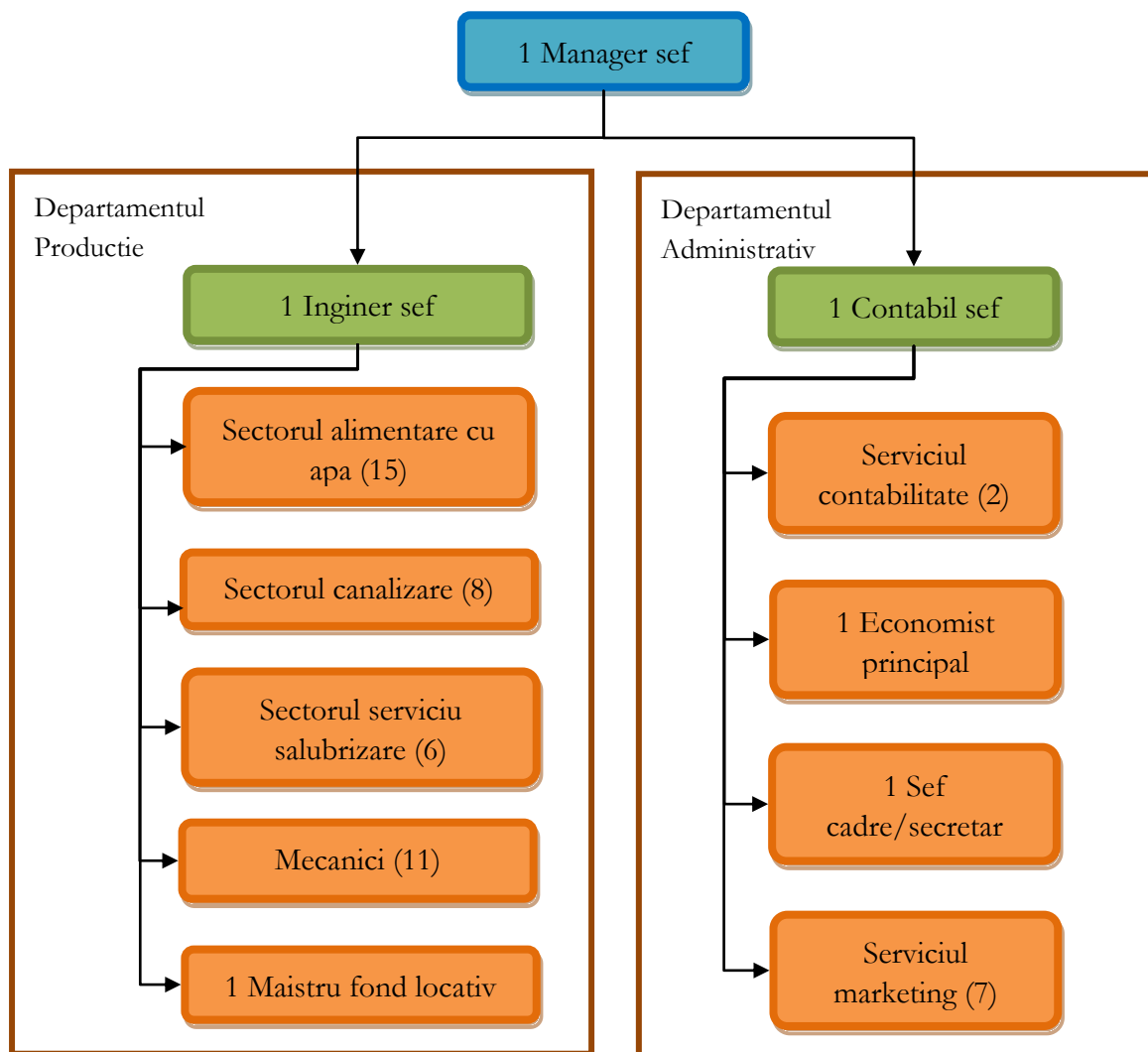
Departamentul administrativ, condus de un contabil sef are in componenta:

- *Serviciul contabilitate* – avand 2 angajati;
- 1 Economist principal;
- 1 Sef de cadre cu functie si de secretar/dactilograf;

- *Serviciul marketing* – avand 7 angajati.

Organigrama societatii este prezentata in Figura de mai jos.

Figura 55: Organigrama Întreprinderii Municipale DPAC Stefan Voda

Managementul Întreprinderii Municipale se desfasoara pe trei planuri:

- *Managementul de nivel superior:* se desfasoara intre managerul sef si reprezentantii Consiliului Local. Astfel, managerul sef coordoneaza activitatile Directiei de productie in stransa corelare cu politica Consiliului Local privind activitatile de gospodarie comunală si locativa (apa-canal si salubritate).
- *Managementul de nivel mediu:* se desfasoara intre managerul sef si sefii celor doua departamente. Astfel delegarea sarcinilor la nivelul intreprinderii are loc pe verticala, de sus in jos de la managerul sef. Comunicarea pe verticala de jos in sus se face prin raportare scrisa sau dari de seama periodice, precum si verbal.

- *Managementul de nivel inferior*: se desfasoara intre sefii celor doua departamente si personalul din cadrul departamentelor. Delegarea sarcinilor are loc pe verticala de sus in jos de la sefii de departamente. Comunicarea pe verticala de jos in sus se face verbal.

Din analiza activitatii Directiei de productie a rezultat ca Sectorul serviciu salubritate nu este bine delimitat in structura organizationala. Aceasta se datoreaza si faptului ca serviciul de salubritate a fost adaugat in anul 2010, activitatea de baza a Directiei fiind la acel moment de furnizare servicii de alimentare cu apa si canalizare. Din acest motiv sectorul mecanic deservea toate servicii principale ale directiei, respectiv alimentare cu apa, canalizare si salubritate. In aceeasi situatie se afla si serviciul marketing din cadrul Departamentului Administrativ.

Atributiile aferente fiecărei pozitii din cadrul organigramei sunt reglementate prin fisele de post care stabilesc clar responsabilitatile si obligatiile angajatilor. Directia detine evidente clare aferente fiecărei pozitii, precum si fiecărui lucrator.

Directia de productie nu detine insa un sistem de proceduri de calitate, care sa includa o politica de resurse umane si o politica de relatii cu clientii.

Directia detine un regulament intern de salubritate pentru activitatile de colectare si transport deseuri. Eliminarea deseurilor se face intr-un spatiu de depozitare neconform, pentru care nu exista un manual de operare, prin urmare operarea este defectuoasa.

7.2.2 Politica privind resursele umane

Deoarece Directia nu detine un sistem propriu de proceduri de calitate, nu detine o politica clara privind resursele umane.

Directia nu are o strategie pe termen lung privind resursele umane si nici o politica bine stabilita. Mijloacele de care dispune intreprinderea sunt limitate, iar resursele sunt indreptate in special spre desfasurarea activitatilor zilnice specifice, avand la dispozitie o infrastructura limitata de echipamente/utilaje si instalatii. Instrumentele specifice resurselor umane includ:

(1) Planificarea necesarului de resurse umane:

Analiza personalului se face in cadrul sedintelor de administratie unde se prezinta situatia personalului (numarul de angajati, numarul de posturi existente, numarul de posturi disponibile sau necesare).

Exista o inregistrare a fluxului de personal in cadrul intreprinderii, dar nu exista o analiza a necesarului de personal corelat cu activitatile desfasurate. Cifrele sunt analizate in cadrul sedintelor de administratie.

Nu exista o planificare organizata privind resursele umane, modificarile se fac in functie de activitatile desfasurate de intreprindere in oras.

Modificarea organigramei intreprinderii se face cu aprobarea Consiliului Local.

(2) Recrutare, selectare si angajare:

In situatia in care sunt posturi vacante in organigrama directiei, seful de departament solicita acoperirea posturilor, care se supune aprobarii conducerii. Ulterior se iau masuri pentru angajarea de personal. Directia da anunturile de angajare, colaborand totodata si cu Oficiul Fortelor de Munca din localitate.

In ultimi ani s-a inregistrat o scadere a numarului de personal, chiar daca activitatea directiei s-a diversificat.

Selectarea personalului se face de catre seful de departament cu aprobarea conducerii.

Nu s-au intampinat greutati la angajarea de personal pe posturile vacante ca urmare a cererii de locuri de munca de pe piata.

(3) Instruire si dezvoltare:

In cadrul intreprinderii exista un reprezentant cu protectia si securitatea muncii (inginerul sef), care efectueaza instruirii la angajare, precum si instruirii periodice ale personalului, in conformitate cu cerintele legislative in vigoare. Programul de instruire este bine stabilit si inregistrat in jurnalul de protectia si securitatea muncii.

Sefii sectoarelor de activitate ale directiei se ocupa de instruirea de specialitate a personalului la angajare.

Intreprinderea nu are o politica sau un plan propriu de pregatire profesionala sau instruire. Aceasta situatie a fost creata de limitarile financiare ale intreprinderii si imposibilitatea conducerii de a trimite personalul la cursuri de perfectionare.

Personalul directiei a beneficiat de cateva cursuri organizate de catre Primarie si autoritati, dar nici unul nu a avut tematica in legatura cu activitatea de salubritate.

(4) Evaluarea si atestare. Motivarea personalului:

Intreprinderea nu are o procedura de evaluare a personalului, respectiv a performantelor acestuia. Din acest motiv nu este implementat nici un sistem de motivare a personalului.

Intreprinderea nu efectueaza o atestare a personalului. La angajare se are in vedere atestarile persoanelor respective in functie de cerintele fiselor de post; de ex.: soferi.

Cadrul legislativ care guverneaza politica de personal a intreprinderii include:

- Codul Muncii al Republicii Moldova;
- Legea cu privire la salarizarea muncii;
- Legea cu privire la protectia muncii;
- Contractul colectiv de munca care se reinnoieste a fiecare doi ani;
- Contractul individual de munca care se incheie cu fiecare angajat in parte.

In cadrul intreprinderii exista un sindicat, iar peste jumatate din personalul directiei sunt membrii de sindicat. Pana in prezent nu au fost inregistrate probleme deosebite cu personalul si nici conflicte de munca cu sindicatul.

7.2.3 Procesul de pregatire si implementare a proiectelor de investitii

In raportarile anuale care sunt inaintate Consiliului Local (CL) este prezentat un necesar de investitii, dar acesta se limiteaza strict la necesitatile curente. Echipamentele/utilajele si instalatiile aflate in exploatarea intreprinderii sunt in proprietatea CL si sunt date in gestiune. In cazul investitiilor mici, CL se implica direct si rezolva in timp scurt in functie de posibilitati. Pentru diferite interventii de intretinere si reparatii, se fac solicitari catre CL, care aproba fondurile. Intreprinderea nu are un plan de investitii majore. Acest fapt se datoreaza limitarilor financiare atat ale intreprinderii cat si ale Consiliului Local.

7.3 Evaluarea sistemelor si procedurilor administrative

(1) Relatiile cu clientii

Directia de productie nu are implementata o procedura referitoare la relatiile cu clientii. Prin urmare nu se poate evalua un grad de satisfactie a clientilor.

Relatiile cu clientii se desfasoara pe doua planuri:

- *La sediul intreprinderii:* in momentul in care clientii vin si semnaleaza diferite sugestii si reclamatii, care sunt fie verbale, fie in scris. Acestea sunt inregistrate, sunt transmise departamentelor avizate, iar raspunsul se face in scris. Rezolvarea reclamatiiilor se face in cel mai scurt timp.
- *La clienti:* directia nu are un contact foarte strans cu beneficiarii serviciilor de salubritate, acesta reducandu-se doar la colectarea tarifelor. Activitatea de salubritate a fost adaugata directiei de productie al carei specific era furnizarea de servicii de alimentare cu apa si canalizare. Directia a avut niste campanii de chestionare a populatiei cand s-a extins reseaua de alimentare cu apa, dar pana in prezent nu s-a efectuat nicio campanie de constientizare strict in domeniul gestionarii deseurilor.

Din discutiile purtate cu reprezentantii intreprinderii, se doreste punerea unui accent mai mare asupra procesului de constientizare a publicului, care va avea un impact direct asupra cresterii gradului de colectare si de incasare.

(2) Contabilitate

Sistemul de contabilitate din cadrul companiei respecta in general standardele contabile nationale in vigoare. Ar fi utila separarea cheltuielilor administrative aferente fiecarei activitati desfasurate pentru a avea o mai buna imagine asupra rentabilitatii fiecarei activitati.

Pe langa aceste aspecte pur contabile, imbunatatiri majore pot fi aduse partii logistice, pe partea de facturare si printare a facturilor. Astfel, pentru o mai buna evidenta de gestiune asupra activitatii companiei, implementarea unei solutii electronice pentru contabilitatea si facturarea in cadrul companiei este o necesitate.

(3) Programul de instruire

In prezent intreprinderea nu are un program de instruire pentru personal cu exceptia instruirii obligatorii privind protectia si securitatea muncii, care respecta cerintele legislative in vigoare. De asemenea, la angajare, sefii departamentelor din cadrul directiei de productie efectueaza instruire de specialitate axate strict pe specificul activitatii desfasurate.

In discutiile purtate cu personalului intreprinderii, se considera ca organizarea de seminarii si instruire la locul de munca ar avea un impact major in cadrul unui program de instruire.

Dintre subiectele care sunt de interes major pentru salariatii intreprinderii putem enumera:

- *Aspecte institutionale si legislative in domeniul Managementului deseurilor:*
  - Cadrul legal in UE
  - Legislatie nationala;
- *Date privind deseurile. Planificarea Managementului deseurilor:*
  - Aspecte privind planificarea managementului deseurilor/raportare;

- *Aspecte tehnice privind Managementul Deseurilor:*
  - Colectarea. Transportul. Transferul deseurilor;
- *Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor:*
  - Stabilirea Planului de investitii in domeniul deseurilor
  - Monitorizarea implementarii unui Plan de gestionare a deseurilor
- *Managementul Proiectului:*
  - Managementul Financiar al proiectului;
- *Informare, educatie si comunicare:*
  - Programe de constientizare. Relatii publice.

Problemele deosebite subliniate de catre reprezentantii intreprinderii au fost:

- Necesitatea implementarii unui program de constientizare periodica a populatiei care va conduce implicit la cresterea gradului de colectare, precum si a gradului de incasare;
- Implementarea un sistem de reciclare a deseurilor; in prezent se realizeaza doar colectarea ambalajelor din plastic, fara inasa a fi stabilita si forma de valorificare a acestora;
- Implementarea unui sistem de tratare a deseurilor verzi, respectiv compostarea individuala (home-composting); o problema specifica in zona o constituie gunoiul de grajd;
- Amenajarea unui depozit de deseuri conform, avand un plan de operare corespunzator;
- Necesitatea consolidarii capacitatii institutionale.

(4) Planificare financiara

Nu au fost identificate sisteme si proceduri de planificare financiara in cadrul operatorului DPAC Stefan Voda.

Exista totusi un buget al companiei realizat anual si aprobat, precum si o fundamentare a tarifului necesar pentru acoperirea costurilor de operare. Acestea reprezinta forme incipiente de planificare, dar exista bazele pentru a putea construi un sistem de planificare financiara corespunzator.

(5) Planificare investitii

Intreprinderea realizeaza doar o planificare a investitiilor mici. In cadrul rapoartelor anuale (dari de seama) se prezinta Consiliului Local situatia existenta impreuna cu necesarul de investitii pentru anul urmator. Toate investitiile sunt aprobate direct de catre CL.

Echipamentele si utilajele sunt date spre folosinta DPAC, care raspunde de intretinerea si repararea acestora.

Investitiile majore sunt limitate din motive financiare. In prezent singura posibilitate de realizarea de investitii importante este data de obtinerea de granturi/donatii sau programe guvernamentale.

8 Operarea gestionarii deșeurilor la nivel regional

Din punct de vedere instituțional se consideră, pe baza experienței din alte state, că abordarea regională este cea mai potrivită măsură să asigure eficientizarea sistemului și realizarea unor economii globale.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a “Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027” autoritățile locale vor înființa asociații de dezvoltare intercomunitare.

Însă, în prezent, cadrul legal existent nu asigură posibilitatea implementării acestui sistem. Cadrul legal nu prevede modalitățile concrete de colaborare dintre autoritățile locale și nici modul și limitele de delegare a competențelor autorităților locale către aceste asociații.

Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional al abordării regionale a gestionării deșeurilor municipale

După cum s-a prezentat deja în Capitolul 2, atât *Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova*, cât și *Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud* au ca obiectiv general dezvoltarea sistemelor integrate de management a deșeurilor municipale la nivel interraional, fiind definite opt astfel de zone de gestionare a deșeurilor.

Proiectul legii deșeurilor, care se află în prezent în curs de aprobare, prevede că “*autoritățile administrației publice locale contribuie la stabilirea unui sistem de management integrat al deșeurilor la nivel regional și asigură cooperarea interraională în vederea stabilirii asociațiilor regionale de management al deșeurilor*”.

Raionul Ștefan Vodă face parte împreună cu raionul Caușeni din Subregiunea 2 (Zona 3 Sud Est din Strategia Națională), pentru care se propune realizarea unui sistem de management integrat al deșeurilor. În prezent, cu suportul Agenției de Dezvoltare Ceha se află în curs de elaborare Studiul de fezabilitate.

În cele ce urmează se prezintă principalele avantaje și dezavantaje abordării regionale/zonale a gestionării deșeurilor municipale, din punct de vedere tehnic și operațional.

Tabel 26: Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional a abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale

Avantajele abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale	Dezavantajele abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale
Posibilitate de îndeplinire mai ușor a țintelor stabilite în documentele de planificare și conformarea cu legislația în vigoare	Implementarea sistemelor regionale durează mult, existând riscul de neîndeplinire a țintelor la termenele stabilite în Strategia Națională
Costuri de investiție și operare mai scăzute și implicit tarife plătite de utilizatori mai scăzute	Mecanism de plată mai complicat decât în cazul existenței unui singur operator responsabil cu toate activitățile de gestionare a deșeurilor

Reducerea impactului asupra mediului prin reducerea numărului instalațiilor de gestionare a deșeurilor, inclusiv a depozitelor de deșuri	Posibilitatea desființării anumitor operatori de salubritate actuali
Gestiune unitară și mult mai eficientă	Din cauza dimensiunii mari a ariei de deservire există posibilitatea să fie întârzieri în răspunsul la solicitările, sesizările sau reclamațiile din parte utilizatorilor serviciului
Monitorizare mai bună a activității operatorului/operatorilor realizată de către toate autoritățile publice locale care fac parte din sistemul integrat	

9 Concluzii

Gestionarea deșeurilor este una din problemele dificile, ce necesită a fi rezolvată în Republica Moldova. Actualele practici de colectare, transport și depozitare a deșeurilor menajere sunt încă necorespunzătoare, generând un impact negativ asupra factorilor de mediu și asupra sănătății populației.

În prezent, în orașele din Republica Moldova, problema gestionării deșeurilor a devenit mai acută ca urmare a creșterii cantității și diversității acestora. Deșeurile constituie surse de risc pentru sănătate și mediu din cauza conținutului lor în substanțe toxice (ex. metale grele, pesticide, solvenți, produse petroliere, etc). Unul din aspectele critice care afectează calitatea mediului în Republica Moldova este legat și de modul defectuos în care sunt soluționate în prezent diferite etape de procesare a deșeurilor: colectarea și transportul deșeurilor se realizează în mod inadecvat datorită infrastructurii învechite și insuficiente, depozitării necorespunzătoare a unor cantități considerabile de deșeuri care ar putea fi valorificate, lipsei capacităților de tratare/valorificare a deșeurilor, precum și a celor de depozitare finală construite și operate în conformitate cu standardele de mediu (în prezent deșeurile sunt evacuate în depozite neconforme - gunoiste).

Principalele probleme din domeniul gestionării deșeurilor municipale cu care se confruntă toate autoritățile locale din Republica Moldova, rezumate deja în *Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor și Strategiile regionale* încă persistă. Situația nesatisfăcătoare în domeniul gestionării deșeurilor este cauzată de o serie de probleme și/sau deficiențe, după cum urmează:

- **Legislație incompletă:** Legislația specifică din sectorul de gestionare a deșeurilor este în proces de elaborare și armonizare cu directivele UE. Elaborarea *Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027* și aprobarea acesteia în 2013 are ca obiectiv crearea cadrului necesar pentru dezvoltarea și implementarea unui sistem integrat și eficient din punct de vedere social, economic și de protecție a mediului. Procesul de implementare a Directivei Uniunii Europene necesită timp și este dificil din punct de vedere tehnic. În perioada următoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal și instituțional necesar pentru a sprijini alinierea treptată a practicilor naționale de gestionare a deșeurilor la cele ale Uniunii Europene. Principalele obstacole pentru Republica Moldova după transpunerea cu succes a Directivei UE îl reprezintă stabilirea unor reglementări bine definite și a unor politici de implementare a acțiunilor, de asigurare a respectării legislației și de creare a unor măsuri de stimulare și/sau măsuri coercitive în cazul nerespectării legii.
- **Date insuficiente privind generarea și compoziția deșeurilor:** Statisticile privind deșeurile sunt îndoielnice și uneori oferă o imagine inexactă în ceea ce privește cantitățile de deșeuri menajere produse, colectate și eliminate. Până în prezent colectarea și procesarea informațiilor referitoare la tipurile și cantitățile de deșeuri s-a realizat în conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerințele europene de clasificare/raportare⁴. Astfel, baza de date pentru deșeurile menajere cuprinde date incomplete, atât despre cantitatea, cât și despre compoziția și originea acestora. Cauza se

---

⁴ Sursa Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

datoreaza unei diferentieri insuficiente si unor definitii neunitare ale tipurilor de deseuri, ca si unei colectari insuficiente si inexacte a datelor despre cantitatile generate (analiza deseurilor se efectueaza ocazional, de cele mai dese ori prin intermediul ONG-ilor). Lipsa infrastructurii la statiile de salubritate face ca datele despre cantitati sa fie bazate cel mai adesea, nu pe cantariri, ci pe aproximari. In multe cazuri se poate certifica falsitatea aproximarii cantitatilor de resturi (necantarite) in momentul transformarii volumelor estimate in unitati de greutate. Deasemenea, in majoritatea cazurilor lipseste orice forma de control la intrarea in depozitele de deseuri (gunoiste). Statisticile oficiale ale deseurilor sunt de multe ori privite cu circumspectie si furnizeaza o imagine inexacta despre cantitatile de gunoi menajer colectate si evacuate cu adevarat. In aceste conditii, fara informatii de baza conforme cu realitatea, este aproape imposibil de a realiza o planificare durabila a investitiilor viitoare in domeniul gestionarii deseurilor.

Datele legate de cantitatea si/sau compozitia deseurilor trebuie colectate conform unor metode bine definite, daca se doresc ca rezultatele masuratorilor si analizelor sa fie relevante si comparabile. La nivel european, se fac eforturi in vederea prelucrarii datelor si realizarea de analize de deseuri, prin aplicarea unei metodologii comune. Colectarea informatiilor despre compozitia deseurilor poate fi realizata doar in cadrul unor studii planificate corespunzator si organizate la nivel national/ regional.

- **Infrastructura precara pentru colectarea si transportul deseurilor:** In prezent autoritatile locale nu dispun de infrastructura pentru colectarea si transportul deseurilor, fapt ce conduce la un grad de salubritate redus, iar in multe zone ale oraselor serviciul de salubritate lipseste cu desavarsire. Asigurarea serviciilor de salubritate pentru localitati nu este profitabila, datorita numarului insuficient de recipienti de colectare sau a unor recipienti incompatibili cu sistemul de transport, a situatiei actuale improprie a infrastructurii rutiere, a numarului mare de locuinte individuale si uneori a distantelor mari de transport catre depozitele de deseuri. In mod specific, lipsa recipientilor genereaza timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deseurilor trebuie realizata manual. Acest tip de colectare nu este doar costisitor, dar are si un impact negativ atat asupra mediului, cat si asupra sanatatii si sigurantei lucratorilor operatorului de salubritate. Astfel, apare posibilitatea contaminarii apelor de suprafata si amenintari asupra sanatatii populatiei, datorita atragerii rozatoarelor si a altor animale. La ineficienta serviciului contribuie in mare masura si infrastructura pentru transportul deseurilor, care este inechita, prezentand un grad mare de uzura si defectiuni (echipele de intretinere utilaje de la nivelul companiilor sunt insuficiente, slab dotate si sunt solicitate periodic pentru interventii tehnice). In cele mai multe cazuri sistemul de transport este incompatibil cu cel de colectare: companiile de salubritate dispun de maximum o autospeciala, dar care nu poate fi folosita la capacitatea maxima datorita numarului insuficient de recipienti standardizati; restul utilajelor de transport sunt cu precadere tractoare, autobasculante cu vechime de peste 15 – 20 ani.
- **Lipsa de instalatii pentru tratarea deseurilor:** Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectueaza in cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deseurile ajung pe depozite ca atare, amestecate, pierzandu-se o mare parte a potentialului lor util (hartie, sticla, metale, materiale plastice); fiind amestecate si contaminate din punct de vedere chimic si biologic, recuperarea deseurilor reciclabile este dificila. Chiar daca in anumite localitati a fost introdusa colectarea selectiva a unor fractii (cu precadere pentru Plastic si/sau Hartie), autoritatile se confrunta cu probleme in valorificarea acestora, intrucat piata deseurilor reciclabile/valorificabile este insuficient dezvoltata.

- **Gestionarea necorespunzatoare a depozitelor de deseuri:** Depozitarea pe teren descoperit este inca cea mai utilizata metoda pentru eliminarea finala a deseurilor. Depozitele existente sunt uneori amplasate in locuri sensibile (in apropierea locuintelor, a apelor de suprafata sau subterane) si nu sunt amenajate corespunzator pentru protectia mediului, conducand la poluarea apelor si solului din zonele respective. Multe depozite nu sunt prevazute cu imprejmuire, cu intrare corespunzatoare si panouri de avertizare;

Depozitele actuale de deseuri nu sunt operate corespunzator: nu se compacteaza si nu se acopera periodic cu materiale inerte in vederea prevenirii incendiilor, a raspândirii mirosurilor neplacute; nu exista un control strict al calitatii si cantitatii deseurilor care sunt evacuate pe depozit; nu exista facilitati pentru recuperarea biogazului produs sau pentru recuperarea/tratarea filtratului. Drumurile de acces spre depozite si in interiorul acestora nu sunt intretinute, devenind aproape imposibil de practicat in conditii meteorologice severe, precum zapada sau ploi torentiale. Mijloacele de transport nu sunt spalate la iesirea de pe depozite, intrucat nu exista infrastructura necesara. Depozitele nu dispun de imprejmuire, cu intrare corespunzatoare si panouri de avertizare.

- **Nivel scazut de constientizare civica privind activitatile de salubritate si a importantei lor:** Desi furnizarea de informatii complete cu privire la gestionarea deseurilor si impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea masurilor corespunzatoare de gestionare a deseurilor, nivelul de constientizare civica a activitatilor de salubritate si a importantei lor este scazut. Acceptarea masurilor necesare imbunatatirii sistemului de gestionare a deseurilor presupune educatia, informarea si participarea publicului in luarea deciziilor. Directiva cadru privind *Deseurile*⁵ solicita ca "*Statele membre sa asigura dezvoltarea legislatiei si a politicii de deseuri printr-un un proces complet transparent*".

La nivelul institutiilor implicate in gestionarea deseurilor nu exista definita clar o campanie de relatii publice orientata special catre gestionarea deseurilor si cu atat mai putin o consultanta in acest domeniu. In cele mai multe cazuri, administratiile publice locale nu dispun de bugete si nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de constientizare a populatiei. Absenta personalului este rezultatul lipsei fondurilor, dar si a lipsei posibilitatilor de formare si de educatie permanenta in acest domeniu. In plus, activitatile autoritatilor locale s-au concentrat pana in prezent asupra solutionarii problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea si indepartarea deseurilor.

Activitatile de relatii publice din partea institutiilor implicate in gestionarea deseurilor se limiteaza la interventii in mass-media locala. In cazuri mai rare exista, de ex. la societatile de salubritate, puncte unde populatia se poate adresa direct pentru probleme legate de ridicarea deseurilor. In acest context, nu trebuie neglijat nici numarul redus si nerelevant de actiuni intreprinse de organizatiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesitatii de imbunatatire a sistemului de salubritate si a problemelor de gestiune a deseurilor.

Din perspectiva cerintelor impuse de un concept integrat si modern de management al deseurilor, acest tip de relatii publice este considerat insuficient. Realizarea viitoarelor instalatii de gestionare al deseurilor poate fi de succes doar cand sunt cooptati si

---

5 Directiva cadru 2008/98/EC

generatorii de deseuri si cand investitiile facute sunt sustinute prin masuri comunicative, orientate catre actiune.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea serviciului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

- **Experienta insuficienta in domeniul gestionarii deseurilor la nivelul autoritatilor publice si companiilor de salubritate:** Personalul din cadrul autoritatilor locale si a companiilor de salubritate nu au beneficiat de instruire in domeniul gestiunii deseurilor decat in mod sporadic si nu poseda cunostinte suficiente cu privire la sarcinile de management integrat al deseurilor municipale.

Lipsa de experienta si instruire practica impiedica implementarea conditiilor stipulate in legislatia privind serviciul de salubritate al localitatilor. Planificarea operationala, managementul tehnic (intretinere si reparatii) de la nivelul operatorilor de salubritate sunt in mod clar deficitare; standardele privind protectia muncii si a sanatatii sunt insuficient cunoscute si aplicate la nivelul activitatii desfasurate.

Lipsa de experienta si instruire (tehnica si administrativa) se constata si la nivelul autoritatilor locale in ceea ce priveste elaborarea regulamentelor locale privind salubritatea localitatilor si promulgarea hotararilor locale pentru implementarea strategiilor, asigurarea respectarii legislatiei de catre locuitori si ceilalti generatoare de deseuri.

- **Bugetele locale limitate. Finantare insuficienta a domeniului managementului deseurilor:** Gestionarea eficienta a deseurilor presupune costuri semnificative (atat investitionale, cat si operationale) si in prezent acestea sunt prea mari pentru municipalitati. Bugetele locale nu sunt suficiente pentru a acoperi segmente importante de protectia mediului, care includ activitati de baza ale gestiunii deseurilor. De fapt, *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor pentru perioada 2013 – 2027*, prevede ca lipsa fondurilor creeaza necesitatea unei perioade de tranzitie care sa acorde timp atragerii unui numar suficient de fonduri in vederea respectarii directivelor UE privind gestiunea deseurilor. Astfel, in domeniul managementului deseurilor, pe parcursul anilor 2004-2006, autoritatile locale au beneficiat de circa 1 mln. de euro din cadrul Programului CE de buna vecinatate, actualmente fiind in derulare alte 4 proiecte sustinute in cadrul aceluasi program, bugetul caruia depaseste 15 mln. lei. Investitiile totale in domeniul gestionarii deseurilor in perioada 2005-2008, destinate procurarii containerelor, tehnicii specializate in transportarea deseurilor, lichidarii gunoistilor in ultimii ani se cifreaza la citeva milioane de euro. Din Fondul Ecologic National au fost alocate in aceasta perioada circa 51.728.911 lei, preponderent pentru lichidarea gunoistilor si amenajarea depozitelor de deseuri menajere solide, procurarea de containere si autogunoiere.
- **Grad redus de recuperare a costurilor:** Prevederile legislatiei referitoare la deseuri (in special cele privind taxele si cheltuielile) nu acopera in totalitate costurile necesare asigurarii unei gestiuni de calitate a deseurilor. Infrastructura insuficienta si neadecvata cerintelor actuale, lipsa personalului specializat in domeniul gestionarii deseurilor (deja mentionate anterior) conduc la o productivitate scazuta a serviciului de salubritate. Dezvoltarea institutionala a companiilor de salubritate si imbunatatirea performantei

economice depind de imbunatatirea infrastructurii si implicit de cresterea gradului de contractare si colectare a taxelor/tarifelor.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, APL se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui *plan de actiune* pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Revizuirea cadrului legal si institutional existent este prima conditie in implementarea cu succes a unor sisteme integrate de gestionare a deseurilor la nivel local, regional si national. Aceasta presupune, fara insa a se limita, la urmatoarele masuri:

- stabilirea modalitatilor si conditiilor-cadru ce trebuie indeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, a indicatorilor de performanta, a conditiilor tehnice de prestrare a serviciului. Acestea vor reglementa conditiile de acces la serviciul de salubritate, documentatia tehnica minima care trebuie detinuta de toti operatorii care asigura serviciul de salubritate, indatoririle personalului operatorilor, conditii de functionare si asigurare a serviciului de salubritate pentru fiecare tip de activitate (colectare si transport deseuri, sortare, depozitare, curatenie stradala etc), drepturile si obligatiile operatorilor serviciului de salubritate si ale utilizatorilor/beneficiarilor serviciului, indicatori de performanta si de evaluare a serviciului de salubritate, regimul sanctiunilor
- definirea conditiilor de desfasurare a activitatilor specifice serviciului de salubritate, stabilind nivelurile de calitate si conditiile tehnice necesare functionarii acestui serviciu in conditii de eficienta si siguranta. Acestea vor reglementa cerinte organizatorice minimale pentru operatori, conditiile propriu-zise de desfasurare a activitatii – numar de locuitori, agenti economici, institutii publice, puncte de colectare, graficul/programul de colectare al deseurilor, locatia si tipul instalatiilor, fluxul deseurilor etc.
- stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de nivel unu si doi. Delimitarea clara a responsabilitatilor intre cele doua tipuri de autoritati este necesara pentru a se identifica atat autoritatea/autoritatile competente si responsabile in gestionarea serviciului (raionul sau localitatea), cat si regimul juridic al proprietatii asupra infrastructurii, mai concret cine va deveni proprietar al infrastructurii nou create.
- stabilirea modalitatilor de asociere dintre unitatile administrativ teritoriale si limitele de delegare a competentelor catre organismele/enitatiile de cooperare – asociatiile de dezvoltare intercomunitara. Cooperarea unitatilor administrativ teritoriale, prin intermediul asociatiei de dezvoltare intercomunitara este forma indicata prin *Strategia nationala de gestionare a deseurilor*. Din punct de vedere teoretic aceasta abordare poate fi considerata corecta, dar implementarea acesteia se va desfasura cu dificultati, deoarece regimul juridic al acestei forme de asociere nu este clar definit in legislatia in vigoare. Este necesara stabilirea responsabilitatilor asociatiei prin identificarea clara atributiilor si functiilor acesteia si a responsabilitatilor care vor fi delegate acesteia de catre autoritatile locale.
- definirea conditiilor de delegare a serviciului catre operatori publici sau private. Conditiiile de delegare si forma de prin care se realizeaza aceasta (concesiune,

parteneriat, atribuire directa etc) trebuie clar identificate si determinate. In prezent s-a constatat ca in marea majoritate a cazurilor, operatorii – intreprinderile municipale, desi sunt fondate de o singura autoritate locala, presteaza serviciul si pe raza altor localitati, situatie care contravine chiar dispozitiilor legale existente. De asemenea s-a constatat ca intre operatori si unitatile administrativ teritoriale nu exista clar definite drepturile si obligatiile acestora, neexistind vreun contract intre cele doua parti.

- **stabilirea de parghii pentru constringerea beneficiarilor serviciului de a incheia contracte de prestari servicii cu operatorii.** Obligativitatea incheierii contractelor intre beneficiarii serviciului si operatori trebuie instituta prin lege si sanctionata adecvat in cazul nerespectarii. Se poate, de asemenea, stabili obligatia autoritatii locale de a suporta din bugetul local plata contravalorii serviciului furnizat de operator beneficiarilor acestuia care nu incheie contract, urmand ca printr-un sistem de taxe aceasta sa isi recupereze sumele achitate operatorului de la populatie.
- **stabilirea structurii-cadru a calcului tarifelor.** Este necesara stabilirea unei structuri cadru care sa includa toate costurile aferente astfel incat sa se asigure viabilitatea economica a operatorilor prestatori. In structura tarifelor trebuie sa fie incluse toate cheltuielile aferente prestarii activitatii, respectiv: cheltuielile pentru combustibilul utilizat (ex. se stabilesc in functie de tipul masinii folosite, de consumul de combustibil, de cantitatea de deseuri colectata, transportata si depozitata si de distanta de transport); cheltuielile cu energia electrica tehnologica; cheltuielile cu amortizarea; cheltuielile cu redeventa; cheltuielile cu materiile prime si materialele consumabile si cu piesele de schimb; cheltuielile pentru protectia mediului; cheltuielile cu munca, atat pentru persoana operator, cat si pentru cel administrative; cheltuieli de reparatii; cheltuieli pentru inchiderea depozitelor; cota de profit. Se recomanda folosirea unei formule pentru ajustare care sa poata fi aplicata, in functie de conditiile stabilite, fara a mai fi necesare aprobari de fond din partea Consiliilor locale. In aceasta situatie, acestea vor verifica doar daca se impune aplicarea ajustarii si daca modul de calcul este corect.
- **definirea conditiilor de aprobare/refuzare a majorarii si/sau ajustarii tarifelor.** Conditii de stabilire, majorare si ajustare a tarifelor trebuie clar specificate si definite. Pentru aceasta este nevoie in primul rand sa se stabileasca un nivel maxim al suportabilitatii tarifului si modul de calcul al acestuia. Refuzul aprobarii majorarii sau ajustarii tarifului, trebuie sa aiba la baza doar depasirea acestui nivel.
- **stabilirea modului de plata/finatare a serviciului prin taxa instituite de autoritatile locale.** Posibilitatea autoritatilor publice locale de a stabili o taxa de salubritate trebuie prevazuta si in legea serviciilor publice.

Totodata, la identificarea masurilor de imbunatatire a sistemului de salubritate in fiecare localitate trebuie sa se aiba in vedere si faptul ca fiecare grup interesat in realizarea activitatii are diverse nevoi, dupa cum urmeaza:

A. Autoritatea Publica Locala are ca obiective/nevoi:

- imbunatatirea conditiilor de viata ale cetatenilor prin promovarea calitatii si eficientei serviciilor publice de salubritate;
- cresterea calitatii vietii cetatenilor prin stimularea mecanismelor economiei de piata, realizarea unei infrastructuri edilitare moderne, atragerea investitiilor profitabile pentru comunitatea locală;
- dezvoltarea durabila a unor servicii care sa asigure protectia mediului inconjurator;

- organizarea serviciilor publice de salubritate, astfel incat să satisfaca nevoile populatiei, ale institutiilor publice si agentilor economici.

B. Utilizatorii serviciilor de salubritate au ca obiective/nevoi:

- sa beneficieze de servicii de calitate si sa locuiasca intr-un oras curat;
- sa nu fie nevoiti sa respire aer infestat datorita depozitarilor clandestine/ilegale de deseuri.

C. Prestatorul de Servicii de Salubritate are ca obiective/nevoi:

- prestarea serviciilor in conditii de calitate, cu respectarea prevederilor legale;
- asigurarea continuitatii serviciului de salubritate si realizarea unui profit corelat cu calitatea si cantitatea serviciului prestat.

MASURI

In continuare sunt sintetizate de catre Consultant masurile care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu, APL si de catre operatorii de salubritate. Masurile propuse in cadrul studiului au doar caracter de recomandare si se doresc a fi utile in realizarea unui sistem viabil de gestionare a deseurilor atat la nivel local, cat si regional/national.

(1) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu

Aspecte institucionale si legale	Masura 1	Armonizarea legislatiei in domeniul gestionarii deseurilor cu aquis comunitar. Crearea cadrului legal secundar privind desfasurarea serviciilor de utilitate publica: <ul style="list-style-type: none"> ➔ Stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de grad unu si doi in domeniul gestionarii deseurilor ➔ Stabilirea conditiilor legale de delegare a responsabilitatilor catre operatori ➔ Introducerea taxei ca modalitate de finantare a serviciului de salubritate, in legea serviciilor publice. ➔ Instituirea obligativitatii beneficiarilor de a incheia contracte cu operatorii. ➔ Stabilirea modului de constituirea a asociatilor intercomunitare si a responsabilitatilor delegate acestora de catre autoritatile locale
	Masura 2	Realizarea unui ghid al celor mai bune practici pentru toti operatorii de salubritate
	Masura 3	Realizarea unui Manualului privind activitatile specifice din domeniul gestiunii deseurilor municipale destinat APL si operatorilor de salubritate
	Masura 4	Intensificarea dezbaterilor publice si a campaniilor de promovare a strategiilor si programelor nationale si regionale la nivelul tuturor autoritatilor publice locale si a generatorilor de deseuri.

	Masura 5	Este imperios necesar marirea numarului de personal specializat in domeniul gestiunii deseurilor la toate nivelele organizatiilor implicate.
	Masura 6	Organizarea periodica de sesiuni de instruire in domeniul gestionarii deseurilor pentru autoritatile locale.
	Masura 7	Realizarea unui studiu la nivel national privind compozitia deseurilor si indicele de productie, planificat si organizat de Ministerul Mediului, care poate servi ca o baza preliminara de date pentru localitati.
	Masura 8	Realizarea unei baze de date complete si sigure pentru planificarea gestionarii deseurilor presupune elaborarea de norme si proceduri la nivel national/regional de catre autoritatile competente de mediu.
	Masura 9	Anticiparea tuturor problemelor care pot apare ca urmare a intarzierilor inregistrate in construirea noilor depozite conforme si implementarea proiectelor regionale pentru a sprijini autoritatile locale in identificarea din timp a masurilor tranzitorii ce se impun in astfel de situatii.

(2) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice locale

Aspecte institutionale si legale	Masura 1	Elaborarea de Norme/ Regulamente de salubritate pentru localitati, care sa includa atat modul de gestionare a deseurilor, cat si responsabilitatile utilizatorilor serviciului, precum si penalitati in caz de neconformare sau neplata a serviciului, și în cazul persoanelor fizice.
	Masura 2	Stabilirea unei structuri a taxei/tarifului pentru serviciul de salubritate si conditii de aprobare a acestuia.
	Masura 3	Stabilirea de indicatori de monitorizare pentru activitatea operatorului de salubritate.
	Masura 4	Constituirea unei asociatii intercomunitare la nivelul mai multor localitati pentru managementul integrat al deseurilor, prin intermediul carora sa poata fi promovate proiecte in vederea atragerii de fonduri comunitare si implementarea unor sisteme de gestiune a deseurilor la standarde europene.
	Masura 5	Accesarea de fonduri destinate managementului integrat al deseurilor, inclusiv pentru inchiderea gunoistilor existente
	Masura 6	Marirea numarului de personal responsabil cu problemele de gestionare a deseurilor la nivelul fiecărei APL si participarea periodica la sesiuni de instruire si schimb de experienta cu alte comunitati.
	Masura 7	Colectarea de informatii privind indicele de productie si compozitia deseurilor solide din gospodariile rurale in vederea dezvoltarii strategiilor locale pentru managementul deseurilor.

Colectarea si transportul deseurilor	Masura 8	Stabilirea celor mai eficiente scheme de colectare si transport deseuri/ extinderea serviciilor orășenești de colectare a deșeurilor
	Masura 9	Achizitionarea de recipienti pentru precollectarea deseurilor menajere
	Masura 10	Identificarea de spatii si amenajarea punctelor de colectare deseuri ; dotarea acestora cu recipienti in vederea introducerii colectarii selective a deseurilor menajere
	Masura 11	Sprijinirea operatorului de salubritate pentru imbunatatirea infrastructurii de transport (achizitionarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deseurilor)
Tratarea si valorificarea deseurilor menajere	Masura 12	Realizarea de parteneriate de tip public – privat cu producatorii si reciclatorii de ambalaje poate constitui bazele unui sistem viabil si eficient in valorificarea acestor tipuri de deseuri.
	Masura 13	Promovarea programelor pentru realizarea compostului in gospodariile individuale si sprijinirea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Masura 14	Accesarea de fonduri destinate realizarii unor intalatii de sortare si/sau tratare a deseurilor menajere.
Depozitarea deseurilor	Masura 15	Reducerea numarului de gunoisti existente si promovarea depozitelor de deseuri tranzitorii care sa deserveasca mai multe autoritati publice locale
	Masura 16	Operarea depozitelor de deseuri cu respectarea normelor de protectia mediului si sanatatii
	Masura 17	Imbunatatirea infrastructurii gunoiestelor existente prin masuri de ecologizare si operare
	Masura 18	Salubritatea zonelor cu aspect inestetic (eliminarea depozitelor ilegale).
Constientizarea populatiei in domeniul gestionarii deseurilor menajere	Masura 19	Realizarea de programe de constientizare a populatiei in domeniul gestionarii deseurilor, inclusiv in ceea ce priveste plata serviciului. Campaniile de constientizare trebuie sa fie clare, simple si usor accesibile pentru majoritatea cetatenilor.
	Masura 20	Utilizarea tuturor metodelor de informare si stimulare a populatiei si agentilor economici. Implicarea tuturor celor interesati in promovarea campaniilor de constientizare: scoala, biserica, ONG-urile, agenti economici, politicienii, etc.
	Masura 21	Realizarea de materiale informative pentru gestionarea corecta a deseurilor: panouri publicitare, pliante, brosure, etc.
	Masura 22	Redactarea de proiecte de constientizare a producatorului de deseuri in parteneriat cu ONG-urile locale si/sau operatorii de salubritate pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

	Masura 23	Promovarea si organizarea sistemelor de colectare selectiva a deseurilor la sursa, prin diferite sisteme: ore de ecologie si actiuni educative la nivelul unitatilor de invatamant, etc.
	Masura 24	Promovarea programelor pentru realizarea compostului in gospodariile individuale si sprijinirea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Masura 25	Organizarea de concursuri si actiuni educative la nivelul unitatilor scolare, sustinute de autoritatea locala, operatorii de salubritate si organizatiile nonguvernamentale din zona, pentru colectarea selectiva a deseurilor reciclabile.

(3) Masuri care ar trebui implementate de catre operatorii de salubritate

Aspecte institucionale	Masura 1	Asigurarea unui grad cat mai mare de incheiere a contractelor cu utilizatorii serviciului si de colectare a tarifului prin masuri comune cu APL
	Masura 2	Implementarea unui sistem de evidenta a cantitatilor de deseuri gestionare, pe tipuri de deseuri
	Masura 3	Incheierea de parteneriate cu producatorii de produse in vederea implementarii in comun a sistemelor de colectare separata pentru anumite fluxuri de deseuri (deseuri de ambalaje, deseuri de echipamente electrice si electronice, baterii si acumulatori)
Aspecte tehnice si operationale	Masura 4	Implementarea unui sistem de colectare si transport eficient. Identificarea de spatii si amenajarea punctelor de colectare deseuri; dotarea acestora cu recipienti in vederea introducerii colectarii selective a deseurilor menajere, in parteneriat cu APL.
	Masura 5	Imbunatatirea infrastructurii de transport (achizitionarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deseurilor)
	Masura 6	Elaborarea si aplicarea unui plan de operare a gunoistilor actuale astfel incat sa se asigure un impact cat mai scazut asupra mediului si sanatatii populatiei
	Masura 7	Realizarea de masuratori privind determinarea indicelui de generare a deseurilor menajere, precum si a compozitiei acestora
	Masura 8	Realizarea de campanii de informare si constiientizare pentru utilizatorii serviciului atat in ceea ce priveste modul de gestionare a deseurilor, dar si in ceea ce priveste importanta platii serviciului
	Masura 9	Perfectionarea sistemului de contractare
Aspecte financiare	Masura 10	Implementarea unui sistem de colectare separata a deseurilor municipale concomitent cu identificarea potentialilor reciclatori
	Masura 11	Implementarea unei solutii electronice pentru contabilitatea companiei este o necesitate

	Masura 12	Elaborarea unui model de calculare si actualizare a tarifului de salubritate care sa acopere costurile operationale si pe cele investitionale
Aspecte organizatorice	Masura 13	Achizitionarea unui program software pentru evidenta personalului
	Masura 14	Elaborarea Politicii de personal a Intreprinderii
	Masura 15	Instruirea angajatilor cu prevederile politicii de personal, drepturile si obligatiunile personale, in domeniul gestionarii deseurilor.
	Masura 16	Crearea unui centru de asistenta clienti

Masurile care vor fi propuse pentru imbunatatirea performantelor vor fi detaliate in Planul de Imbunatatire a Serviciilor care va fi elaborat in urmatoarea etapa a proiectului.